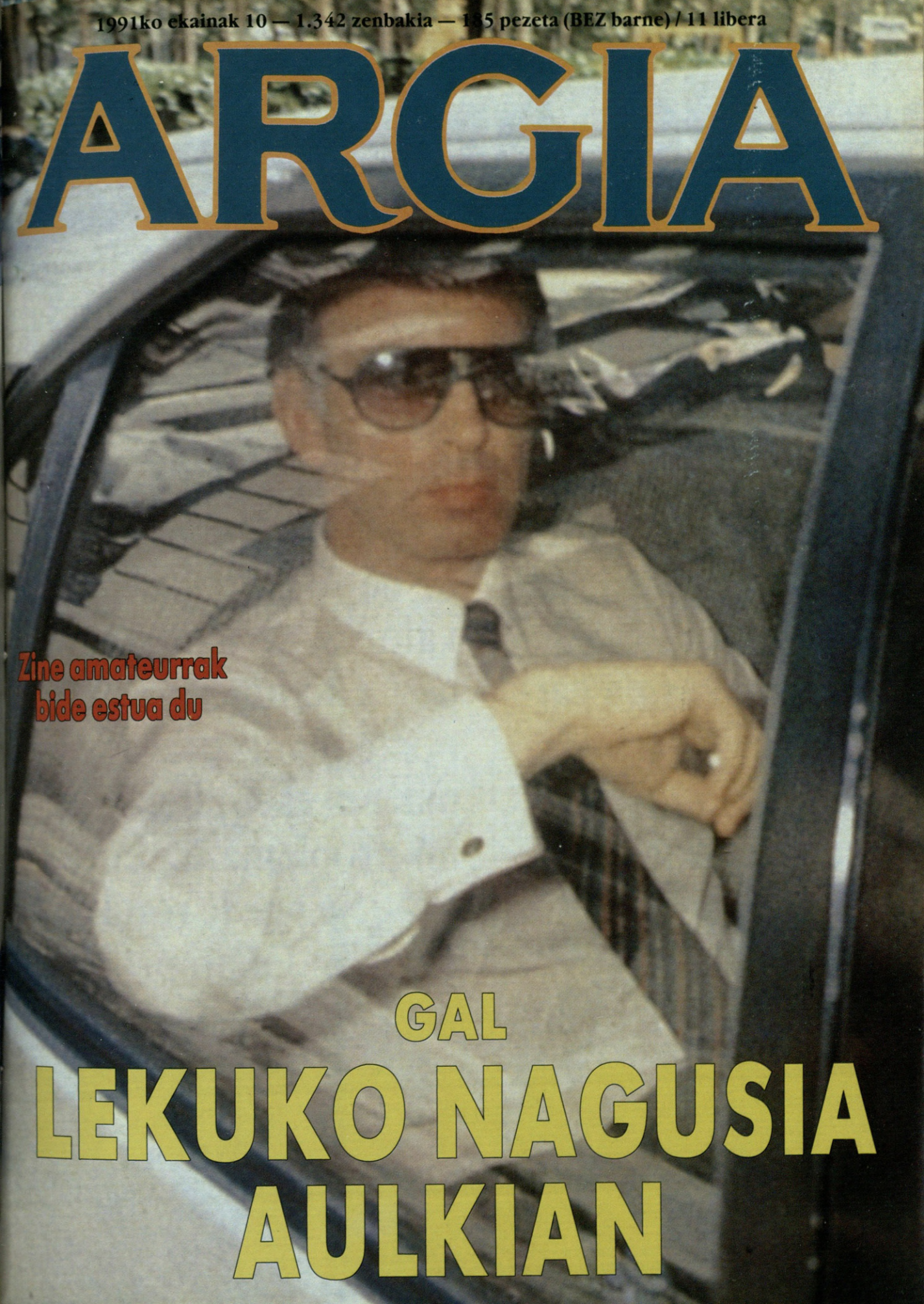


1991ko ekainak 10 — 1.342 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

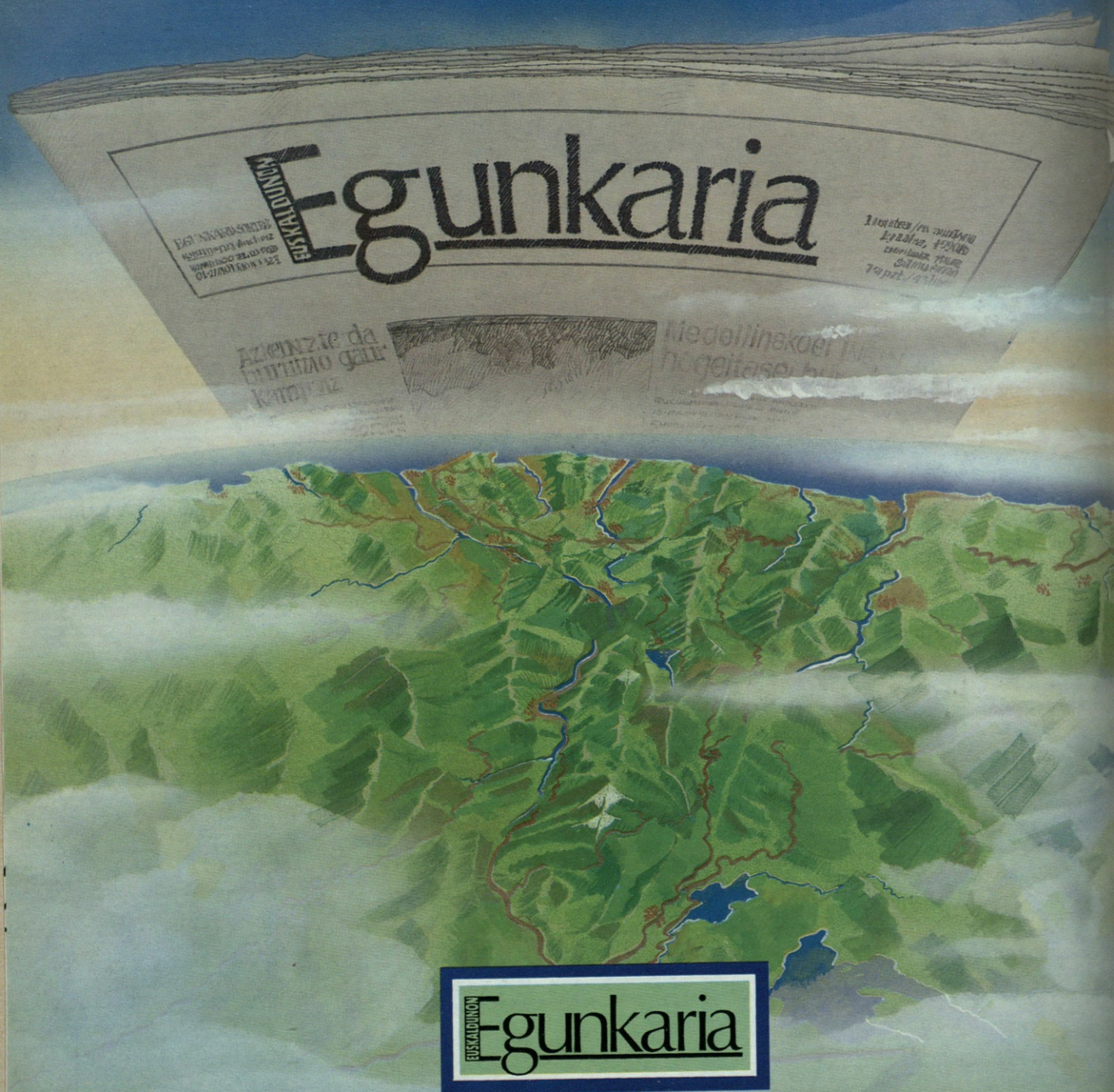
A man with short dark hair, wearing dark sunglasses, a white dress shirt, and a patterned tie, is sitting in the driver's seat of a car. He is looking towards the camera. The car's interior, including the steering wheel and dashboard, is visible. The background shows a blurred outdoor scene.

Zine amateurrek
bide estua du

GAL
LEKUKO NAGUSIA
AULKIAN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria



Eta gainera boletoak saldu nahi

BADIRA bi urte, gutxi gora behera, Gipuzkoa mailan hainbat erakundek izena eman zutela, O.Z.S.a (Ordezko Zerbitzu Soziala) egitera behartuta zeuden gazteen debaldeko lanaz etekina ateratzeko. Gipuzkoako Talde Antimilitaristak erakunde horietako ordezkariekin banan-banan bildu eta gero, gehienek amore ematea lortu zuen; hala eta guztiz ere, horietako bat -eta Gurutze Gorria izatea da gehien tristetzen nauena- bere jarreraren tinko, gaur egun O.Z.S.a gure artean -Gipuzkoa mailan behitatz- bizirik irautearen erruduna da.

Hainbat kasu eta lekutan gizakien arteko elkartasunaren adierazpenik nabarmentzen den erakundea, erabat antisolidario agertu da oraingoan, gazte askoren bakezaletasunari eraso eginez. Ez dakit nik zerk bultzatu dien jarrera hori hartzera, bertan bolondres ari direnei soldadutzaren aurrean konpon-

bidea aurkitzeak, bolondres falta izateagatik «borondatezko» zerbitzuak burutzeko aukera izateak edo armadun militarizazioa desageratzeko eskobadun militarizazioa (militarizazioa hau ere, halafede!) ezarri nahiak.

Madriletik bidali dien agindua epe laburrean Gurutze Gorriarentzat berarentzat kaltegarria izango delakoan nago, eta deskreditu horren ondorioak baloratu beharko lituzkete.

Errematea, bide bazter guztietan boletoak saltzen ari direnak jasan beharra.

Gabriel Jimenez
(Donostia)

Zeharkako manipulazioa

HAUTESKUNDE kanpainako hausnarketa egunaz baliatuz, hainbat azalpen egin nahi nuke. Bilbotarrok, orain gutxi, -ostiralero «dohainik» jasotzen dugu «Diario Metropolitano» egunkari-astekaria.

Astekari honen 13. zenbakia (viernes, 24 de mayo

91) begi aurrean daukadala, harritu egin nau barruan PSOeren alde daroan propagandak. Bestetik, ez du euskararen itzalaren itzalaren aztarnik ere agertzen. Hutsaren ondokoaren ondoko. Lotsagarria.

«Dohainik» diot, horrela bait dakar adierazirik.

Baina beste zenbaki batean, harro eta bero adierazi ziguten Metropolitanokoek ez dakit zenbat miloiko laguntza jaso ere egin zutela, nondik eta Bizkaiko Diputaziotik.

Hortaz, zozoak ez bagara, geure poltsikotik, hitz bitan.

Bestalde hain erraz bantzen badute dirua, Euskaldunon Egunkariarekin zergatik ez duten gauza bera egiten diñot nik, inozente naizen aldetik.

Betiko legez sinistu arazi gura digute dohainekoak eta objetiboak direla.

Bai zera! Geure poltsiko-ko diruaz ordaintzen ari eta dena gaztelera garbian.

Hori manipulazioa ez bada ni ez naiz Bilbon bizi.

Besterik gabe, arrasti on!

Primi Ruiz Caballo
(Bilbo)

Ziririk ez!

EZ inori kasurik egin! Ez hildakoei, ez «bizirik» di-
rautenei ezta lerrotxo hauei ere; norberarena ez den guztia hila bait da. Honegatik edo horregatik ez al dugu hori egiten? Ez gara geu dena delakoak baizik.

Beraz, hilak «bizi» itxuraz.

Hitz hauek norbait helduko balute, akabu ere, jakina. Gora zalentza!

Pello Sarriegi
(Barrika)

Sail hau, aldizkarian azal-
dutako edozein gairi buruz
edota interesgarri litekeen
beste edozeini buruz, AR-
GIAko irakurleak adierazi
nahi duena idatziz jaso-
tzeko txoko irekia da. Gu-
tunak ez du inoiz mila ka-
rakter (folio erdi, espazio
bikoitzean) baino gehiago
izango; bertan, igorlearen
izen-abizenak eta kaleratu
nahi duen sinadura ager-
tuko dira, gehienez lau hi-
tzetako titularrarekin ba-
tera. Gutun hauek ARGIA, 1
eta 2 pabiloiak, Industrial-
dea, 20160 Lasarte-Oria
helbidera bidali behar dira.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK
HELBIDEA TEL
HERRIA
HERRIALDEA D.P.
BANKU/ AURREZKI KUTXA
SUKURTSALA
KONTURAREN ZENBAKIA

ARGIA

1.342. alea

6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.

8. GAL: lekuko nagusia aulkian. GARBINE UBEDA.

12. Politika ttanttaka.

14. Nazioarteko kronika. L. MARTINEZ.

16. India: kristalezko erraldoia. XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttanttaka.

22. Joxean Kerejeta: «Datorrenean aurtengoari eutsi nahian. ISMAEL DIAZ, LEIRE LOPEZ.

26. Michelinen langile eta enpresa arteko iskalbila amaigabeak. IGONE OLARTE, KARMELE JAIO.

30. Markinakoez zerbait dute Amerikarekin. AMAGIOIA IBAN.

35. Luis Nuñez: «Politikariena beste mundu bat da». MYRIAM GARTZIA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. Kazkabarra taldeak berrikuntza jorratu nahi izan du «Azken saltsak»-en. JOXI GOIKOETXEA.

44. Oraindik ere bide estuagoa zine eta bideo amateurrari. GORKA ARRESE.

50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttanttaka.

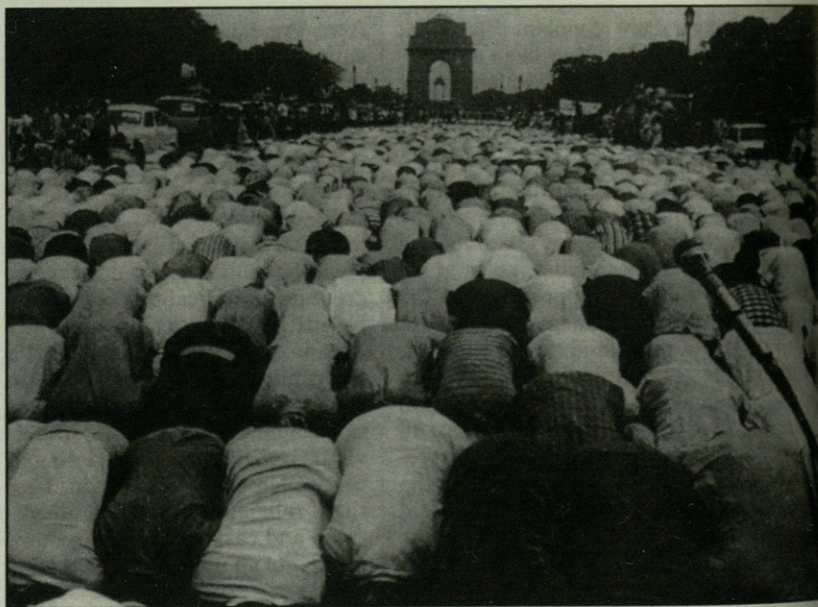
54. Astegiroa.

63. TXT.

66. Modernoak. FITO RODRIGUEZ.



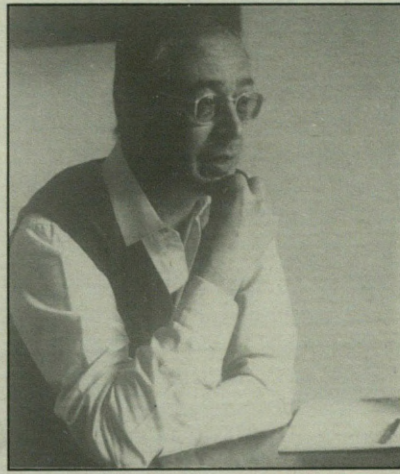
GAL: José Amedo subkomisarioa eta Michel Domínguez inspektorea epaituko dituzte ekainaren hamaikatik hasita. Bien kontrako frogak asko dira, baita lekukoak ere. Baina, GAL aferaren muinerraino heltzeko, ez da nahikoa izango biak errudun direla epailearen aurrean frogatzea. Amedo eta Domínguezzen harietatik harantz zer dagoen argitu behar da./ **8**



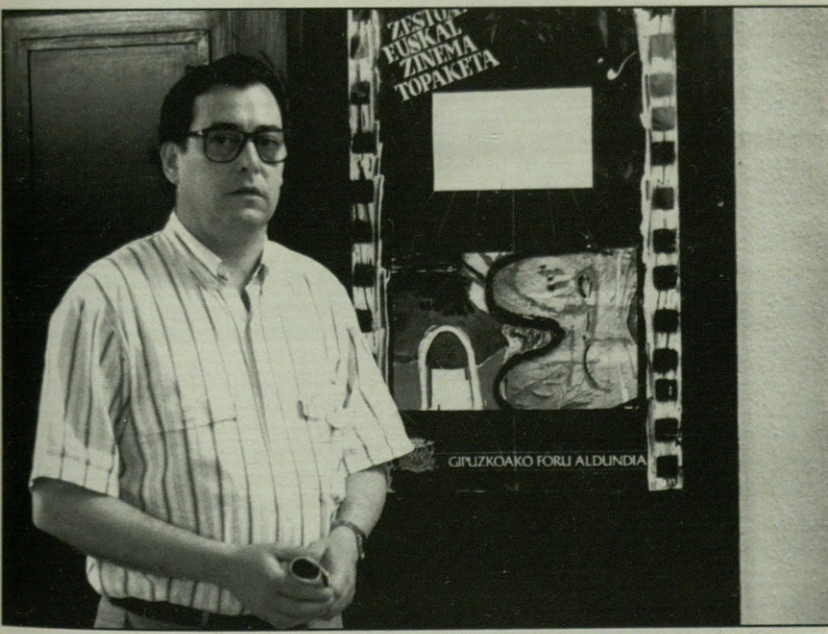
INDIA: Asiako erraldoietako bat dugu India, erraldoi ahula baina, edozein unetan mila zatitan leher daitekeen horietarikoa. Gandhitarren leinuaren amaiera izan liteke apurketaren lehen zati hori, baldin eta hauteskunde hauetatik alderdi eta buruzagi indartsuak lortzen badira. Kongresu alderdiak, sendatu bide du, Rajiv Gandhiren zauria. Orain hauteskundeek dute hitza./ **16**



MICHELIN: Gasteiz eta Lasarten ditu Michelinen fabrikak. Indar esportatzaile handiko enpresa honek, arazo handiak izan ditu azken bolada honetan langileekin. «Boskarren txanda» famatuak berriro gogortu du borroka Gasteizen eta Lasarten konbenioa ezin sinaturik dabilta./ **26**



LUIS NUÑEZ: Ospetsua dugu soziologo eta kazetari hau. Oraintsu ezagutu ditugun hauteskundeetaz eta aurrekoetaz ere luze mintzatu zaigu, ez bait da oso harritzekoa politikarien munduari buruz hizketaldi aspertuak egitea. Luis Nuñezek soziologoaren ikuspegia dakarkigu./ **35**



ZESTOAKO zine eta bideo topaketak aste bete gutxiago iraun du aurtan, ez bait du Jaurilaritzatik subentziorik jaso eta aurrekontuak murriztu egin behar izan ditu. Lekeitioko zinema bilerak ere ez du uztaillean laguntza hori izango. Zinema amateurria krisi bidean abiatu da./ **44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, XabierZabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbeldide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uriá, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomakanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):
 Hego Euskal Herria .. 7.450 pezeta.
 Ipar Euskal Herria ... 490 libera.
 Estatu Espainola 7.450 pezeta.
 Beste atzerriak 9.800 pezeta.
 Airez 14.900 pezeta.

Agintea eta mendekua

HAUTESKUNDEAK emaitzen irakurketa ezberdinetatik, EAEko Batzar Nagusi, Nafarroako Legebiltzar eta Hegoaldeko udaletxe garrantzitsuenen aginterako beharrezko diren hitzarmen ezberdinen kabalara pasa gara egun gutxitan.

Abertzaleentzat kezkarriak gertatu dira, orohar, hauteskundeak. UPN, PP, PSOE, UA eta abstentzioa izan dira lau herrialdeak kontutan hartuta gora egin dutenak. EAJ, PSOERI aurrea hartuta, bilakatu da Hegoaldeko lehen indarra, baina 90ko autonomikoetatik ez du aurrera egin. Gipuzkoan uste baino gogorrago mantendu zaio EA eta Nafarroan ez du ezer lortu. HBk ez du lortu helburu zuen botuak mantentzea, baina ez da jeitsi Ajuria Eneako hitzarmeneko alderdiek nahi adina. EAK eutsi egin dio Gipuzkoan eta EEK ezin izan du inon geldiarazi beherakada.

PARONAMA anitza. Hegoaldeko herrialde bakoitzak joera ezberdinak agertu ditu eta hitzarmenak ez daude errez. Nafarroan EA eta IUekin hitzartu da PSN Urralburu lehendakari izendatzeko. Baina HBren abstentzioaren esku dago hori eta honek egin du abisu ez duela ezer erregalutuko. Ezta abstentzioa ere. Zalantza egoera horretan UPNk prest dirudi

PSNrekin batera agintzeko, eta Urralburuk aukera hau baztertu egin badu ere, ez litzateke harritzekoa azkenean horretara jotzea.

Bizkaian nahi duenarekin egin dezake bat EAJk eta ez dirudi erreparrorik duenik PSErekin edota PPrekin hitzartzeko. Herrialde honetan, EA eta EErekiko hirukoitza Gipuzkoako Diputazioa Eli Galdosen esku egotera baldintzatu du. EAK erabaki beharra dauka: Murua mantendu Gipuzkoan ala Bizkaiko Diputazioan (eta Jaurlaritzan?) parte hartu.

Arabaren PSErengana jo du EAJk, baina garbi utziz Diputazioa eta Gas-

teizko alkatea nahi dituela berarrentzat. PSEk hitzarmen "globala" nahi duela adierazi dio. PSEk, Arabaz gain, Bizkaia, Gipuzkoa eta Jaurlaritza nahi lituzke sartu tratuan. Nahiz eta Gipuzkoan EAJrekin bat egiten badu, EAK Nafarroako hitzarmenetik atzeratu egin dezakeen.

EA eta EAJri hitzegiteko aukera eskaini die Gipuzkoan nagusi ateratzen diren HBk. Bai bata eta bai besteak baztertu egin dute ordea beren lehen kalkulotan.

AUKERA saltsa honetan nabarmen agertu da Jaurlaritza eta EBB ez direla



— EAK erabaki beharra dauka: Murua mantendu Gipuzkoan ala Bizkaiko Diputazioan (eta Jaurlaritzan?) parte hartu ●



hizkera berean aritu. Arregi eta Ardanza hirukoitzaren defentsan aritu diren bitartean, Arzalluzek eta Egibarrrek ez dute erreparorik izan EAEko gobernu hirukoitza, aldatu behar bada, aldetzeko prest daudela esateko.

EAJren hitzetan EA ahalik eta gehien baztertzeko helburua nabarmendu da. Aurrekontuen eztabaidan EA eta EEren haserreak erakutsi bezala, oraingo Jaurilaritza arriskuan jarri arren. Nabarmen gelditu da EAJk ahaztu egin duela Arriagako izpiritua eta lehen bait lehen nagusi izan nahi duela, Nafarroan ezean, gainontzeko hiru probintzietan.

ERROMAKO hiru atentatuek, Viceko koarteletxearen suntsiketak, Basauriko atentatuak eta Lliçà d'Amunten eroritako etakideek beste errealitate gordinago bat ekarri dute gertakarien azalera. EAEko aurrekontuak, Carabancheleko euskal presoen gose greba, Autobideko lanen adjudikazioa, Zubia-Egiagarai elkar hizketa, Baldoren estradizio prozesua, IKren Pabeko atentatua, Paesak Amedo kasuan deklaratzeari edota PSOEn finantziario iluna erabat baztertzearaino.

Viceko Goardia Zibilaren koarteletxean bederatzi lagun hil zituen ETAren bonbakotxeak. Hurrengo

— Bortizkeriak bere nagusigoa erakutsi duen egunotan zaila gertatu zaio edonori min sentimenduetatik atera eta gogoeta politikoari ekitea ●

egunean Monteagudo eta Erezuma hil zituen Goardia Zibilak Lliçà d'Amunten.

Ondorio politikoak berehalakoak izan dira. Ardanzak Viceko gertakarien modukoek «mendekuak» sortarazten dituztela esan zuen. Idigorasek tiroketari buruzko zalantzak agertu eta Lliçàkoa «poliziaren mendekuen» barne kokatzeaz gain, Monteagudo eta Erezuma «pakearen eta askatasunaren alde» ihardun zutela esan zuen. Narcis Serrak, Espainiako lehendakari momentuan, HBren kontrako instruzioak irekitzea eskatu eta Leopoldo Torres fiskalak Idigorasen deklarazioak Audiencia Nacionalera eraman ditu.

Bitartean, omenaldia egin die KASEk Erezuma eta Monteagudori Gernikan, istiluak izan dira Euskal Herriko kaleetan eta Basaurin balaz zauritu dituzte polizia batek bi gazte.

VICEKO Goardia Zibilaren koarteletxeko sarraskia kolpe handia izan bada, ez da dudarik ETAk ere kolpe

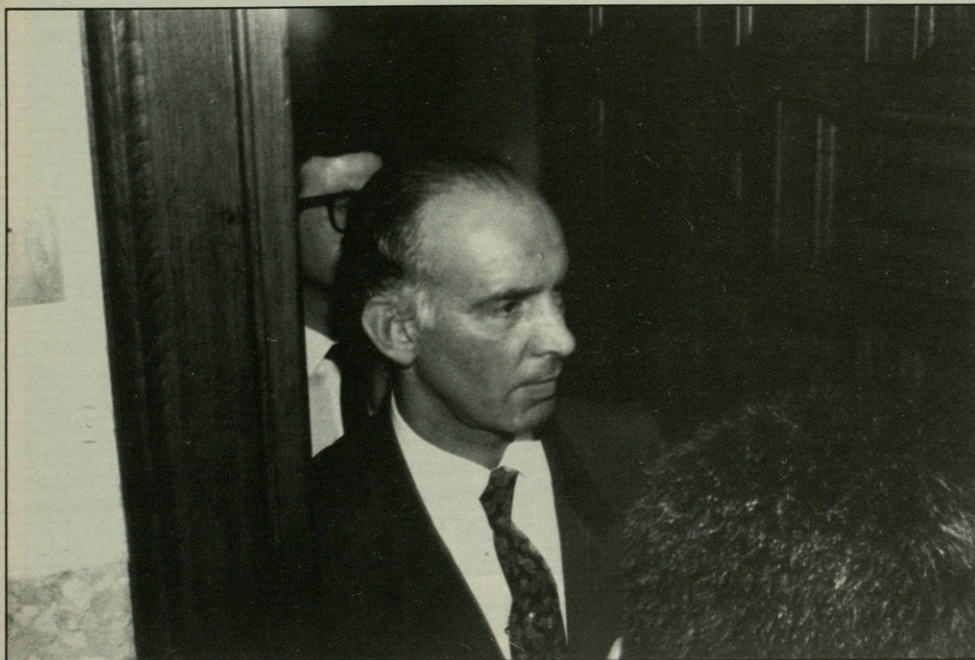
handia jaso duela Barcelona komandoaren erorketarekin. Bi gertakariak agerian uzten dute hilabete hauetan inoiz baino bortitzago bihurtzen ari dela Estatuko segurtasun indarren eta Euskadi Ta Askatasunaren arteko borroka. Hauteskunde aurreko asteetan aipatzen ziren «keinūak» kolpe latzak bilakatu dira ondoren.

Aljeriako elkar hizketak Zaragozako koarteletxearen suntsiketak erakarri zituela gogoratu du politiko askok egunotan, nahiz eta Vic eta Lliçà d'Amunteko gertaeren ondotik inoiz baino gutxiago aipatu den elkar hizketa hitza.

Bortizkeriak bere nagusigoa erakutsi duen egunotan zaila gertatu zaio edonori min sentimenduetatik atera eta gogoeta politikoari ekitea.

Eta heriotz zigorra, mendekua eta HBren kriminalizazioa —askoren ahotan ibili diren hitzak— ez dirudi biderik egokiena direnik bortizkeria ahalik eta laburrenean amai dadin.

Iñaki Zubiondo



Lekuko nagusia aulkian

Zenbat eta gehiago ikertu orduan eta argiago daude GALEko kideen identitateak eta bakoitzak egindako kalteak. Nahiakoa frogatua dago jada Amedo eta Dominguezen papera guzti honetan. Bien epaiketa hastear dagoelarik, aferaren muinera heltzeak zailtasun handiak dakarzkio akusazio partikularrari eta herri ekimenari.

EKAINAREN 11an hasiko da Jose Amedo sub-komisario eta Michel Dominguez inspektorearen epaiketa. GAL osatu eta errefuxiatu politikoen kontrako atentatuak burutzeaz akusatzen dituzte.

Herri ekimenak Amedo kasuaren inguruan, 26 galdera luzatu zizkion Felipe Gonzalez Estatu espainia-

rreko presidenteari, eta beste hamar Jose Luis Corcuera barne ministrari ohiari. Espainiako Epaitegi Nazionalak, ordea, 26 horietatik 22 «inpertinente» tzat jo zituen. Galdera horietarik batzuk, «zerikusirik ez dutelako epaiketarekin», beste batzuk «nazioarteko politikari dagozkiolako (terrorismoaren kontrako

Frantzia-Espainia kolaborazioa)», eta beste batzuk, «argi dagoelako balorazioak direla». Lau galdera izango dira, beraz, Felipe Gonzalezek erantzungo dituenak, eta idatziz. Corcuera hamarretik sei erantzungo ditu.

Epaitegiaren erabakitako honi esker, Felipe Gonzalezek ez du erantzun behariko GAL sortzea agindu ote zuen, ezta, Estatu frantsesak ETaren kontrako borrokan parte hartzearen truke, GALen ekintzak eragozteara bere erabakia izan ote zen ere. Ez du esplikatu behariko zergatik ez den GAL afera ikertu. Ez du azalpenik eman behariko GAL eta Estatuko Segurtasun aparatuen arteko harremanaz.

1983-X-16, Baiona
Joxean Lasa eta Joxi Zabala 'desagertu' ziren. Pedro Sanchez eta beste hainbat dira egileak. GALEko kideek Amedo eta Dominguez ekintza zuzentzeaz salatzen dituzte.

1983-X-18, Baiona
Jose Maria Larretxearen bahiketa frustratu. Egileak Javier López GFO kapitaina, Sebastian Soriano eta José María Rubio seguruak eta José Gutierrez Arguelles polizia izan ziren. GALEk ez zuen sekula ekintza erreibindikatu. Garai hartan Bilbon borroka antiterroristaren buru zenak bahitutakoa salbatzeko ekintza izan zela adierazi zuen.

1983-XII-4, Hendai
Segundo Marey bahitu zuten. Egileak, Pedro Sanchez, Mohand Talbi, Raimond Sanchis eta Jean-Pierre Echalié. Garzón epaileak eta Ignacio Gordillo garai bateko fiskalak, Amedo eta Dominguez susmagarritzat jotzen dituzte.

1983-XII-19, Baiona
Ramón Oñaederra, «Ka-

Felipe Gonzalezek eta Jose Luis Corcuera idatziz deklaratzeko erabili duen ahalmena «epaiketan lekuko bezala ez deklaratzeko ibesbidea da», Fernando Salas herri ekimenaren abokatuaren eritzian.

Jose Barrionuevo Espainiako barne ministro ohiak, Gonzalezek eta Corcuera ez bezala, ahoz deklaratu beharra dauka, gaur egun ez delako ministro eta ahalbiderik ez duelarik idatziz egiteko. Bere burua prest aurkeztu du Bar-

GAle n atentatuak

tu» hil zen. Perret anaien komandoa susmagarritzat jotzen da.

1983-XII-28, Donibane Lohitzun : Mikel Goikoe-txea, «Txapela» hil zuen Mohand Talbik.

1984-II-8, Hendaia : Angel Gumindo eta Vicente Penurena hil zituzten.

1984-II-25, Maule : Eugenio Gutierrez Salazar «Tigre» hil zuten. Jose Amedo eta Jean-Philippe Labade salatzen dute GALEko ki-deek.

1984-III-1, Hendaia: Jean-Pierre Leiba hil zuten. Egileak: Vicente Fernandez Fernandez, Mariano Moraleda, Daniel Fernandez Aceña eta Juan Navascués.

1984-III-19, Biarritz: Jean-Pierre Cherid mertzenarioa hil zen errefuxiatu baten kontrako lehergailua prestatzen ari zela.

1984-III-23, Biarritz: Jean-Philippe Labadek eta Patrick de Carvahok Xabier Perez de Arenaza hil zuten.

1984-V-3, Baigorri : Rafael Goikoetxea hilik eta Jesus Zugarramurdi zauri-

tuta. Perret anaien komandoa susmagarritzat jotzen da.

1984-VI-15, Biarritz: Tomás Perez de Revilla hilik, Román Orbe zaurituta. Egiletzat jotzen dira: Jean-P. Labade, Carvalho, Roland Sampietro eta Jean-Pierre Bounin. Amedo eta Dominguez susmagarritzat jotzen ditu Garzonek.

1984-VII-10, Donibane-Lohitzun : Juan Jauregizuria, Bonifacio García eta José Olivar zaurituta.

1984-IX-21, Biarritz: Jean-Pierre Dauray eta Angel Vicent atxilotu zituzten taberna bat ametrailatu aurretik.

1984-XI-21 : Christianne Olaskoaga hilik, Claude Olaskoaga zauriturik.

1984-XI-20, Bilbo : Santiago Brouard hil zuten. Rafael Lopez Ocaña eta Juan José Rodríguez Díaz, «El Francés» prozesatuta daude.

1984-XII-11, Hendaia : Juan Iradik lehergailu bat aurkitzen du José Lopez de Abetxukoren kotxe azpian lehertu aurretik. Domini-

que Thomas akusatu dute GALEko ekintzen egileetarikorik bat, «Dama Negra» izateaz. Bigarren emakumea oraindik ez dute identifikatu.

1985-III-4, Baiona : Angel Zabaleta eta Jesús Amantes zauritu zituen «Dama Negra»-k; hilaren 13an Michel, Martin eta Jean Philippe Ibarburu; hilaren 26an Ramón Basañez eta José Luis Calderón.

1985-III-29, Baiona: Benoit Pacastaing hil zuen Pierres Baldesek, eta Pedro Pikabea, Jean Marc Mutio eta Jean Jacues Hum zauritu zituen. GALEkoak konfunditu egin ziren.

1985-III-30, Donibane-Lohitzun : Xabier Galdeano hil zuten. Egileak: Alain Parmentier, Jacky Pinaud, Bernard Foucher eta Guy Cantavedra.

1985-VI-14 : Emile Weiss eta Claude Doerr hil zituen «Dama Negra»-k beste batzuk zirelakoan.

1985-VI-28, Baiona: Santos Blanco hil zuten.

1985-VII-8 : Juan Carlos Lezeartua zauritu zuen «Dama Negra»-k.

1985-VIII-1 : Juan Mari Otegi «Txato» hil zuten.

1985-IX-25, Baiona : José Maria Etxaniz, Iñaki Astiazuinzarra, Agustín Irazustabarrena eta Xabier Etxaide hil zituzten Pierre Frugoli eta Lucien Mattei-k.

1985-XII-4, Heleta : Fernando Biurrun zauritu zuten. Amedo eta Dominguez susmagarritzat jotzen ditu Garzón-ek.

1985-XII-24, Biarritz: Robert Caplanne hil zuten. Egileak: J.L. Fariña, J. Rovira, J.Porta, C. Pedemonte eta Ismael Miquel.

1986-II-8, Baiona : Frederik Aranburu, Juan Zabaleta, Ainitza Zabaleta, Carmen Otegi eta Nagore Otegi zauritu zituzten. Egileak: Jean-P. Labade, Paulo Fontes, Mario Correia, Rogerio Carvalho eta Antonio Ferreira. Dominguez eta Amedo arduradun.

1986-II-17 : Christophe Matxikote eta Catherine Brion hil ziren.

1987-VII-24, Hendaia: Juan Carlos García Goena hil zuten. GALEko kideek eta lekukoek Amedo eta Dominguez salatzen dute. Egiten zituzten eskariei nagusiek jaramonik egiten ez zietela eta, bengantza moduan eginiko ekintza.

nuevok epaiketari lekuko-tzat mintzatzeko.

Joseba Azkarraga Eusko Alkartasunaren izenean diputatu denak adierazi zenez, «galdera hauek atzera botatzearekin Entzutegi Nazionalak ez dio Justiziari laguntzen, galdera boriek derrigorrezkoak bait dira GAL afera argitzea». Azkarragaren Gobernuaren ezinbesteko aliatutzat jo du Entzutegi Nazionala.

«Batzuk asko saiatu arren, ez da sekula demos-

tratuko Estatua edo Estatuko funtzionariak GALE-kin zer ikusirik dutenik». Halaxe zioen Estatu espainiarreko presidentek, Felipe Gonzalezek 1988ko uztailean Moncloan eskainitako prentsaurrekoan. José Amedo Fouce subkomisarioa eta Michel Dominguez inspektoreari buruz, «linterxamentu morala eta kondena publikoa» egin nahi izan zaiela. «Borroka antiterrorista bezalako borroka zaila aurrera eramateko aginduak jaso dituzten

poliziek eskubidea dute gobernuaren babesa espero izateko, eta gobernuarena ezezik gizarte demokratiko osoarena ere».

Fondo erreserbatuak demokrazia babesteko direla esan zuen. Baina demokrazia ezezik beste zerbait ere babestu du fondo erreserbatuetatik desbideratutako dirutzak. Horietatik heldu zaizkio GAL erakundeari atentatuak eta mertzenariak pagatzeko sosak.

Felipe Gonzalezek ahaztu zaizkio harrokeriak. Gaur

egun denen sinismenetan dago José Amedok eta Michel Dominguezek ez zutela besterik gabe, egun batetik bestera bururatu zitzaielako sortu GAL erakundea. Bien atzetik Estatuko goi karguak edota estatu bera dagoela frogatu nahi dute akusazio partikularrak, Miguel Castells abokatuaren eskutik, eta herri ekimenak, besteak beste, Fernando Salasen eskutik.

Galderei ezezkoa emateak edo antzeko oztopoek, ekainaren 11n hasiko dena,

Erantzunik jasoko ez duten hainbat galdera

Felipe Gonzalezi luzatutakoak:

— GAL Erakunde terroristaren sorrera agindu al zuen lekukoak?

— Frantziak ETaren kontrako borrokan kolaboratu edo kolaborazioa gehitzen bazuen, GALEn ekintzak frantzea edo beraien ondorioak murriztea baimendu zuen?

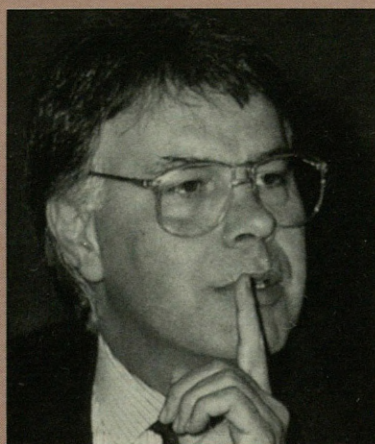
— Noiz uste du lekukoak Frantziak ETaren kontrako borrokari buruzko jakinera aldatu zuela? Noiz uste du ekin ziola Frantziak laguntza efikazari?

— Adieraz al dezake lekukoak zertan zehaztu zen Frantziako gobernuaren laguntza egokia?

— Agindu al zuen GALEn ekintzak amaitutzat ematea errefuxiatuen entrega masiboak gertatu zirenean?

— Esango al luke lekukoak ustez ETako kide zirenen estradizio, entrega zuzen eta espulsioren kopurua kargua hartu zutenetik 1989ra arte?

— Azal al lezake lekukoak zergatik ez zer GALi buruzko ikerketarik egin, nahiz eta eskatu zitzaion



terrorismo internazionalan laguntzeko?

— Zergatik ez zuen GALi buruzko ikerketarik eta hauen Segurtasun aparatuen arteko harremanari buruzko ikerketarik Amedo eta Dominguezen kasua ezagututa?

— Nola esan zezakeen, ikerketarik ezear, esatea «batzuk saiatu arren, inork ez du frogatuko GAL eta eta Estatuko Segurtasun aparatoaren arteko harremanik»? Zer esan nahi izan zuen horrekin?

— Egia al da esana duela «Gobernuak Amedo eta Dominguez babesten duela? Egia balitz, zehaztu al liteke zertan datzan laguntza eta babesa?

— Esan al zuen fondo erreserbatuak gaizki erabiliz gero hobe litzatekeela epaiketa politikoa?

— Nola azaltzen du hipotesi hori, Gobernuak fondo erreserbatuei buruzko ikerketa guztiak oztopatu dituenan?

— Nola esan liteke egoki litzatekeela epaiketa politikoa

GALi buruzko ikerketen batzordeen kontrako azaldu denean, edo parlamentuan fondo erreserbatuei dagokionean?

— Lekukoak azal al lezake zer esan nahi duen 1988ko uztailaren 29ko adierazitako honako esperioarekin: «zuzenbidezko estatutak tribuna eta saloietan defendatzen du bere burua, baina baita itxurbi-deetan ere»?

— Azal dezala lekukoak, zergatik ez zen bete Georges Mendaile GALEko kidearen kontrako nazioarteko atxilotze agindua, Espainiari Frantziako judizi aginteak igorria?

— Adieraz dezala leku-

koak, zein izan den GALEko aipatu kidearen estradizioari baietza ez emateko arrazoia, talde armatuarekin kolaboratzegatik Frantziak eskatua eta Entzutegi Nazionalak duela urtebete baino gehiago baimendua?

Jose Lusi Corcuerari luzatutakoak:

— Zer esan nahi izan zuen lekukoak «inongo demokraziatan ez litzaioke epaiketarik egingo Amedori» esaldiarekin?

— Zer daki, Paesak, lekuko bat epailearen aurrean egirik esan ez zezan koakzionatu ondoren Barne ministraritzara egindako bisitaldiaz?

— Gertakari hauen aurrean, ikerketarik agindu al du? Baiezkoa balitz, azaldu dezala noraino heldu zen eta zer lortu zuen.

— Azaldu dezala ea ikertu dituen Francisco Paesa eta Heraclio López Sevillano eta Florencio San Agapito poliziek Francisco Laína eta Julian Sancristobal Estatuko Segurtasuneko goi-kargu ohiekiko harremanei buruz.

inongo balorerik gabeko epaiketa bihur lezakete Salasen ustez.

José Amedok ebidentziak ukatu egin ditu beti. Brouard kasuan, deklaratzera deitu zitzaionean, Rafael Masa teniente koronela ez zuela sekula ezagutu adierazi zuen. Masak esana zuen ordurako ETako komando baten galdeketa elkar ezagutu zutela.

Masa koronela ezezik,

Martinez Torres eta Rafael del Río, garai honetan Amedoren buruak zirenak ere ezagutzen zituenik ukatu egin zuen poliziak. Gainera Lopez Ocaña anaia, Ramón Aceña enpresaria, Morcillo Pinillo eta «Brouard aferan» lotutako guztiak ezezagunak zituen. Amedok ukatu egin zuen Mohamed Talbi galkideak berari buruz egin zituen salaketa guztiak eta inoiz ez duela ikusi erantsi

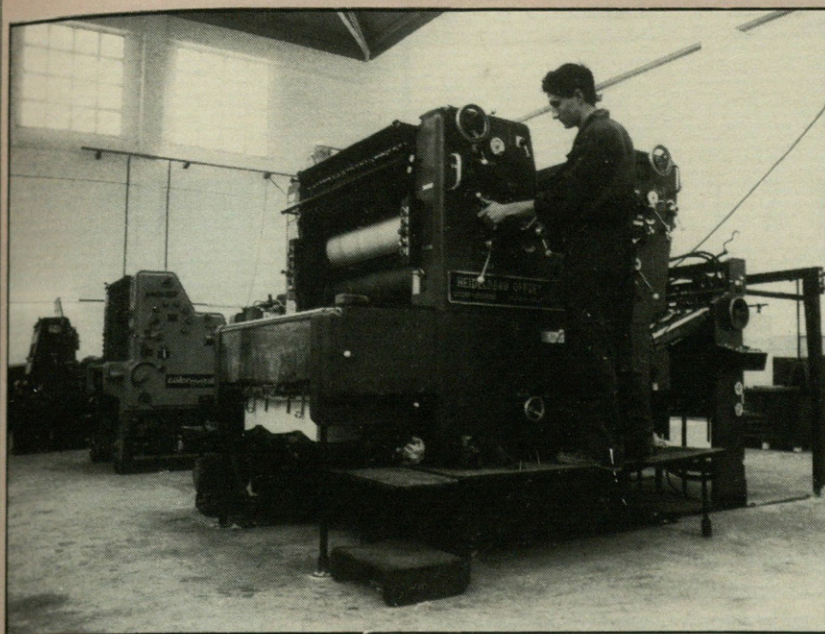
zuen. Ukatu egin zuen ere Ercilla hotelean ustez Brouarden hilketa prestatu zen bileran egon zenik, eta era berean sekula gelaren bat alokatu zuenik inolako bilerarik burutzeko. Garai hartan Morcillok zuzentzen zuen «Albia» kafetegian ez zela egon esan zuen gainera, hainbat lekukok kontrakoa esan badute ere.

Ertzantzak honi buruz zituena datuak izkutatzea,

Francisco Paesaren pape-ra... datu ilun asko egun hauetan argitzeko zai. Baina Amedori ahaztu zaizkion duela bi urte eskas egindako mehatxuak. «Dena» kontratuko omen zuen aske uzten ezbazuten. Zergatik baztertu dituen orduko mehatxuak ez argitzea ez dirudi oso harritzekoa.

Garbiñe Ubeda

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN



LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

ANtZA

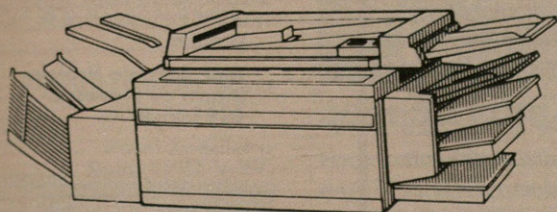
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

TECNIREX C.B.

Buztintxulo 41-45 behea
Tfnoa. 28 17 71

INTXAURRONDO
20015 DONOSTIA



Fotokopiagailuak, Telefaxak,
Kalkulagailuak, Koadernaketak,
Idazmakinak

**SALMENTA, MANTENUA
ETA ZERBITZU TEKNIKOAK**



ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI,4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

E Z P A L A K



■ «ALCALDE ATXILOTZEA EZ ZEN KOMENI»

ESTATUKO Segurtasun Indarrak HBk Anoetako belodromoan antolatutako mitinean ziren, Jose Luis Córquera Espainiako barne ministrariak azaldu duenaren arabera. Corcuera dioenez, «ez zen komeni milaka pertsona bildu zituen ekitaldian Angel Alcalde, justiziatik ihesi dabilen HBko kidea atxilotzea. Jose Manuel Barquero PPko diputatuak gogor egin zionean eman zituen azalpen hauek Corcuera.

■ HB-KO 16 PARLAMENTARIEN EPAIKETA ATZERATU EGIN DA

URRIAREN zazpi eta zortzira arte atzeratu du Espainiako Auzitegi Gorenak Herri Batasunako 16 parlamentarien epaiketa. 1981ean Gernikako Juntetxera eginiko bisitan Espainiako erregea iraintzeaz akusatzen dituzte parlamentariok.

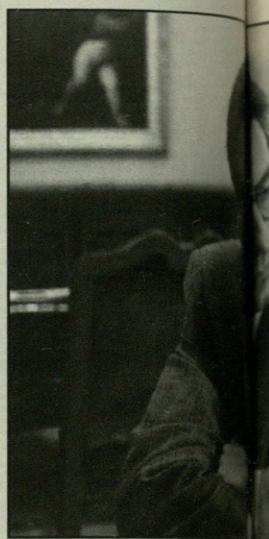
Auzitegi Goreneko Bigarren salak, ekainaren 3 eta 4rako zuen zehaztua epaiketa data, baina hainbat akusaturi bidalitako gutunean egun egokia jarri

ez zenez, atzera botatzea erabaki zuten.

Fiskalak zortzi urteko gartzela zigorra eskatu du akusatuentzat, eta hiru urte gehiago Jose Luis Cereceda Garaioarentzat, terrorismo delituengatik epaitua bait da lehenagotik. Akusazio honek aurrera egingo ez balu, Ministeritza Publikoak bost hilabeteko gartzela zigorra eskatuko luke Ceredarentzat eta hiru hilabetekoa gainontzekoentzat. Fiskalak agertzen duenez, «HBko eta LAIAko partaideek adierazi zuten Erregeak ez zuela merezi euskal herritarren akatamenturik, Estatuburuak Herri honen foruak eta berezitasunak ez zituelako zin egin».

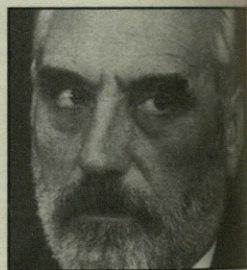
■ EITB-K UA BAZTERTU DUELA DIOTE ALDERDIKO KIDEEK

UNIDAD Alavesakoek, Euskal Irrati Telebistak (EITB) alderdi arabarra baztertu duela salatu dute. Alderdi honek kritikatu duenez, ETBk ez zuen UA gonbidatu Euskal Autonomi Elkarteko indar politiko nagusiek igandeko hauteskundearen emaitzak aztertzeke hurrengo egunean egindako saioan. «Ez ziguten ezta aurretik grabatzeko aukerarik eman ere, HBrekin gertatu bezala», gaitzetsi zuten alderdiko kideek. «HBk parte ez hartzeko arrazoiak» denok ezagutzen ditugula esan ondoren, UAk galdetu zuen ea zergatik «denok ordaintzen dugun Telebistak» zergatik erabaki zuen «Arabako bigarren indarra ez gonbidatzea». 'Punto de encuentro' saioko zuzendariaren profesionaltasuna baloratu gabe, «Unión Alavesa» deitzea bezalako akatsak kontuan hartu gabe, erakunde horren zintzotasun informatiboa salatu du.



«Erekiko bitzarmena mantendu nahi dut. Baina gebiengoa lortzeko, alderdi guztiekin negoziatuko dut, baita Herri Batasunarekin ere».

Xabier Albistur.
El Diario Vasco, 1991-V-31



«Igoera handixeagooa esperatu genuen».

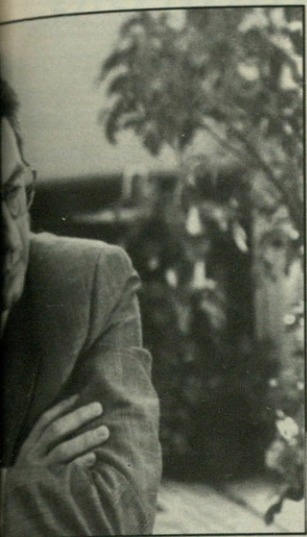
Jose Antonio Urbiola.
Diario de Navarra,
1991-V-30.

«Hauteskundeek indartu egin dute bitzarmen birukoitza».

Jon Larrinaga.
Egunkaria, 1991-V-30.

«Euskadiko oreka elektoral zentro-eskuinean dagoela ikusi da».

Jaime Mayor Oreja.
Egunkaria, 1991-V-29:



«Herri Batasunaren jeitsiera izan da hauteskunde baretan gauzarik positiboena».

Juan Manuel Egiagarai.
El Diario Vasco, 1991-V-29.

«Arzalluzek gobernu birukoitza lebertarazi nahi badu, esan dezala».

Carlos Garaikoetxea.
El Correo Español,
1991-V-31.

«Garaia heldu da HB bebin betiko ETarengandik urrun dadin».

Jose Antonio Ardanza.
El Mundo, 1991-V-31.

«Ziur gara etorriko direla gureru ate joka».

Patxi Zabaleta.
Deia, 1991-V-29.



G O R D E T Z E K O A K

HERRI BATASUNARI ATE JOKA HELDU ZAIZKIO NAFARROAN

NAFARROAKO gobernuak PSOE eta UPNren arteko lehia noiz argituko den zain dago maiatzaren 26ko hauteskunderen geroztik. Alde batera edo bestera jotzeko giltzarria HBren esku dagoenetik, politikarien diskurtsoa beste doinu batean heltzen da nafarren belarrietara. Patxi Zabaleta lasai agertu da ate joka etorriko zaizkiola esanaz. Eta baita asmatu ere. Baina ez da justu atea Zabaletarenean jo dutena. PSOEek punta-puntako metodoak erabiltzen ditu. Urralburu eta konpainia «telefonoa jotzen» aritu zaizkio Herri Batasunari.

K A R T A K J O K O A N

enbido...

...ordago!



JOSEBA EGIBAR

Hauteskunde hauetako benetako irabazlea EAJ dela iruditzen zaio Joseba Egibarri. Eta halaxe bota du, burua tente, prentsaurrean. Modestia, behintzat, ez zaio falta. GBBko lehendakariak ondo nabarmendu nahi izan du, «galtzaileak EA eta Imanol Murua» izan direla. Ederki sinetsia du, EAJk Gipuzkoako Foru Aldundiaren jabe izateko, «legitimitate ezezik eginbebarra ere» baduela. Txanpainaren aparrak hauteskunderen aurretik sortu dio ajea, nonbait ●



INAXIO OLIVERI

Eusko Alkartasunako idazkari nagusia ez dago etsitzeko prest, «utz ditzala EAJk asmo hegemonikoak alde batera», erantzun dio Egibarri, «bozketek ez bait diote horretarako inongo aitzakirik eman Gipuzkoan». Herritarrekiko errespeto falta, eta batez ere, etikarik gabeko jokaera, iruditu GBBko lehendakariarena. EAJk Gipuzkoako Foru aldundia lideratuko duela esateak barrenak nahastu dizkio Eari. Pulamentu makala hirukoitzarena, baina Earen kalterako ●

Mendebaldea munduko kontrola areagotzera



Teknologia eta azkartasunaren erizpideekin, eraginkortasuna handitu nahi izan da.

GERRA HOTZA eta Varsoviako Paktuaren amaierarekin OTANek ere bere politika militarra derrigorrez birmoldatu behar zuen. Baina ez desarmerantza, ez letorke bat mendebaldeak 2000 urtearen ateetan munduan hartu duen nagusitasunaz. Birmoldaketa horren ardatza munduko edozein lekutan parte hartzeko prest lekokeen «parte hartze azkarreko egitura» da.

Golkoko gerran OTANek edukitako trabak gainditu nahi ditu mendebaldeak, eta bere hasierako filosofia —Europar eta kideren bat erasotua izanez gero parte hartzearena— egungo egoerara moldatu. Munduko kontrolaren areagotze besterik ez du suposatzen, «Europaren interesak» edozein lekutan arriskuan izanez gero beso armatua han izango litzateke, eta orain legalki gainera. ¿Bestela, egun, noren aurrean defendatzeko birmoldaketa da hau, bada?

Honen aurrean, barregarriak gertatzen dira Manfred Wörner OTANeko Idazkari Nagusiaren berbak, «Atzerrian parte hartu ahal izango dute, baina hori gertatzea nahiko zaila da». Egungo hogeitamar dibisioak hama-seira murriztu dira, gaurko egoera geopolitikoan armada tradizionalen efektibitatea handitu nahi izan da, teknologia eta azkartasunaren erizpideak nagusituz. Filosofia berrian, Golkoko gerrak Hirugarren Munduak sorpresa asko ekar dezakeela erakutsi zuen eta baita zein garrantzitsua den nagusi nor den erakustea ere.

ETIOPIAK ere eman du lehenago edo geroago eman beharreko saltua. Hori bai, agian pentsa zitekeena baino azkarrago. Dena den, gauzak aurretik pentsatuta zeuden, Israeldarrek Etiopiako juduak ebakutzeko moduko operazioa ez baita gauetik egunera prestatzen. EEBBek horrela

eskatuz, Etiopiako Fronte Demokratiko Popular Iraultzaileak (FDRPI) Adis Abeba hartu eta behinbehineko gobernua eratu du, hiriburuko herritarren protesten artean. FDRPIen Ti grayko herritarrak nagusi izanik orain Etiopiaren arazo larrienetakoa etnien gatazka izan liteke, orain arte 30 urtetan zehar poterea Amharha etniakoak izan bait dira.

Bestalde, hor dago Ertra, Itsaso gorriko balkoian kokaturik Etiopiarrentzat funtsezkoa den lurraldea kontrolatzen. Ertrako Askapen Fronte Popularreko (FPLE) buruzagia den Isayas Afeworkik esandakoaren arabera, bestalde, ertrarrek beraiek erabakiko dutela Etiopian barnean mantendu nahi duten ala ez. Erreferenduma burutuz gero, jakina da gehiengo nagusia independentziaren aldekoa dela. FDREPk jakin badaki Ertrara nahi izan ezik batasuna mantentzea ezinezkoa dela, EEBBak eta Israelen

Hondamenak direla eta

ILAK il eta biziak erremedioak egiten tino (Behenafarroako esaldi zaharra).

Hondamen eta kalte ugari ekarri dizkigu izadiak azken urteotan. Laureun mila bat lagun hil ziren eta beste hainbestek etxea galdu zuen iaz Iranen, gorputz gose edo, lurra dardarka hasi zenean. Ekaitz zital batek Bengalako golkoko itsas-ondoa erraustu zuen, milaka lagun sakaildatuz eta ur-eramakian bihurtuz. Izan dira gaitzak, lehortekak, uholdeak... baina ez zaitut mindu nahi irakurle, gertatutako zoritxar guztiak hemen azalduz.

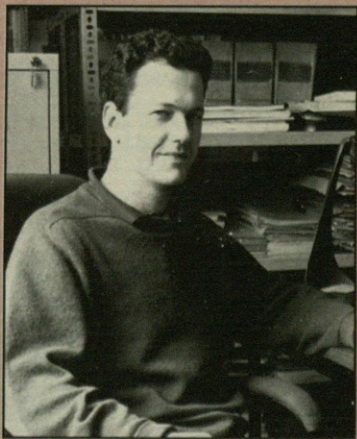
EGI-EGIA da ezbeharrak jotzen duenean, begirik ez duela, kaltea jasotzen duen herria aberatsa ala premia duen herria den jakiteko. Baina hori horrela izanik, eta gure esaldi zaharrak «alabeharrari ezin zaiola alde egin» esaten badu ere, erne, hondamena aurreikusten dakienak kalte txikiagoak jasoko ditu eta. Horixe bera adierazi nahi digu Karl Kisslinger Estatu Batuetako lurrikarak aurreikusten dituen jakile ezagunak, «inor ez dela lurrikara baten ondorioz hil, etxe batek lurra jo eta bertan daudenak azpian hartzen ez baditu» esaten duenean.

Azkenean gaitzari aurrea hartzea, hondamenei aurre egiteko biderik egokiena da. Hau dela eta, eta premia duten herriek kalte gehien jasotzen dituztela kontutan izanik, Nazio Batuek 1990-2000 hamarkada «Hondamenak gutxitzeko nazioarteko hamarkada» izendatu dute.

NAZIO BATUEN arabera etorbide gabeko herriak hartzaile nagusiak izango dira. Hau txalogarria izan arren benetazko etekina edo onura, mendebaldeko enpresentzako izango da. Eskukada ederra bait da lurrikarak jo duen herria berriz eraikitzea, alajaina!

Norbekeriak alde batera utziz, nire ustez, mendebaldeak oraindik indar eta gogo biziagoarekin lagundu behar du ize-nordez «Hirugarren» den mundua.

Lurbira bat eta bakarra da eta gaixotzen denean denok daukagu zaindu beharra.



JUAN VELAZQUEZ
EHuko Zuzenbide Fakultateko Irakaslea

laguntzarekin ez bada bederen. Orain arte Ertra da Isralek «etsaiez» inguratu gabe izan duen lurralde bakarra, horrexegatik laguntzen zuen Mengisturen armada. FPLEk jakinarazi duenez, Ertrak independentzia hautatuko balu ere, Etiopiak ez luke inongo arazorik Masawa eta Asabeko portu garrantzitsuak erabiltzeko. OUAk (Afrikar Batasunerako Erakundeak) ekainaren 3an eta 4ean burutu duen gailurrak aztertu dituen arazo larrien arteko beste puntuetako bat izan da Etiopiakoa.

BERRIRO Europara itzuliz, Jugoslaviak ere egun latzak iragarrita ditu ekainerako. Kroaziak eta Esloveniak esana dute jada gauzak aldatzen ez badira hil honetan aldarrikatuko du-

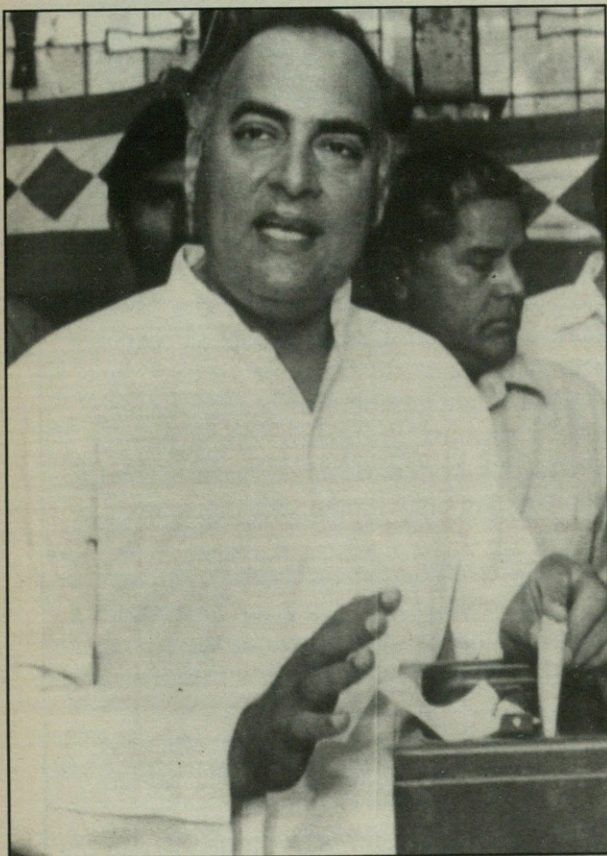
**— Golkoko gerrak
Hirugarren Munduak
sorpresa asko ekarri
dezakeela erakutsi du, eta
baita zein garrantzitsua
den nagusi nor den
erakustea ere ●**

tela independentzia. Serbiar estatu kolpe gogorraren bidea uxatuta, orain Ante Markovic ari da Jugoslavian sortu den botere hutsunea bete guran. Europar Elkarteko laguntza du horretarako. Europak zerbait nahi ez badu, Jugoslaviaren deusezte, harria gero bere teilatura etor dakioko eta. Areago, Finacial Times moduko medio eraginkor batek onuragarritzat joko luke orden apur bat jarriko lukeen armadaren parte hartze leuna. Dena den, honez gero argi egon beharko lukeena zera da: Jugoslavia hemendik aurrera ez dela egungoa bezalakoa izango.

Lukas Martinez

India: kristalezko erraldoioa

Asiako erraldoietako bat dugu India, erraldoi ahula baina, edozein unetan mila zatitan leher daitekeen horietakoa. Gandhitarren leinuaren amaiera izan liteke apurketaren lehen zati hori, baldin eta hauteskunde hauetatik alderdi eta buruzagi indartsuak ateratzen ez badira. Kongresu alderdiak sendatu bide du, denbora baterako bederen, Rajiv Gandhiren zauria. Orain hauteskundeek esango dute gainontzekoa.



GATAZKAK eta nahaspilak ateak zabalik dituzte Indian. Berrogeitahiru urtetan zehar, ia etenik gabe, Gandhitarrek hala nola zuzendu izan duten erraldoi hau buruzagi berria topatu beharrean dago. Kongresu alderdiak aukeratu du jadanik, oraingoz bederen, alderdia zuzenduko duen pertsona, Narashima Rao. Rao 1957an murgildu zen politika munduan eta Indira Gandhi anderearen konfidantzazko gizona izan zen, alderdi eta administrazioko armaila guztietatik iragan eta gaur egun Kongresu alderdiko sektore desberdinen bilgune izan litekeen pertsona bakarra da.

Alderdiko talde desberdi-



nen arteko borroka gogor dago. Azken urteetan Kongresu alderdiak liberalizazio neurriak hartu ditu eta generazio gazteek salatzen dutenez, zaharrenek Rajiv Gandhiren heriotzaz protatu nahi dute alderdia beretikiko sustrai sozialistaren itzularazteko. New Delhiko Ikerketa Politikoen Zentruko Pran Choprak azaltzen duenez, beste buruzagi bat bilatzeko arazoek badiotzerikusi handia Gandhitarren jokaerarekin, «Gandhitarrek beti zaindu izan daite atera zitezkeen beste buruzagi batzu. Alderdi barruan buruzagitzarria etsaia izan zitekeen edonor berehala alboratzen zuten, eta estatuetako buruzagiek ezin zuten baina boterea gehitu. Orain normala, ez dago lekuko hartuko duen pertsona jantzirik».

Kongresu alderdian baidatoz Raoren buruzagitzarriekin. Horrela adierazten dute bere ikuspuntua Shiela Dindiputatuak, «Abolkatulugaituen norbait behar dugu, eta Rao da hori. Ez da buruzagia, baina beti noa, jakintsua eta aditu da. Gidari ona izango gure lerroetan nagusiar den nabaspila ikusirik Hauteskundeetako lehen eguna burutu da jada, ratzen diren biak ekainak 12 eta 13an burutuko

Narashima Rao, alderdikide beteteranoa, izango da Rajiv Gandhiren ordezkaria.

(lehenbiziz eta gatazka lekuetara joateko poliziak eta armadak denbora eduki dezaten, hauteskundeak hiru egunetan egitea erabaki zen). Orduan ikusi behar Raok eta Kongresu alderdiak zein emaitza jasotzen duten.

Populazioaren arazoa

xinaren ostean, India munduko bigarren estatu populatuena dugu. Jadanik 850 milioi biztanle eta, aurreikusten denez, 2000. urtean 1.002 milioi biztanle izango dira. Urtero populazioak 15 milioi pertsonatako gorakada du, eta arazo hori konpontzeke, Indiari zail samar izango zaio bere populazio guztia behar den aina elikatzea, nahiz eta azken hamarkadetan elikagaien produkzioaren eremuan egin dituzten aurrerapenak sekulakoak izan diren. 1983an herritarrek, bataz beste, 2.115 kaloria hartzen zuten eguneko eta populazioaren %55ak ur potalea eskura du. Bizitza



Hildakoak, Indiako eguneroko ogia.

India: egun 850 milioi biztanle eta 1.002 milioiko prebisioa 2000. urterako, 25 estatu, 16 hizkuntza ofizial eta 4.000 dialekto, milaka azpikasta eta sekta... ●

esperantzari begiratuz gero, 1970ean 47,3 urtetakoa zen eta 1988an 58 urtetakoa zen.

Baina populazioarena konpondu ezean ahaleginak ahuntzaren gaurdiko eztula dira, buztanari harginka egiten dion legatzarena; pobreak populazioaren hazkundera dakar, eta populazioaren hazkundera pobreak.

Hamasei hizkuntza na-

zional daude eta 4.000 dialekto. Berrehun milioi pertsona hinduarrez mintzatzen badira ere, ez dute lortu berau hizkuntz nazional bakarra bihurtzea eta, azkenean, ezin izan dute ekidin ingelesa indiar guztien arteko komunikazio hizkuntza izatea.

Erligio aldetik, %83 hinduarra dugu, %11 musulmana eta %2,5 sikha. Haez gain, badaude gutxiengo budistak eta kristauak ere. Oreka erlijiosoa, Nehruk sekularizazioan sakondu zuen arren, independentzia lortu zutenetik gainditu gabeko ikasgai da oraino. Eta BJP alderdi ultrainduararren jarrera ikusirik, ez dirudi musulman eta budisten arteko gatazken amaiera gertu dagoenik.

Erligio eta etnia arazoak

lasten arazoa dugu erlijioan sustraiak dituen beste arazoetariko bat. Duela milaka urte hedatutako gizarte antolaketa da (k.a. 1000 urtekoa gutxienez) eta lau ba-

Lau alderdi politiko nagusi

GOBERNU federalean ala oposizioan egoteko moduko lau alderdi nagusi daude. Horrez gain, beste alderdi txiki asko dago, India mailan indarrik ez dutenak baina zenbait estatutan nagusi direnak.

Kongresu alderdia.

Urte batzuen salbuespenarekin 1947tik, boterean dagoen alderdia da. Borroka gogorra du bere baitan alderdiak hartuko duen norabideaz. Ideia sozialistetan oinarritua,

hauteskundera begira egonkortasuna eta hazkunde ekonomikoaren banderak atera zituen, nahiz eta orain egonkortasunaren mezua ez izan oso fidagarria. Narasimha Rao da bere lehendakari berria.

Janata Dal. Lehengo Janata alderdia, desagertutako Lok Dal eta V.P. Sing ministro ohiaren Jan Morcha alderdiak biltzen ditu. Kongresu alderdiaren ezkerreko kokatua, kasten

sistema eta injustizia soziala salatzen ditu.

Baratiya Janata Party (BJP):

hinduar eskumatarak dira. Erlijioan oinarritutako alderdi honek musulman gutxiengoaren bazterketa aldarrikatzen du, erlijio borroka izugarri areagotuz. Bere burua Lal Krishna Advani da eta Nehruk landutako sekularismoa apurtu nahi du.

Komunistak. Alderdi Komunista Marxista (CPM) eta Indiako Alderdi Ko-

munista (CPI) dira esanguratsuenak. CPM nagusi Mendebaldeko Bengalan eta indar dextentekin India osoan, eta CPI txikiagokoa. Gobernua egon barik, komunistei esker mantendu ahal izan zen boterean Janata Dal.

Estatuetako alderdiak:

Akali Dal (sikha) Punjaben nagusia, Kashmirreko Konferentzia Nazionala, Tamil Naduko AIMDK, Telugu Desam eta Oposizio Kongresua.

● 1947. Abuztuaren 17an Indiak independentzia lortzen du. Indiar Kongresu Nazionaleko Jawaharlal Nehru estatu berriaren lehen ministroa izendatzen dute.

● 1966. Indira Gandhi, Kongresu alderdiko burua eta gobernuaren lehen ministroaren postuak bereganatzen ditu.

● 1971. Indirak hauteskunde orokorrak irabazten ditu.

● 1975. Krisiak eta kontrol demografikorako harturiko neurrien aurkako protestek eraginda Indirak emerjentzia egoera jartzen du.

● 1977. Mundu Bankuaren erizpide ekonomikoei heldzen die Indirak, herriko sektore askoren konfidantza galduz. Janata alderdiak legebiltzarrerako hauteskundeak irabazten dizkio Kongresu alderdiari.

● 1980. Indirak berriro berreskuratzen du boterea.

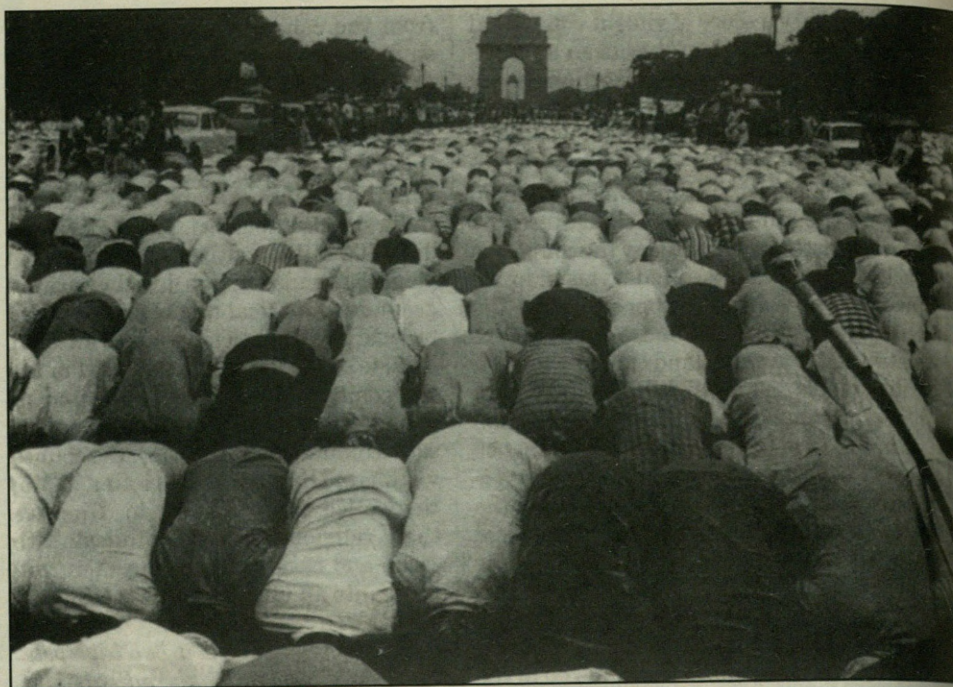
● 1983. Rajiv Gandhi alderdiaren idazkari nagusia izendatzen dute.

● 1984. Bere eskoltako hiru sikhek Indira Gandhi hiltzen dute. Rajiv Gandhik hartzen du lehen ministroaren postua.

● 1985. Urtarrileko hauteskundeetan Kongresuaren alderdiak inoiz izan duen garaipenik handiena lortzen du Rajiv Gandhirekin. Legebiltzarreko 508 eserlekuetatik 401 bereganatzen ditu.

● 1989. Kongresuaren alderdiak ez du gehiengo nagusia lortzen eta Rajiv Gandhik dimititu egiten du.

● 1991. Maiatzaren 21ean Rahiv Gandhi, Kongresu alderdiaren burua hiltzen dute.



Ehun milioiko «gutxiengo» musulmana.

naketatan oinarritzen da, gero denborarekin milaka kastatara ugaltu arren: brahamanak edo sazerdotek, kasta nagusia; kashtriyak edo gerlariak; vashyak edo komertzariak eta nekazariak; eta Shudrak, beste hiru kasten zerbitzuan daudenak eta eskulan mixelableenak egiten dituztenak. Hauen azpitik, pariak edo ikutezinak daude.

Janata Dal alderdiko Viswanath Pratap Sing lehen ministroak, azpiko kasta

ko izan ziren. Iazko azaroan V.P. Singek dimititu behar izan zuen.

Kasten arazoaz, Indiak dituen 25 estatu federal eta sei lurralde autonomoetatik lauk gatazka etniko-erlijioso oso gogorak bizi dituzte. Iparraldean Punjaben eta Kashmirren, iparrekialdean Assamen, eta hegoaldean Tamil Nadu. Punjab aberatsean Shikhaak dira nagusi eta 80. hamarkadatik gaurdaino batik bat oso borroka gogorra eraman dute Pun-

geratu ziren.

Assamen Assameko Askapen Fronte Batuak (ULFA) lurraldearen independentziaren alde borrokatzen du Indiako armadaren aurka. Hegoaldean Tamil Nadu eta Sri Lanka estatua nahastentzira. Sri Lankako iparraldeko gehiengo tamilak Indiako Tamil Nadurekin bat egin nahi du, eta Tamil Naduk babesa ematen die Sri Lankan borrokatzen duten tamilei. Tamil Nadu eta Delhiko gobernuaren arteko harremanak ez dira batere onak.

Arazoak nonahi dituen estatu honek, Gandhitarrak barik heldu beharko dio etorkizunari, Soniak, Rajiven emazteak, politikari ezetza eman ondoren. Rahul eta Priyanka seme-alaba gazteak geratzen dira, baina hauek politikan ihardun ahal izan orduko Kongresu alderdia bera ere esititzen den ikusi beharko da.

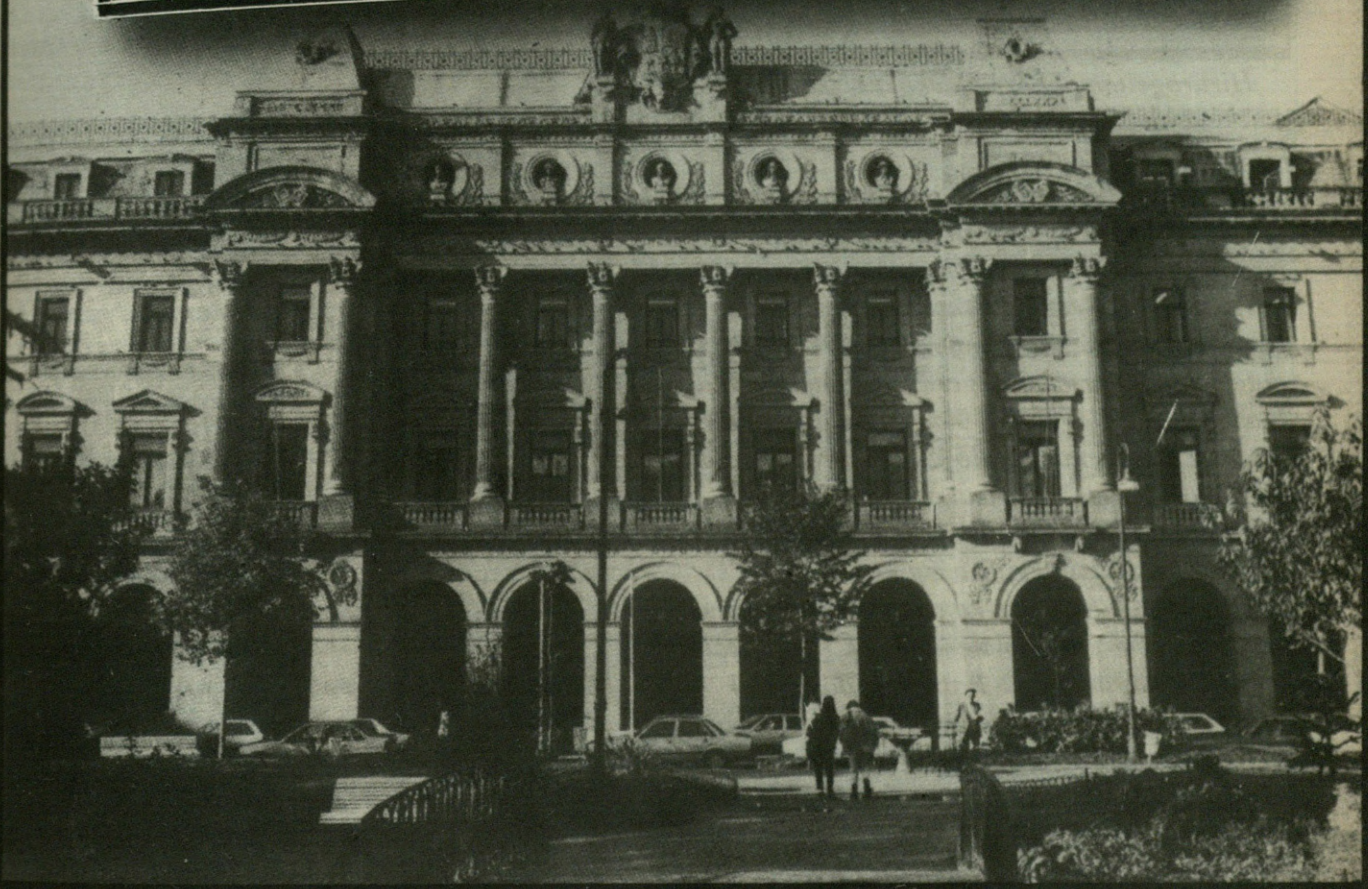
Arazoak nonahi dituen estatu honek, oraingoz behinik behin, Gandhitarrak barik heldu beharko dio etorkizunari ●

horiek administrazioan sartzeko portzentaia %53ra (lehen %27) igo behar zuela iragarri zuenean, egundoko istiluak sortarazi zituen. Brahman ikasle ugari erre zuen bere burua protesta gisa eta denbora gutxian manifestazioetan 270 hilda-

jabaren independentziaren alde. Kashmirren, sustraia musulman eta hinduaren arteko gatazka da. Kashmirreko gehiengo musulmana izanik, Pakistan eta Indiako estatuak sortu zirenean, 1947an, lurraldearen bi herenak Indiaren menpe

Xabier Letona

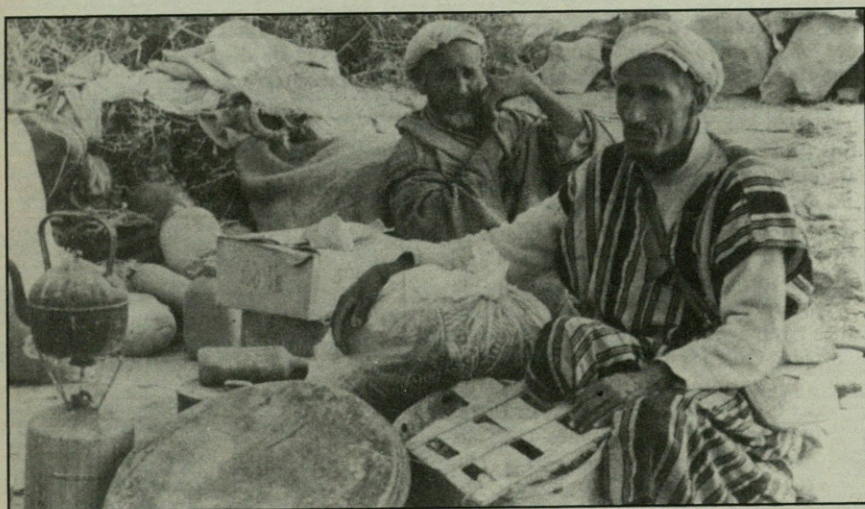
GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO



Gipuzkoako Foru Aldundia

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. **F. Fukuyama**, 1989



■ HISTORIAREN LEKUKORIK ZAHARRENA HIL DA

MBAREK RIU marokkiarra joan den asteen hil zen Erdiko Atlasean 147 urterekin. Marokko eta Afrika osoko gizonik zaharrena hamabi bider ezkondu zen, zerbitzu militarra 1874ean burutu zuen, Hassan II.aren birraitona zen Mulay Hassan sultanaren armadan. Bere adinarena «Le Matin du Sahara et du Magreb» egunkariak kaleratu zuen 1989an eta, batik bat atzerrian, oihartzun handia izan zuen.

■ IMELDA MARCOS-EN TXIROTASUNA

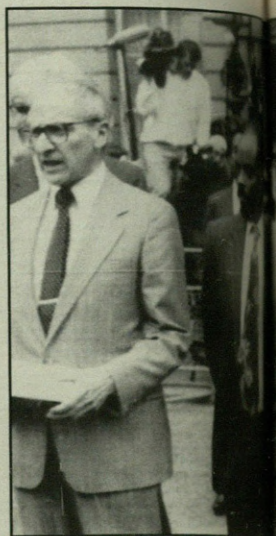
DUELA gutxi Manilako telebista lokal bati egindako adierazpenetan Imelda Marcosek, Ferdinand Marcos Filipinaseko lehendakari ohiareb emazteak, bera «aurrezten duen emakumea dela» zioen. Azaldu zuenez, 1986an Filipinasetik alde egin ondoren bere jauregian topatu ziren 3.000 pare zapatak, oinetakoen erakustazoketakoak zire-

la, eta gehientsuenak oparitutakoak ziren. Horietako zenbaitzu Italiatik inportatutakoak zirela onartu zuen, baina bere esanetan «ziur asko oso gutxi izango ziren».

■ ZIAV GAMSAKHURDIA ETA KAZETARIAK

HAUTESKUNDEAK irabazi ondoren prentsaurrekoa eskaini zuen Gamsakhurdia Georgiako lehendakariak eta bi kazetari prentsaurrekotik kaleratu zituen. «Askatasuna Irratian nire aurkako informazioa aireeratu dute. Probokatzailleak dira, Kremlinaren ajenteak», azaldu zuen. Berehala espainiar egunkari bateko korrespondentsalak zera galdutu zion, «nola idatzi behar dugu bihar kazetari hauen espultsioaz, probokatzaille ez gaitzazun deitu». Horrela erantzun omen zien, «Bada, esan dezakezue lehendakariak periodista horiek gelatik ateratzera gonbidatu zituela, desinformatu egin zutelako eta lehendakariak ez duelako nahi hemen esandakoa bere aurka erabil dezaten».

E
L
L
E
M
E
L
L
E



«Ertra orain ez da independentea, baina ez da Etiopia. Zer izango den Ertrako berriak erabaki beharko du erreferendumean».

Isaias Afuerki, FPLeko buruzagia.

«Frantziak ez du indar anglosajoi borretan parte hartzeko inongo asmorik».

François Mitterrandek, Frantziako estatuburuak, OTANek sortuko duen «parte hartze azkarreko» unitateaz.

«Atzerriko eragileek Jugoslaviaren deusezteia laguntzen dute argi eta garbi».

Slobodan Milosevic, Serbiako lehendakaria.



O I H A R T Z U N A K

MAROKKO ETA RASD-AREN SUETENA IRAILAREN 6-RAKO

HORIXE da Javier Perez de Cuellar NBEko Idazkari Nagusiak Hassan II.ari eta Frente Polisariori egin dion proposamena. Orain alde biek abuztuaren 8ra arte dute erantzuteko epea. Erantzunaren ondoren gobernu biek beste lau astetako epea izango dute beren armadei erretiratzearen ordu eta egun zehatzak jakinarazteko. Epe hauek behar legez betetzen badira eta MINURSOk ezarritako epeei jarraiki, erreferenduma otsailaren bigarren astean burutu liteke. Hala ere, Cuellarrek prozesu guztia urtea amaitu baino lehenago amaitu nahi duela adierazi du.

«PARTE HARTZE AZKARREKO» EGITURA SORTUKO DU OTAN-EK

MAIATZAREN 21ean OTANek «Parte hartzeko azkarreko» indarra sortzea erabaki zuen. Erakundeko arduradunek azaldu zutenenez, egitura militarren berregituratze honek Gerra Hotzaren amaiera eta Varsoviako Itunaren desagertzea erantzuten dio. Nazioarteko indarrez osatuko da eta britainiarren agintepean izango diren lau dibisio edukiko ditu. Horrez gain, aire borrokarako abioiak, helikopteroak eta lur indarrez osaturiko bostgarren dibisio estatubatuar bat ere izango da. OTANeko militarrek adierazi dutenez, indar honek Artikotik Mediterraneora arteko lur eremua astebetean hartu-ahal izango du.

«Sabarako arazo guzti hau datorren azarorako, edo urte amaierarako gehienez, konponduta egongo dela uste dut. Horixe da nire helburua».

Javier Perez de Cuellar
NBEko Idazkari Nagusia.

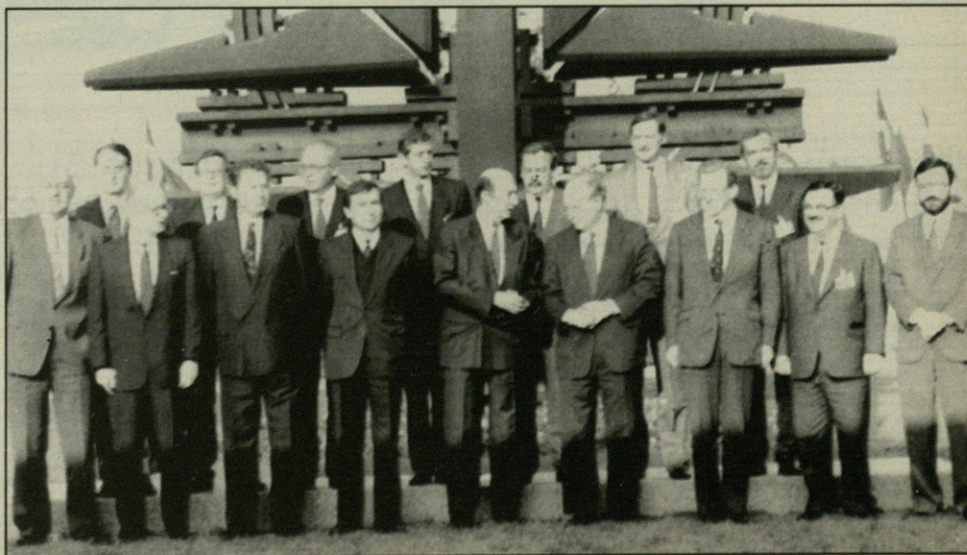
«Nire aurka borrokatzen duenak georgiar herriaren aurka borrokatzen du».

Zviad Gamsakhurdia,
Georgiako lehendakaria.



«Kurduak herritar irakiarrrak dira, eta ez dut uste herritarrrak beren gobernutik defendatzeko indarrrik izan behar denik bemen».

Jay Garner jenerala,
EEBBek Irakeko Kurdistanen duen indarraren arduraduna.



AURTENGOARI EUTSI NAHIAN DATORRENEAN



Baskonia bere mailarik altuenera bultzatu du Josean Kerexetak, 34 urteko lazkaotarra, .Jokalari bezala Estatuko talderik onenetan aritua, bere zuzendaritzapean Gasteizko taldea Europa eta Ligako finalerdietara iritsi da. Hala ere, ACBko lehenengo postuetan mantentzea zailena izango dela aitortzen du.

AURTENGO denboraldia arrakastatsua izan da oso Gasteizko Taugresen-tzat. European sartzea ere

lortu dute, datorren urtera-ko izugarrizko jakinmina sortuz euskal zaletuen artean. Talde apal bat dela

kontutan izanik, denboraldi honek asko suposatzen du. Josean Kerexetaren ustez, espainiako saskibaloiko ligan

4. izatea oso zaila da, talde guztiek jokalaria hobegaitz izaten dituztelako urte urte, izugarrizko maila alhaz lortuz lehiaketa honetan. «Behin borra iritsiz gero, lortutakoari eustea izango da zailena», dio.

Bestalde, eta gai berarekin jarraituz, Korak Kopan jokatzeko taldea eta hiriarik prestigioa ematen omen die. Ekonomi aldetik ere emaitza nahiko onak espero dituelarik, bi kanporaketa gutxienez gaitzetzaz aritu zaigu, horretarako suposatuko duen diru sarerarekin.

Baina aipatutako emaitza hauen gakoa non datza? Entrenatzailearen lanean, amerikar berrietan...? Gurtion lanean agian. Iaz Rivas eta Sibilioren fitxaketa garrantzitsuak egin ondoren, «agian aurreko denboraldiarekiko dagoen desberdintasun nabarmenarekin Brown entrenatzailearen mentalitate berria izan da. Dena den, joan den urtean hasi genuen lana aurreratu ikusi da» Joseanen ustez.

Fitxaketei dagokionez, denboraldi amaieran berdauden zurrumurruak zabaldu dira. Baina Laso, S.

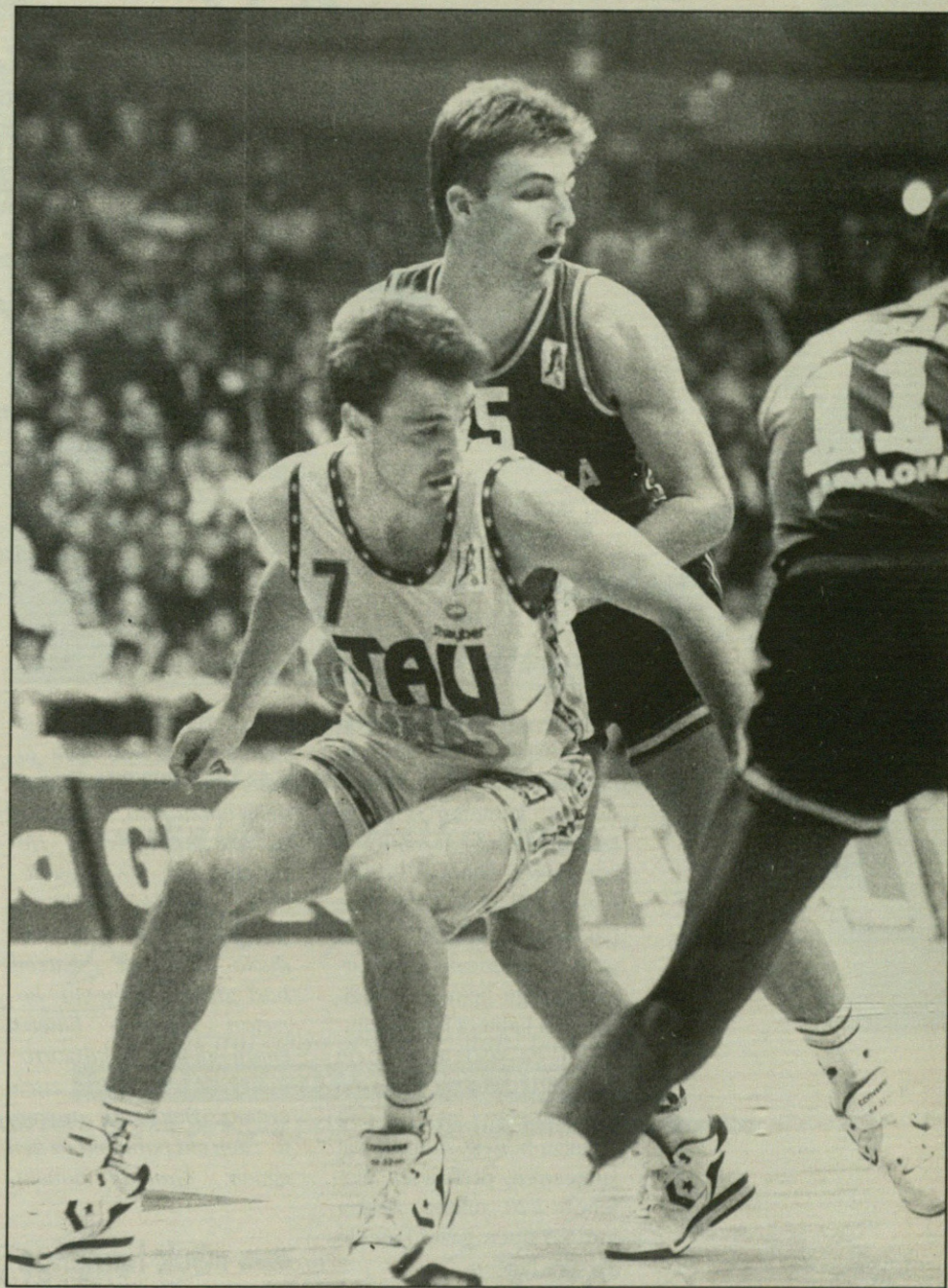
bilio, Arluckas eta Rivasen partaidetza datorren urterako ziurtatua dagoela dio. «Taldea sendotzeko lehenengo estatuko merkatua bebatuko dugu eta aurkitzen dugunaren arabera bigarren amerikarraren fitxaketa planteatuko dugu. Gauzak horrela, Roth-en jarraipena oso zaila ikusten dugu».

Azken egunotan Ortega taldea uztear dagoela entzun da Juaneren mesedetan. Brown horrekin ados omen dago eta Dicenta, Soler eta Abaden izenak ere entzun dira. «Ortegaren asuntxo kolokan dago. Nahi ditugun fitxaketak lortzen baditugu abulkitxo guztiz berrituko da. Honekin puntako talde bat izateko falta zitzaguna lortzea espero dugu», diosku Kerejetak.

«Bestalde, kontutan hartu behar dugu taldeko bi argentinarrak taldearekin jokatzen hasiko direla. Guinazuiadanik nazionalizatua dago eta lehen aipatutako jokalariek Gasteizera baldin badatoz, Ni-

■ «Korak Kopan jokatzeak taldea eta hiriari prestigioa ematea suposatzen du» ●

cola bigarren atzeritar bezala jokatzea posible ikusten dugu». Aipatzekoa da Nikolak urte amaieran nazionalizazioa lortuko duela. Momentu horretan amerikar berri baten etorrera planteatu daiteke. Datorren denboraldian bi lehiaketetan parte hartuko dutenez, guzti hau beharrezkoa ikusten dute.

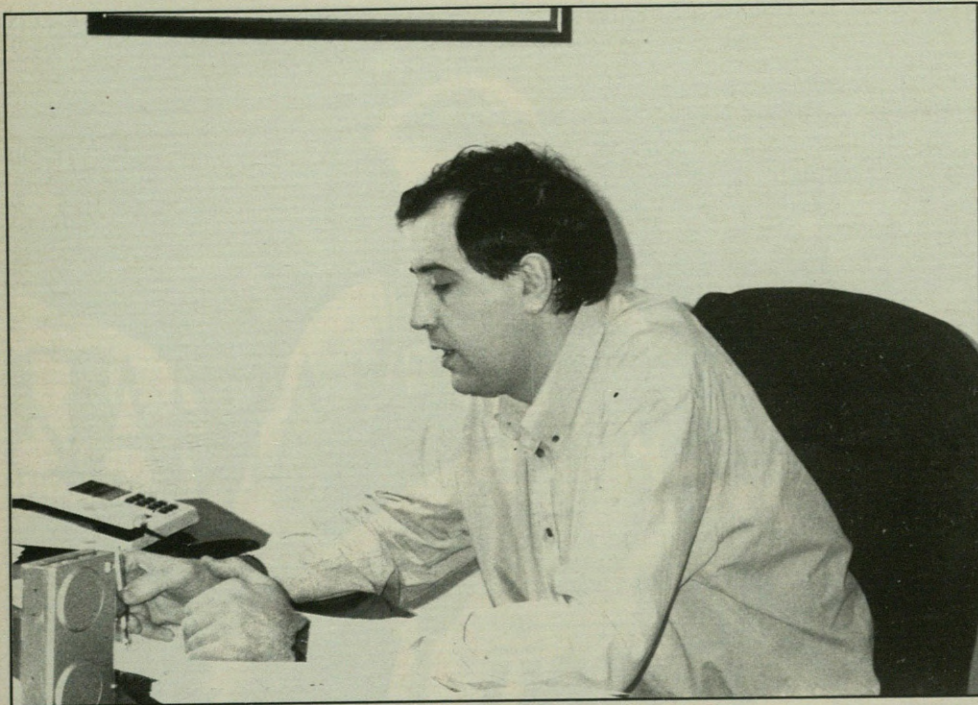


Baskoniak Euskal Herri-
tik kanpoko esponsor bat
izanik —Taugrés—, eta
plantilan bertako bi jokalar
bakarrik egonik —Laso eta
Ortega—, nortasuna galdu
duela esaten duenik ere ba-
da. Honi erantzunez, «ACB
Ligan jokatzeak maila
baundiko jokalariek,
sponsor garrantzitsua eta
aurrekontu altua ezinbes-
tekoak dira. Hemengo es-
ponsor bat izatea nabia-
goko genduke, baina kan-

pora joan behar izandugu-
dio segituan.

Urte honek euskal saski-
baloian bi alde izan ditu.
Caja Bilbao taldea jeitsi egin
da mailaz, hemengo saski-
baloia kalterako batez
ere. Maila handiko taldeek
zaletasun handia sortzen
bait dute. Taldeak gutxitzen
doazen heinean, gazteen
zaletasuna ere gutxiagora
doa, eta horrek bertako sas-
kibaloia etorkizuna
arriskuan jartzen du.

Laso da, Ortegarekin,
Euskal Herrikoa den
bakarra.



**Kerexeta Baskoniaz gain
Real Madrid, CAI eta
Joventut taldeetan aritu
zen jokalaria bezala.**

Aurtengo denboraldiaren azken fasera heldu diren bi taldeek, Joventut eta Estudiantes, kanteran dute jokalarien iturri garrantzitsu bat. Azken urteotan Baskoniaren politikak beste bide bat hartu duela dirudi, baina gure solaskideak azkar argitzen digu hemen ere egi- ten dela kantera lana, orain- dikan ez jaso arren nahi izandako fruitua. Lau edo bost urtetan espero dira emaitza horiek. Adibide bat jartzearen, prebisioek diotenez 2'20 mtako altuera lortuko duen gazte batekin ari dira lanean.

Arlo honetan Estudiantes eta Joventut-ek oso politika ona egiten dute, baina aukera gehiago dauzkate, ez da gauza bera Madril bezalako hiri batetan lan egitea edo Araban aritzea, esaten digu Joseanek.

Denboraldia hasi zenean arazoak ugari izan ziren: pabiloiaren arazoa, erakunde- en jarrera Baskonia- rekiko, taldea beste hiri ba- tetara eramateko arriskua. Guzti hau zertan geratu den jakiteko, berari galdetu

diogu, eta hau izan da ja- sotako erantzuna: «guk jo- katzen dugun liga honek arau batzu ditu, baldintza batzuk jartzen ditu. Ho- rietako bat 5000 eserle- kuko pabiloia edukitzea da. Gu pabiloi berri hori duela hiru urte eskatzen hasi ginen. Momentu ho- rretan alkateak baietza eman zigun, Mendizorro- tza egokitzeko ideia zuela esanez. Denborak aurrera jo zuen eta pabiloia ez zen egiten. Gauzak honela,

**«Guk hemengo
esponsor bat izatea
nahiago genuke
baina hemen ez
dugu Bilbon izan
duten aukera» ●**

Diputaziora jo genuen. Diputazioak irtenbide hau eman zigun eta denbora pasa abala ona dela ikusi da, zazpi edo zortzi parti- dutan 6000 pertsona in- guru etorri bait dira. Mo-

mentu batetan politikarien arteko eztabaida egon za- baina, nere ustez gauza egun guzti hori abaztuta- dago».

Direktibaren ustez zaila da goaren erantzuna ona izan da, aurtan inoiz baino jenda- gehiago joan bait da parti- duetara, 4400etako bat bestekoa lortuz.

Kantxatik bulegora

aldeko lehendakaria izan baino lehen, jokatu ere egin zuen bertan, eta aldaketa horren arrazoiak galdetu- rakoan zera erantzun digu: «Taugres-Baskoniak bost urte daramatza lehenengo mailan eta beti saiatu naiz neko erdialdean ibili da. Orduan, talde bobeagor- egitea pentsatu genuen. Honetarako gauza asko behar genituen, jokalar- hobeak, pabiloi haundia goa, aurrekontu al- goa... Azken finean, bi- negozio bat denez, tal- hobeagoa egiteko diru- rra berriak behar ge- nituen, talde profesional- bat lortzeko asmoz. Az- bi urteetan aurrekontu- bikoiztu egin dugu, ba- re Rivas bezalako goi- lako jokalaria bat man- tzenko bigarren babs- batek emango liguken- ru laguntza gehigarria be- har dugu, Diputazio- izango litzatekeelarik go- tokoena horretarako».

Bukatzeko, Baskonia- historia guztian zehar egondako jokalariekin ba- tekorik onena egiteko e- katu diogu. Joseanek Las- Sibilio, Arlauckas, Jee- eta Rivas aipatu dizkigu.

Ismael Diaz

Leire Lopez



**"Kotxearen kredituan
interesetan
aurreratu behar dugunarekin
sukaldea jantziko dugu."**

273.800

Interes gutxiago ordaindu nahi baduzu,

EUSKADIKO KUTXAREN SUPERKREDITU 2

Aurrera ezazu ~~261.000~~ pzta. interesetan milioi bakoitzeko.

273.800

Hilean gutxiago ordaindu nahi baduzu,

EUSKADIKO KUTXA SUPERKREDITU 1

Bakarrik 19.862 pzta. hilean milioi bakoitzeko: Merkatuko hileko ordainketarik txikiena. 7 urte kreditua amortizatzen. Eta interes nominalaren %16ra (%17,23 U.T.B.).

Interes gutxiago ordaindu nahi baduzu,

EUSKADIKO KUTXA SUPERKREDITU 2

Superkredituak baino ~~261.000~~ pzta. gutxiago interesetan milioi bakoitzeko. 5 urtetako epea eta hileko ordainketa gutxikorak. Eta interes nominalaren %16ra (%17,23 U.T.B.).

% 14,5

Eta interes-tasarik txikiena ordaindu nahi baduzu,

EUSKADIKO KUTXA SUPERKREDITU 3

Gonbaraketarik ez duen interes batean: Interes nominalaren % ~~14,5~~ (%15,79 U.T.B.). Eta hiru urte kreditua itzultzeko.

% 15,5

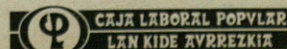
% 15,5

% 16,65

Zeuk aukeratzen duzu. Etor zaitez gaur eta ordutan zure Superkreditua izango duzu. Euskadiko Kutxa. Oraingoa da unerik egokiena.

**Euskadiko
Kutxa**

U.T.B. komisioak barne ez direlarik. % 1eko irekiera-komisioa, 15.000 pzta. gutxienez.



Michelinen langile eta enpresa arteko iskanbila amaigabeak

BI URTEZ GATAZKAN



Estatuko esportazio mailarik gorenetarikoa du Michelinek.

Gasteizko Michelin lantegia, enpresa handi mundu osoan dituen lantegien artean, gurpil erraldoiak egiten dituen bakarra da. Honek suposatzen du mundu osotik eskatzen den asko jasotzen dituela. Ondorioz, etenaldirik gabeko lan sistema ezartzea erabaki zuten, bostgarren txanda deritzona.

MICHELINEK estatu osoan lau lantegi ditu: Lasarten, Gasteizen, Arandan eta Valladoliden. Herri lanetarako gurpil erraldoiak egiten diren leku bakarra Gasteiz da. Berton egin zen munduko gurpilik handiena, 4.300 kilo pisatzen ditu eta 3,51 zentimetroko diametroa dauka. Michelin Estatuko esportatzaileen artean lehenengo postuetan aurkitzen da eta barne merkatuan liderra da.

Gasteiz herri lanetarako gurpil erraldoiak egiten duen bakarra izanik, bete beharreko eskari kopurua izugarria da. Ondorioz bi irtenbide zeuden, lantegi berri bat eraikitzea gurpil erraldoietan espezializatua edo bostgarren txanda baten eraketa. Lehenengo ir-

tenbidea ezinezkoa ikusitakoan, bostgarren txanda ezartzea erabaki zuten bulkanizazioa erabakian. 1989an enpresak lan itaunketa bat egin zuen, bostgarren txanda kontrako jarrera hartu zen. Hala eta guztiz ere, kenean eta Eusko Jaurlaritzak onartu ondoren, bostgarren txanda ezartzen lantegiko sektorean. Bostgarren txanda honetan sartzea gutxi geroz erabakia izan da, baina ezean beste sektoreetara bidaltzen dituzte lanak honek dakartzan onurak.

Gasteizko kasuan, bostgarren txanda ezartzea onartu ondoren, bostgarren txanda honen egitea, baina gehiago zuten onartu. On-



zutenek protesta moduan larunbat guztietan egiten dute greba eta ostegunero irtetzen dira Gasteizko kaletatik manifestatuz. Bostgarren txandaren aurkako sindikatuak CGT, ESK-CUIS eta UST dira eta alde daude-nak UGT, CCOO eta CTI.

Enpresaren bertsioa

de batetik eta bestetik jaso ditugun bertsioak oso desberdinak izan dira. Enpresaren bertsioa bertako arduradun batek eman zigu, Antonio Fernandez Alaizak. Honen ustez beharrezkoa da bostgarren txandaren ezarketa. Honen bitartez langileek ordu gutxiago egiten dute lan eta gainera 35.000 pezetatako plus bat jasotzen dute, bertan egiten duten lana arinagoa izanik. Bostgarren txanda hau ez zela lantegi osoan ezarriko ziurtatu zigu Alaizak. Honen ustez

oso onuragarria da honen ezarketa, 240 lanpostu berri sortzen bait dira eta produkzioa ere gehitu egiten bait da, dituzten eskari guztiak betez. Hala ere eragozpen asko egon dira langileen aldetik. Alaizaren ustez, langileek daramaten greba oso

■ «Beti egon gara lanpostuak sortzearen alde, bostgarren txandarekin 240 lanpostu gehiago sortu egin dira» ● UGT-CCOO

erosoa da, txanda bakoitzak hilabetea behin egiten bait du larunbatean lan, ekonomikoki ez bait die galera handia suposatzen. Azpimarratu beharrekoa da

bostgarren txandako langileek lanean dirauten bitartean, beste sektoreetako langileek greba egiten dutela, hau da kotxe eta kamioientzako gurpilak egiten dituztenek. Beraz, Michelinentzako ez da hain larria greba hori, gurpil mota hoiek Gasteizen ez ezik beste lantegietan egin daitezkeelako.

Aurka daudenen artekoa da CGT sindikatua. Hauek azpimarratu dute, arazoa planteatu zen momentutik langilego osoaren ezetza jaso zuela bostgarren txandak. Arrazoi asko dituzte honen kontra joateko, baina beraientzat faktorerik garrantzitsuenak soziala da. Beraien ustez, langileek ezin dute bizimodu normal bat egin, besteenganako eta gizartearekiko harremanak hautsi egiten bait dira sistema hau aplikatuz. Sistema hau gaur egun lantegiko setore batean bakarrik ezarria izan da, baina etorki-

Kalea izan da protesta gunerik erabiliena.



Lasarteko Michelinen ere bada iskanbila franko aurtengo komenioa sinatzeko orduan.

zunean lantegi osoan jarriko dela ziurtatzen digute sindikatukoek. Hauen ustetan, bostgarren txandarekin ez dira lanpostu gehiago sortu. Azken helburua lanpostuak murriztea litzateke, orain talde bakoitzean hogeitaz langile badaude, etorkizunean teknikaren aurrerakuntzen ondorioz zortzi langile besterik ez dira behar. Hau gaur bertan gerta daiteke, Michelinen makinaria prest bait dago horri aurre egiteko.

CGTkoek beste irtenbide bat dagoela adierazten dute, lantresnak ez bait dira erabiltzen ehuneko ehuneko, eta guztiak batera erabiliz gero, langile gehiago behar-ko lirateke eta ez legoke bostgarren txanda ezartzeko beharrik. Jakin badakite aurrera daramaten borroka honek epe luzekoa izan

behar duela, Michelin-ek apostu gogorra egin bait du txanda honen alde, oso onuragarria bait da enpresarentzat. Baina, bestalde, langileak horretarako prest daude, beraientzat greba

«Enpresaren jarrera erradikalaren aurrean, guk ere gogor erantzungo diogu» ●

hau eroso bait da. Beraien hitzetan, «Michelin-ek baino hilabete bat gehiago iraungo dugu borrokan». Greba deialdia jarraitzen duten langileen kopurua

2.300ekoa da, eta kopuru hau mantendu da arazoa sortu zenetik. Orain, komenioa eztabaidatzen ari da, eta horretarako bi plangintza daude: bata komiteak, CCOO eta UGT, eta bestetik CGT-ek planteatzen duena. Azken hauen ustez beraiek dira langileei eritzia eskatu zioten bakarrak. Enpresaren jarrera erradikalaren aurrean, beraiek ere berdin erantzuten dute eta greba egiten dute larunbatero. «Guk ezartzen dugu lan egiteko modua eta ez digu enpresak zertan behartu behar, langileek konfliktu hau irabaztea dugu dagoeneko». Beraien helburua lan sistema «naturala» bueltatzea litzateke, hau da, bost egunetan lan egin hiru txandetan, kontutuan harturik gauean lan egitea gehiegi dela.

Alde dauden sindikatuak

UGT eta CCOO dira bostgarren txandaren alde dauden sindikatuak. Honako bakoitzak berrehun bat afiliatu ditu Michelin- en. Sindikatu hauek azpimarratzen dutena, txanda borondatezkoa izatea da. Sindikatu hauen aldeko arrazoiak bakarrean labur daitezke: «beti egon gara lanpostuak sortzeren alde. Bostgarren txandarekin 241 lanpostu gehiago sortzen dira eta hori da gure arazoi bakarra».

Bestalde, Lasarteko Michelin- en komenioa dela eta, arazoak sortu egin dira ere. Enpresak bere azken eskaintza egin du egon diren traba guztien ondoren, eta hau ekainaren 2an eztabaidatuko da Michelin- ingo politikiroldengan. Bertan planteatuko dena zera da: bate-tik komenioa eta bestetik lanpostuen murrizpena 1.102 langilerentzat. Azken hau 10 egunetakoa izango da kotxe gurpilak egiten dituztenentzat eta 35 egunetakoa kamioi gurpiletaz arduratzen direnentzat.

Sindikatu-ek zer jarrera hartuko duten erabaki ez badute ere, CCOO-ko arduradunaren eritziz, gogor eutsi egingo diote enpresaren eskaintza gaitzitzeko. Michelin- ingo langileek bi ordutako lanuzteak egin dituzte hiru egun desberdinetan: apirilaren 12an, 24an eta maiatzaren 8an. Dena dela eta Michelin- enpresaren ustez, akordio batera helduko dira eta Lasarte Oriako arazoak konpontzeko bidean daude.

Igone Olarte

Karmele Jaio



THINDUKI, S.A.

GAT 1.025

Portugal osoa, 9 egun	38.900 pezeta
Hiri Inperialak, 10 egun	47.100 pezeta
Marokko - Atlas - Sahara, 12 egun	55.900 pezeta
Italia, 12 egun	55.700 pezeta
Italia: autobusa + hotela, 11 egun	64.900 pezeta
Paris - Herbehereak, 10 egun	48.900 pezeta
Europa Zabala, 13 egun	61.900 pezeta
Erdiko Europa: autobusa + hegazkina, 12 egun	74.600 pezeta
Inglaterra - Eskozia: autobusa + hegazkina, 11 egun	76.300 pezeta
Eskandinabia hegazkinez, 10 egun	95.300 pezeta
Eskandinabia - Fiordak hegazkinez, 10 egun	102.900 pezeta
Cabo Norte hegazkinez, 15 egun	143.600 pezeta
Turkia hegazkinez, 15 egun	94.400 pezeta
Grezia - Estantbul - Kapadozia, hegazkinez, 15 egun	94.700 pezeta
Grezia - Estantbul hegazkinez, 15 egun	92.700 pezeta
Kenia hegazkinez, 10 egun	167.000 pezeta
India - Nepal hegazkinez, 20 egun	198.400 pezeta
India - Nepal hegazkinez, 16 egun	203.600 pezeta
Tailandia hegazkinez, 13 egun	143.700 pezeta
Singapur - Malasia - Tailandia hegazkinez, 15 egun	189.400 pezeta
Txina hegazkinez, 21 egun	212.000 pezeta
Txina - Tibet - Nepal hegazkinez, 23 egun	293.000 pezeta
Estatu Batuak - Kanada hegazkinez, 15 egun	157.000 pezeta
Mexiko - New York hegazkinez, 15 egun	189.000 pezeta
Mexiko - Guatemala hegazkinez, 22 egun	229.000 pezeta

Francisco Gascue, 1
Telf. 52 45 12
20.100 RENTERIA

General Etxagüe, 14
Telf. 42 38 34
20.003 SAN SEBASTIAN

Urdaneta, 11 bajo
Telf. 88 72 00
ORDIZIA

Legazpi, 8 bajo
Telf. 72 37 76
ZUMARRAGA

DENA UTZI ETA ZATOZ GUREKIN MUNDUA EZAGUTZERA!!!

MARKINAKO EK ZERBAIT DUTE AMERIKAREKIN



Mende hasieran ere atzerrira joaten ziren.

Markina ez da betere handia, eta ez dauka inolako itxura berezirik. Bere kaleetako jendea arrunta da. Zertarako joan gara orduan haraino? Agian bere pelotariei buruzko erreportai bat egitera. Izan ere pelotariak, Markinan bezala, gutxi.

XELEBREA da benetan Markinako herri bizkaitarraren kasua. 5.000 biztanle inguru besterik ez ditu, eta hala ere ezaguna da Euskal Herri osoan urteetan zehar pelota zaletuei eskeini dizkion jokalaria ezin hobeaengatik, zesta puntan batez ere.

Herri honetara heltzerakoan, eta kotxetik atera orduko, zesta eskutan duten bi neskekin egiten dugu topo. Emakumeek ere jokatzen dute herri honetan, zenbaiti arraroa egin arren. Zesta denon bizian dago sartuta. Guztiok dute Ameriketako anai edo senideren bat. Denok ezagutzen dute mundu hori. Baina ez urrundik, gertutik baizik.

Hau jakinda, lehenik otzen zaigun galdera zera da, zer dela eta dago hain errota herri honetan eta bere inguruetan zaletasunitsu hau? Eta inguruak aipa-

tzen ditugu zeren eta Boli-bar eta antzeko herrisketan antzeko zerbaitekin gertatzen da. Baina pasa gaitezen gure galdera erantzutera. XX mende honen lehen urteetan hasiak ziren ateratzen atzerrira zenbait jokalaria markindar, bertako frontoi eza zela eta. Zesta lan tresnatzat zutelarik, munduan zehar sakabanaturik zeuden frontoiak joaten ziren. Alexandria, Kuba, Brasil, Manila, Xangai... leku ezzagunak eta erakargarriak denak. Horregaitik prestatzen ziren markindar gazteak gogorki herriko frontoian: beste lurralde batzuetara joateko aukera eduki ahal izateko; atzerriak dirua suposatzen bait zuen.

Zesta punta izan da betidanik Euskal Herriko kanpo arrakasta gehien lortu izan duen pelota modalitatea. Horrexegatik zeuden orain dela ia ehun urte frontoi

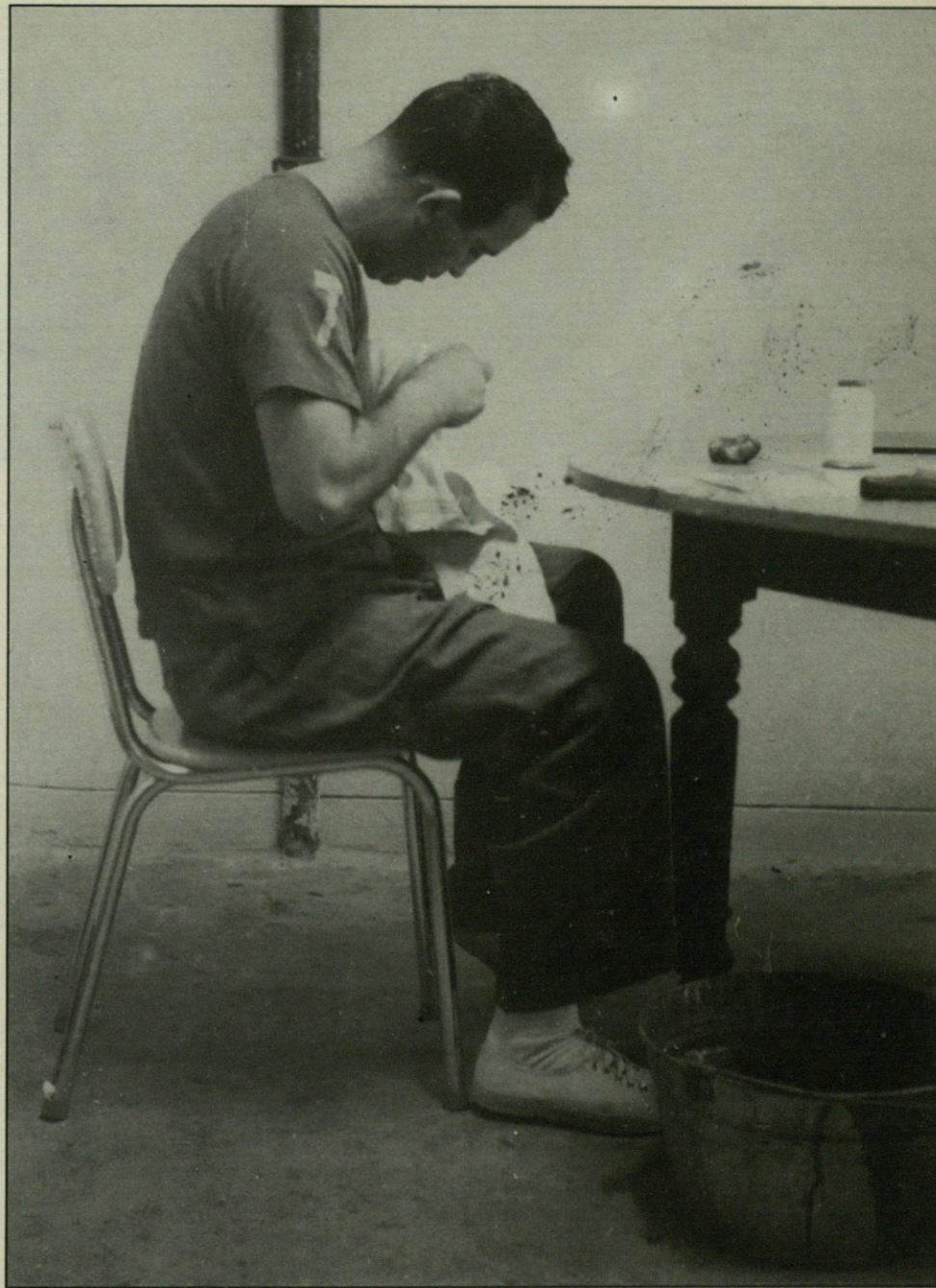
ugari lehen aipaturiko hiritan. Hemen bertan eskuzko pelota askoz ere jende gehiagoren gustokoa den bitartean, atzerrian zesta da zaletasuna sortzen duena.

Baina hasierako arrakasta gutxiagotzen joan zen. Arazo desberdinengatik, frontoi ugari desagertu egin ziren. Kuban, adibidez, Fidel Castrok boterea esku-ratzerakoan, pilotariak aurrezturik zituzten diru gehienak galdu egin ziren. Baina gehienek beste herrialde batzuetara jo zuten. Horrela, «La Florida-ko lurralde iparramerikarra bihurtu zen helburu garrantzitsuen Markinan zestatari loturiko etorkizun batekin amesten zuten gazteentzat. 60ko hamarkadan guztiz profesionalizatu zen zesta punta Ipar Amerikan, eta horrek eman zion jarraipena zenbait belaunaldiko ohiturari.

Amets amerikarra

Irua egin Ameriketara aurreratu, eta etxera bueltatu aurrerantzean bizitza lasai bat egin ahal izateko. Hori izan da betidanik Atlantikoa gurutzatu duten gehienek ametsa eta helburua. Askok ez dute lortu, baina beste askok bai. Badira baita ere bertan geratzea erabaki izan dutenak. Emaztea, bizimodua, zerbaite aurkitu dute han. Baina gehienek jotzen dute herriruntz. Ahal duten guztietan.

Zoragarriak ez diren ukerik ere izaten dira pelotari hauen bizitzetan. «Zesta sentitu barnean eta bala ere negoziola besterik bilatzen ez duten enpresarioentzat lan egin beharra»-z hitz egiten digu Felix Larrinaga gazteak. Zazpi urtez jokatu



Aldageletan, partidua hasi baino lehen, kamiseta konpontzen.

ondoren Estatu Batuetako frontoi desberdinetan, han pelota hemen bezala ez dela ulertzen dio. «Apostuak dira han garrantzia duten bakarrak, eta pelotariak esplotatzen inolako erreparririk ez dute izaten». Horrela uler daiteke azken hiru urtetan IJAPako pelotariak lurralde haietan egin duten greba. 1968an

ere greba gogor bat egin zuten garai hartako jokalariek, baina oraingoan gauzak era desberdinean egitea erabaki zuten. Lehen greban enpresarioen aurka hemen bertatik ekin bazioten ere —haruntz ez joanaz eta, beraz, partidurik ez jokatzu—, oraingo honetan Estatu Batuetan gelditu eta piketeak bertan egin dituz-

te. Epaietarik ere izan dute, beraien eskubideak onartuak izan daitezkeen urrats bat besterik gelditzen ez zaizkien: dagozkien eskubideak legalki onartuak izateak.

Baina gogorak izan dira greban egon diren hiru urte hauek. Inguruaz aldatzeak zailtasunak sortzen baditu, are gehiago elkartzeko es-



Manila 1948an; Burgos 50. hamarkada; Ipar Amerika 60. hamarkada. Pelota beti.

kubidea ere ukatzen zaie-nean. Sindikatoa sortu nahi dute, eta baikor azaltzen dira etorkizunerako. Greba amaitzeaz dago, eta jendea hasia da hara joaten berriro jokatu asmoz. Bolibarko Txikitoren esanetan, urtea amaitu baino lehen denak han izango dira lanean. Bera ere bai. Iparraldean jokatzeke asmoarekin, hemen gelditzen dela dio urrirarte.

Hau alde batetara utziz, hango bizia lasaia izaten da normalki. Gauzez jokatzen dute, eta etxean pasatzen dute ahal duten denbora gehiena. Jan ere etxean egiten dute normalean, eta bertakoekin harremanetan egon arren, ez dute inoiz galtzen inguruko euskaldunekin duten kontaktua. Lagun artean ere pelotariak

izaten omen dira gehienak. «Txokoak izaten dira topo egiteko aukeratzen dituzten lekuak...

Izan ere, normalean, frontoia eta txokoa ez dira

irabazten», dio berriro ere Felixek. Aitona, osabak, aita eta lehengusuak pelotariak izanak edo direnak. Betidanik ezagutu arren arazo guzti hauek, hara itzultzeko prest dago. Eta bera bezala, hamaikatzko. «Normalean gu ikustera joaten diren erdi eta behe mailako gizon emakumeei ikuskizun on bat eskeini nahian», komentatzen digu Txikitok. Mundu honetan nola murgildu ziren galdetzerakoan, denek diote seaska garaitik murgiltzen dela mundu horretan Markinan jaitzen den gutzia.

Herri honetan, normalean da itsasoaz beste aldean senideren bat edukitzea hilebete batzuz zesta denbo-

haurrek zesta puntan jokatzen ikasten duten. Kirol garestia zenbaitentzat —zestak 25.000 pezeta inguru balio ditu, eta pelota ere ez da batere merkea—, denok jokatzen dute «intendente bezala ezagutzen diren begiraleek aukeratu ditzan. Hori lortuaz gero, «amets amerikarra» oso hurbil ikusten da.

Intendente horiek aukeratzen dituzte Estatu Batuetara joango diren gazteak, eta azken hauek hornitzen dituzte Tampa, Miami, Fort Pierce eta Okala bezalako frontoi profesionalen pelotari «koadroak». Euskaldunak nahiago dituzte hango frontoietan. Pelota beste era batetara sentitzen dutela diote. Baina ba dira ipar amerikarrak ere kirol honetan. Mexikanoekin, beraien dira konpetentziarik handiena. Baina gaur egun onenak euskaldunak direla ahaztu gabe.

■ Zesta lan tresnatzat zutelarik, munduan zehar sakabanaturik zeuden frontoietara joaten ziren markindarrak mende hasieran. Manila, Kuba... ●

elkarren urrun ibiltzen. Diru aldetik, ondo kobratzen dutela esan arren, pelotari guztiak ados jartzen dira jendeak uste baino gutxiago kobratzen dutela argitzera-koan. «Normalean, edo 'fenomeno' bat zara, edo ez duzu diru gebiegirik

raldia jokatuz. Urtearen zati handi bat han, ezkongabeak izaten dira normalki errezena edukitzen dutenak. Norbaitekin joan nahi izanez gero, bere patrikatik ordaindu beharko du interesatuak. Herrian bertan ere badaude zenbait eskola non

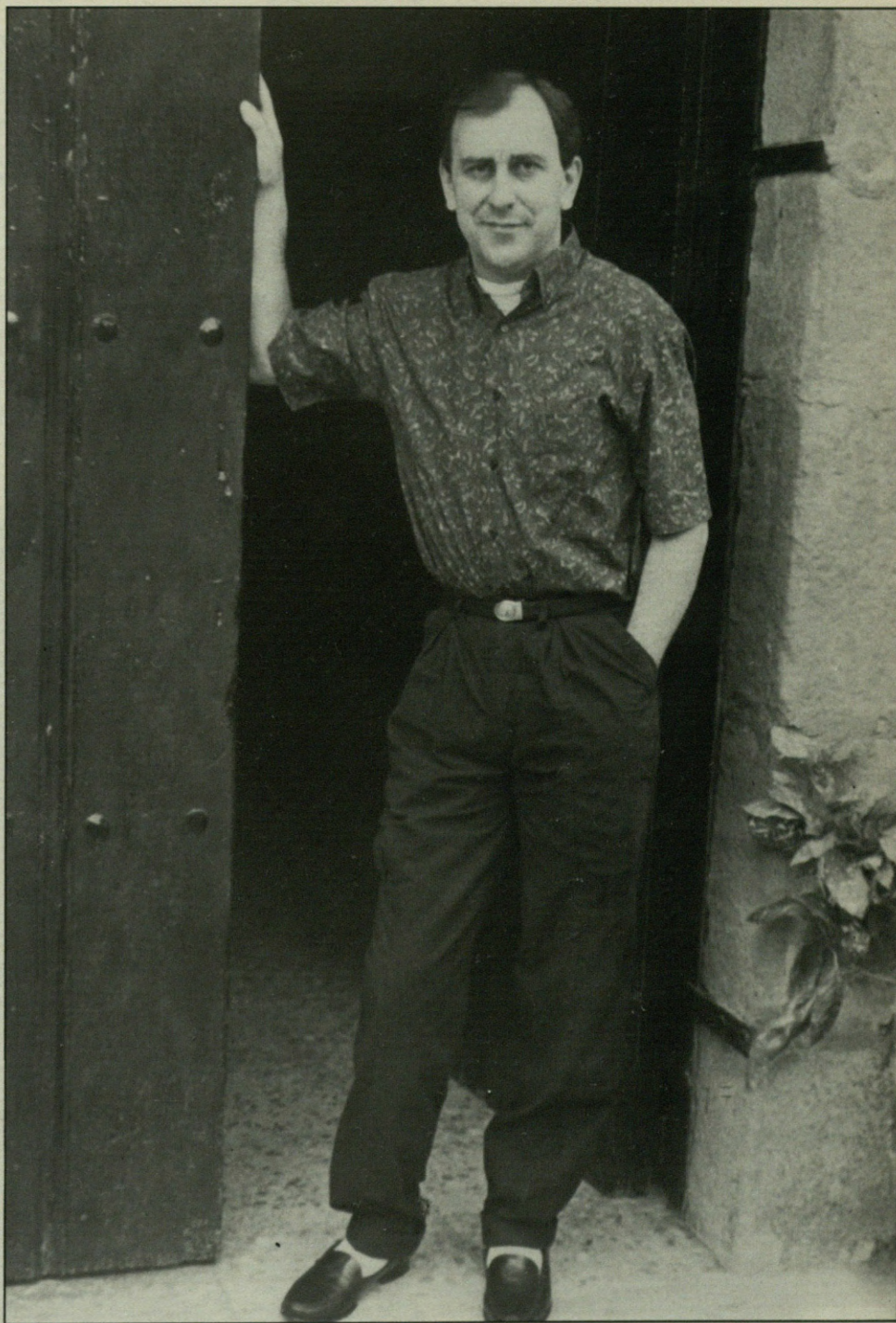
Gazteak eta zaharrak

Etorkizunerako ere, jende gaztea lanean ari da. Azken urteotan ezagunak ziren Durango, Gernika eta Markinako eskolei zenbait pareko berri sortu zaizkie Euskal Herriko herri askotan.

Eta orain arte Amerikara joatea bazen gazte hauek zuten aukera bakarra profesional mailan aritzeko, badirudi Donostia inguruan ba dela enpresa bat sortzeko asmoa. Frontoia ere ba dute, Karmelo Balda izenekoa erosi ondoren. Iparraldean arazoa desberdina da. Apostuak ezinezkoak dira han legez, eta zesta puntak duen arlorik erakargarri- netariko bat —frontoietara doazenentzat be hintzat — desagertarazten da.

Apostu kirol honek gara- pen handia jasan du gure ingurutik kanpo ezagutzen hasi zen unetik gaur egun arte. Mende hasieran Ale- xandria eta Xangai ziren gune garrantzitsuenak zesta munduan; gero Kuba eta Mexikok hartu zuten ardura hori. 30. hamarkadan Ipar Amerika izan zen hauen on- dorengoa, Chicago eta Mia- mi zirelarik garrantzitsue- nak. Urteen poderioz, arra- kasta gehiagotzen joan zen, 60. hamarkadara heldu arte. Zaletuen ustez, hamarkada hau izan da zesta puntak inoiz izan duen unerik go- xoena. Eta ordundik gaur arte.

Izen ospetsuak gogora- tzerakoan, gehienbat aipatu berri dugun «urrezko garai- hortako gizonak datozkie burura markinatarrei: Txu- txo Larrañaga, Bengoa, Churruca, Orbea, Onda- rres... Hauek utzi zutenean, Txikito Bolibarkoa azaldu zen, eta bera da azken bi hamarkadetan izan den jo- kalaririk onena. Baina mende hasieraz hitz egin dugu lehenago ere, eta oraingoan ezin ahaztuko dugu urte haietako izen ga- rrantzitsurik: Piston, Ermua, etabar. Markina edo ingu- ruakoak denak. Baina nor- bait gogoratzekoan, de- nok Erdoza gaztea aipatzen



Bolibarko «Txikito», gaur egungo zesta punta jokalaririk onena.

dute inoiz zestak ezagutu izan duen jokalaririk onena bezala.

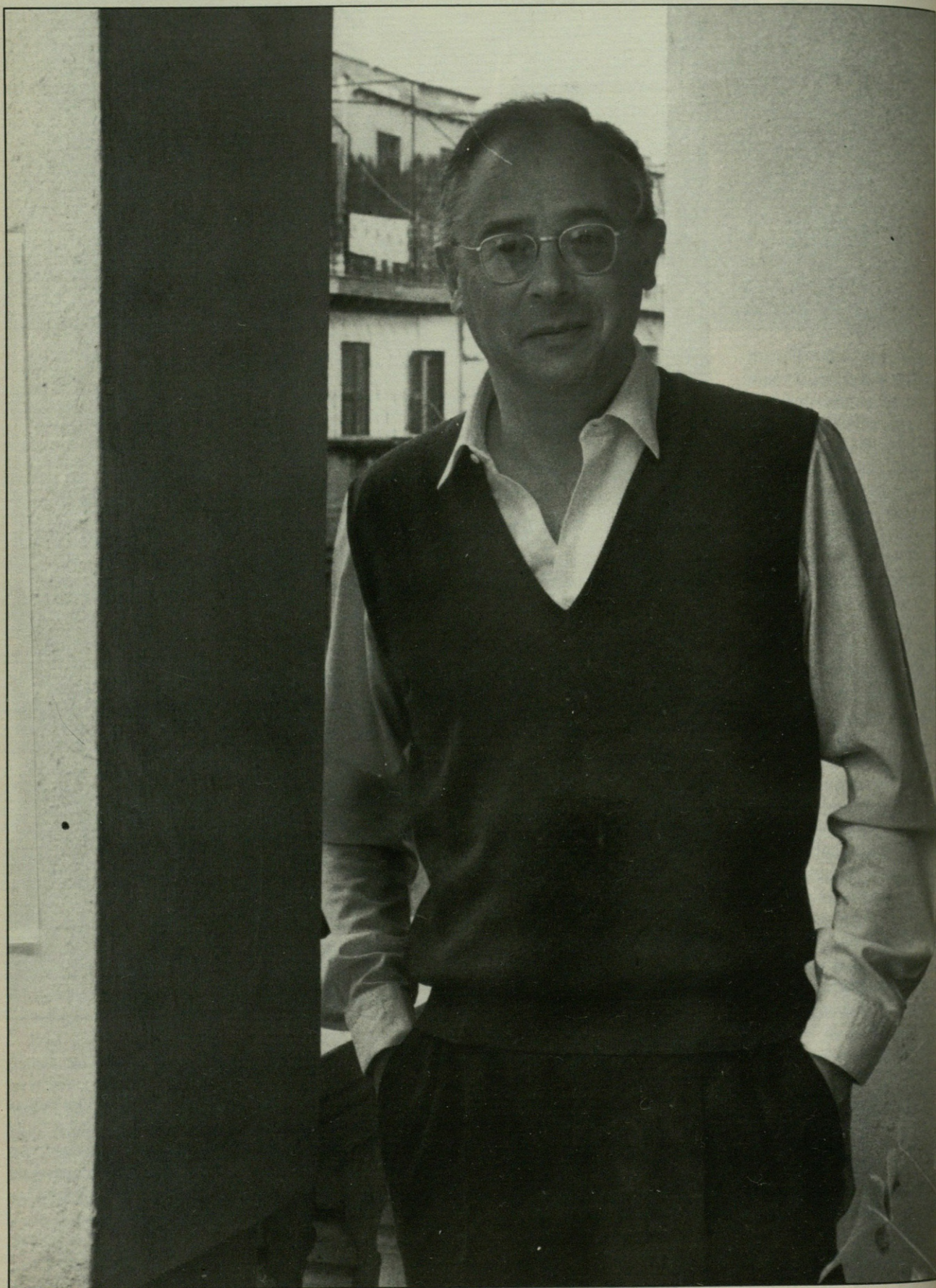
Gogoratuak izan arren, denbora pasatzen doa, eta edozein kirolarik bezala, pelotariak ere badu bere muga. Bataz besteko adina 35 urtetan koka daiteke, eta

normalean gizon hauek beraien ikasketak gaztetik uzten dituztela kontutan izanik, erraz uler daiteke askoren kezka. Aurreztuta- ko diru puskarekin, nego- ziotxorenbat prestatzen saiatzen dira. Txikitok, jo- katzen jarraitzea espero

duela dio, ondorengoaz gehiegi kezkatu gabe. Felix ikasten ari da. Baina denak dute ezaugarri amankomun bat. Zesta punta barru bar- ruan daramate.

Amagoia |ban

LUIS NUÑEZ



«Politikoena beste mundu bat da»

Egineko kazetaria izanik hainbat datu izan ditu eskuartean hauteskunde garai desberdinetan. Hasieran enpresa teknikorako ikasketak egin zituenean, ez zuen susmatuko gaur egungo ogibidea. Ez eta ere ordutik hona betetako ibilbidea. Soziologia eta Linguistikako ikasketak burutu zituen Parisen erbestean zegoela. Duela gutxi Kazetaritzako ikasketak amaitu ditu. Euskara eta Euskal Herriaren inguruan hainbat lan egin ditu, Egineko Urtekaria, Luis Nuñez berak esaten duen bezala, lan hauen jarraipena delarik.

ARGIA. Azken aste honetako notizia hauteskundeak izan dira. Hitz egin dezagun ba beraietaz. Askok esaten dute hauteskunde baten benetako irabazlea abstentzioa izan dela. Zein da gizarteak jarraitzen haren hartzeko izan duen arrazoiak?

LUIS NUÑEZ. Nik alderantzizkoa esango nuke, abstentzioa oso inportantzi gutxikoa izan dela uste dut. Kasu honetan, eta lehengo hauteskundeekin konparatuz, % 6 igo da. Abstentzioa garrantzitsua da, baina ez bestetan eman dena baino gehiago.

Bestetik, abstentzioa ez da pertsona batek erabakitzen duen zerbait. Ez da faktore bat, baizik eta opzio bat, jendearen artean dagoen beste aukera bat. Orduan, esan genezake, alderdi politiko bakoitzak bere abstentzio kopurua duela. Eta abstentzionistak pertsonak dira.

Askotan esaten da «abstentzioak harrapatu gaitu edo ez gaitu harrapatu», hau da, kanpoko zerbait balitz bezala, eta ez da. Nik uste dut abstentzioa oso gauza arrunta eta inportantea dela aldi berean. Ez azken haue-

tan, oso gutxi jokatu duela, baina oso inportantea luzarora begira, horrek adierazten duela jende multzo bat abstentziora pasatzen ari dela. Eta multzo hori hazten ari dela. Igandeko hauteskundeetan emaitzak azaltzeko abstentzioa pisu gutxikoa da.

A. Igandeko emaitza politiko hauek konparatuz, esan genezake sozialki lurraldeen arteko diferentziak areagotuko direla?

L.N. Azken hauteskundeekin konparatzea erizpide bezala hartuta, aldaketa gutxi eman direla esango nuke. Zundaldiek, beti bezala, huts egin dute. EAJren botu kopurua asko igoko zela esaterakoan, adibidez. EAJ igo da baina oso oso gutxi: % 1, azken hauteskundeekin konparatuz. Epe

luzeko politikarako edo sozialki zer gertatu den jakiteko datu erreala hori da. Aldaketa egina zegoen, hau da, EAJ nagusi zen, baina lehendik ere bai. Larunbateko eta igandeko datoa praktikoki berbera zen.

Aldiz, EA igo da, larunbateko datoei konparatuz berriz ere. Aldaketa biak horiek dira, EAJ goruntz eta EA ere bai, azken hau mundu guztiak espero zuen baino gehiago.

Beste aldaketa aipagarria HBna izan da. HBn jetsiera txikia izan da, % 5 gutxi gora behera, eta nik uste dut hori inportantea dela epe luzera edo epe erdira. Azken lau urte hauetan HBk 40.000 mila boto galdu ditu eta hau bai iruditzen zaidala garrantzitsua, batez ere lehen

NORTASUN AGIRIA

52 urte dauzka donostiar honek ●
Gizartea nahiago du politika baino,
gizakiaren balore nagusiak interesatzen
zaizkiolako ● Bere bizitza guztian ikertu
duen gauza bakarra Euskal Herriaren
gizartea izan da ● Fenomenorik
interesgarriena SEBSekoa dela dio ● Egineko Urtekaria euskal
gizartearen kontabilitatea dela dio ● Marxistatzat jotzen du bere
burua nahiz eta, besteen hitzetan, bere ikerketak nahiko
pragmatikoak izan ● Herriaren etsipena eta apurketa
instituzionala dira euskal gizartearen definizio



aipatutako epe luze horregatik. HBk oso serio hartu beharko luke, ez azken hauteskundeak, baizik eta bilakaera hori. Nola galdu dituen 40.000 boto horiek 87tik hona. Pentsatu behar dute ez ote den hobe bueltatzea lehengoko estilora. Alderdi politikoa baino mugimendu soziala edo mugimendu politikoa gehiago izatea. Joera herriko guztia HBn egotea, exekutiban egotea... honelako gauzak berplanteatzea beharrezkoa dela uste dut hauteskunde mailan berriz igotzeko. Azken urteetako ekintzen ondorioak aztertzea, azken finean.

Gero, datu inportanteena EErena da, gauza puntual bezala. EEk asko galdu du, konpara daiteke HBren galararekin, bakoitzak 13.000 boto inguru galdu bait ditu. Baina 13.000 boto HBren

masa elektoral handian ez da hainbeste, aldiz, EEren masa elektoral txiki horretan nahiko inportantea da. Gainera, EEk orain galdu baditu ere, azken hauteskunde autonomikoetan beste

«HBk bere ekintzen berplanteaketari ekin behar dio azken lau urteetan galdutako botoak ikusiaz»●

hainbat galdu zituen. Orduan bi galera dira, bata bestearen gainean. Dato elektoral inportante bakarra izan da. Besteak, HB, PSOE, PP, EAJ, EA eta abstentzioarena nahiko antzekoak dira

azken hauteskundeekin konparatuz. EErena ez.

A. Dena den, eta EEk jipoia jaso arren, birukoitzak gobernatzeko eskubidea ematen dio. Alderdiaren masa elektoral murrizta ikusiaz, ze legitimate du EEren gobernatzeko eskubideak?

L.N. Niretzako instituzioa bera da legitimaterik ez duena. Nik uste dut hor morala edo erizpidea mantendu behar dela. Instituzioei axola balitzaie herriaren borondatea, abotsa, nahia aldatuko litzateke guztiz goitik behera. HBren isolamenduak legitimitatea kolokan jartzen du, hau da, ez zaiela axola agintean daudenei herriaren benetazko borondatea. Beraz, instituzioei, orain dauden bezala, ez diet legitimitaterik ikusten. Orduan, hain instituzio ustelduetan EEk izango duen ala ez eskubidea... Orokorrean, nik esango nuke ezetz. Hainbeste arbitrariedade, txapuz, irregularitasun artean beste bat izango litzateke. Ez nion puntu horri hainbesteko garrantzia emango, orokorrean ikusita.

Politikoena beste mundu bat da.

A. Adibidez, paktoen mundua.

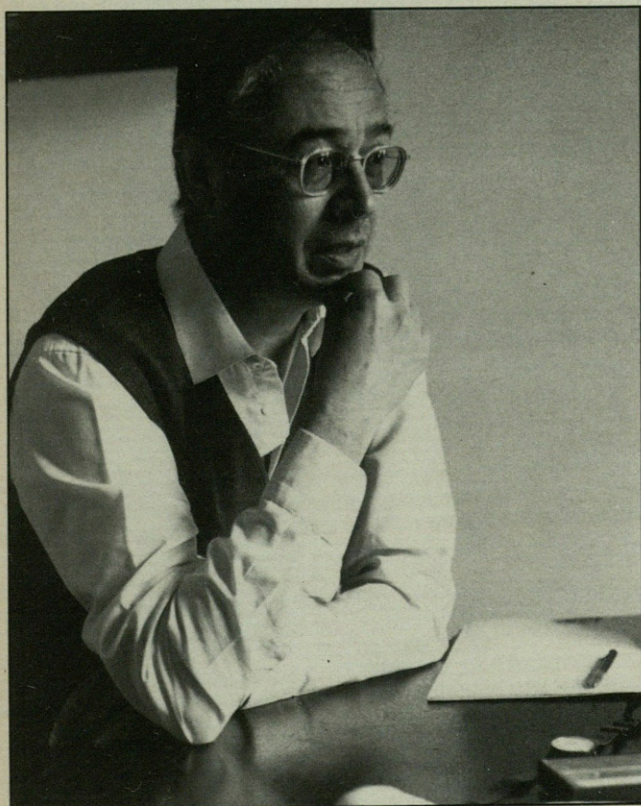
L.N. Bai, txapuz bat beste batekin konpontzen dute beti. Orain hutsune bat gertatzen bada Nafarroan edo beste edozein lekutan egingo dute paktoa PPkin, IUkin, edozeinekin. Berdin zaie.

Distantzia ikaragarria sortu da herri eta instituzioen artean. Jendeak ez du sinisten instituzioengan eta hauek nahi dutena egiten dute. Beti aurkituko dute beste aterabide bat.

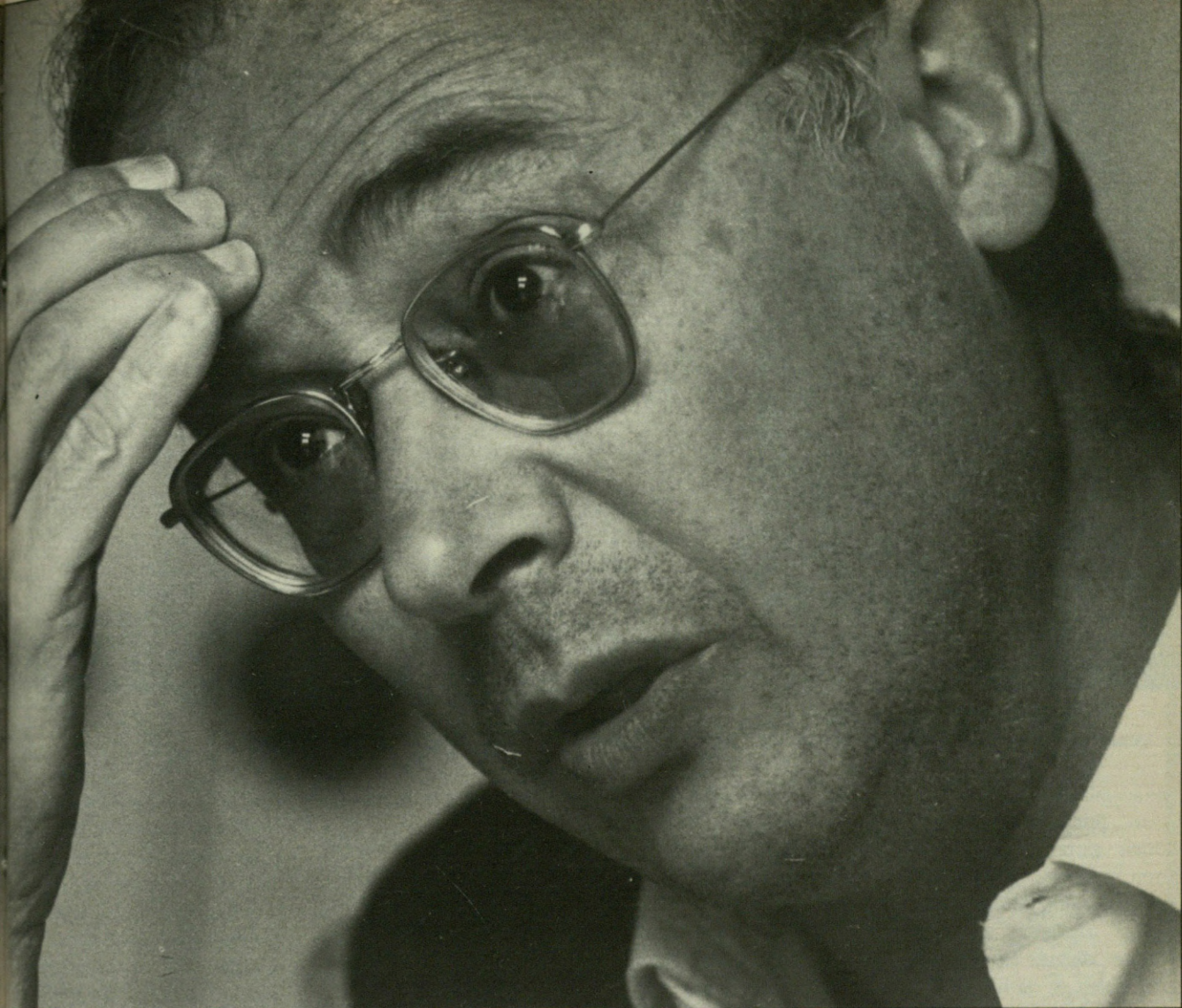
A. Hauteskunde bauen fenomeno politikoa UArena izan da. Lokalismoarako joera instituzio politiko batetan gauzatu da.

L.N. Hori erreakzio kontua da eta ez dut uste mespretsatu behar denik. Lehen HBren planteamenduaz esan dudan bezala, Unidad Alavesaren sorrerak gauza bera esan diezaioke EAJri eta EAri. Abertzaletasuna Bizkaian eta Gipuzkoan oso inportantea izan arren, ez horrenbeste Araban.

Kasu bera dugu Bizkaian eta Gipuzkoan PSOEkin. Hemen, jende askok PSOEri ematen dio botoa antiabertzale izateko. Zentzu bera du Araban Unidad Alavesak Araba atzeratuagoa dago Bizkaia eta Gipuzkoa baino.



«Euskal Herriko oinarritzko arazo politikoak oraindik ez daude konponduta».



arlo guztietan, eta antiabertzaletasun joera apur bat primarioa hartu dute Arabatarrek. Hemen modernogoa da PSOE Unidad Alavesa baino. Baina adierazpena, funtsean berdina da. Orain dela hiru urte EAJk autokritika egin zuen PSOE edo abertzale sentitzen ez den jendearen presentzia onartzen zutela esanez. Pena izan zen, EAJren kasuan, abertzaleatasuna ere baztertu egin zuela, EAn gertatu ez dena. EAJ alderdi erregionalista batetan bihurtu da, lehen benetako alderdi nazionalista zelarik. Hori Madriletik asko eskertu zuten, ez hainbeste diskriminazioa baztertzeko zutelako baizik eta nazionalismo bera baztertzeko zutelako.

Denboraz, nik esango nuke UAK PPn sartuko dela, UPNkin gertatu den bezala, jende eskuindarra eta batez ere espainola delako. Baina benetako espainola UPN, karlismo eta azken finean eskuma klasikoarekin konpara ditzakegu. Soziologikoki kontutan hartzekoa da. **A.** *Hartzen baditugu M-26ko datuak, lurraldez lurralde indar nagusiak aipatuz Hego Euskal Herriko mapa politikoa sakabana-tuta agertzen da. Hori errealitate sozial desberdinen islada da?*

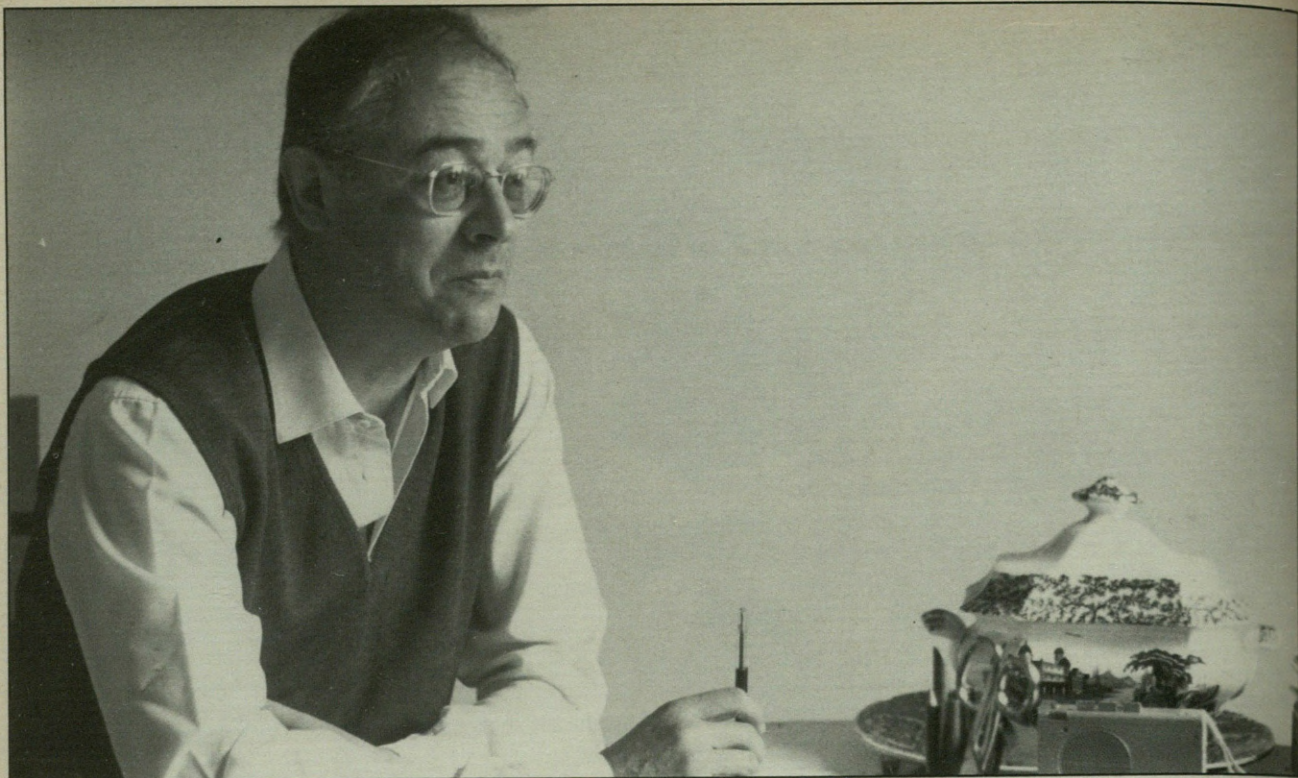
L.N. Bai, hori atomizazioa deitzen da. Atomizazioa oso inportantea da Euskal Herrian eta horrekin oso zaila da gobernuak osatzea. Baina bai, gizartearen islada

dela dudarik ez. Eta beste gauza bat adierazten du honek, botoa ematen duen biztanlegoak, ideologikoki oso markatuta dagoela. Bakoitzak gure ikuspuntua dugu, mantentzen dugu eta ez zaigu berdin.

Atomizazio hori, bestalde, historiaren aurka doa. Normalean, gizarte gehienetan alderdi asko izatetik bi izatera pasatzen dira, nahiko antzekoak eta asbentzio oso handiarekin. Euskal Herria oso desberdina da puntu honetan eta beste batzutan ere.

Atomizazioak adierazten duen beste gauza bat zera da, oinarritzko arazo politikoak, oraindik, konpondu gabe daudela, bestela jendek semaforo edo seguri-

«Iparretarrak erakundearen sorrerak eragin ikaragarria izan du Iparraldean. Azken 10 urteetan abertzaletasunak pisu minimo bat lortu du bertan»



«Autobideak ez ditu emaitzak aldatu. Niretzat datua da igandean ez zutela hirugarren kutxatila jarri»

tate sozialaz arduratuko zen, arazo puntualetaz. Orain horiek garrantzitsuak izan arren, guk beste herrialdeko jendeak baino, arazo orokorreki garrantzi gehiago ematen diegu. Horregatik gure botoa ez da hainbeste aldatzen. Guretzat ez da inportantea diputazioan nor egongo den baizik eta «nik EAJri» edo «nik PSOeri». Gero, semaforoa, etabar, baina lehendabizi alderdia.

A. Hegoaldean eta Iparraldean errealtate sozial oso desberdinak bizi al ditugu?

L.N. Frantsesek esaten duten bezala «à contrecœur», hau da, gustatu ez arren aitortu behar den gauza da. Hiru errealtate desberdin bizi ditugu, Baskongadak batetik, Nafarroa bestetik eta Iparraldea. Baina batez ere Iparraldea eta Hegoaldearen arteko desberdintasuna da nabarmenena. Iparraldeko abertzaletasuna igo egin da ikaragarri azken urte hauetan. Batez ere kul-

turalki, baina baita ere politikoki. Bestalde, Iparretarrak sortu da eta nik uste dut han eragin ikaragarria izan duela.

Azken hamar urte haue-tan Iparraldea asko aldatu da eta nire ustez onera. Lehendabiziko aldiz, abertzaletasunak pisu minimo bat du Iparraldean. Hegoaldean mende bukaeran eta hasieran EAJ inportantea izan zen. Iparraldean ez da hori inoiz gertatu, ez EAJ, ez HBkin, inorekin. Orain

■ Euskal Herrian hiru errealtate desberdin bizi ditugu: Baskongadak, Nafarroa eta Iparraldea ●

abertzaletasuna txikia izan arren adierazgarria da. Orain arte botoa alderdi frantsesena izan da, eskuina edo ezkerria, beti. Orain jendeak hirugarren aukera maneiatzen ari da, hau da, tokikoa. Dena den, nahikoa da beste aldera joatea aspektu guztietan dauzkagun

desberdintasunak ikusteko.

A. Autobidearen inguruan sortu diren eztabaidak, eragina izan dute hauteskunde hauen emaitzetan?

L.N. Ez dut uste, autobideak ez ditu emaitzak aldatu. Niretzat datoa da Igandean hirugarren kutxatila ez zutela jarri. Aprobetxatu zitekeen, nahi bazuten eta, azken finean herriaren borondatea jakitea nahi bazuten —horretarako antolatzen dira teoriarik hautes-

Zein da euskararen bilakaera eta egoera soziala?

L.N. Ni nahiko ezezkorra naiz zentzu horretan, euskara hiltzorian dago. Bi gauza: hartzen badira dauden datoak nahiko gaizki dabilela aitortu behar da. Bestetik, instituzioek euskararen bilakaera neurtu behar dutela, eta hori posible da. Komunikabideek erabiltzen dutena, jendeak erabiltzen duena... eta ez dute egiten gaizki dabilela dakitelako. Eta hori ez dute publikoki aitortu nahi. Aldaketa sozial handia ematen ez bada euskararen etorkizuna arriskuan dago, gero eta okerrago. Aldaketa sozial hauek gauzatzeko, dagoen legedia baztertu, eta herriaren nahia instituzioen antolaketa-rekin elkartu beharko litzateke, bien artean euskara bultzatuz. Oraingo politika linguistikoa apurtzen ez den bitartean euskarak ez du salbaziorik.

A. Euskararen inguruan zenbait lan eginak dituzu.

Myriam Gartzia

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI
KOOPERATIBA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96-zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO AIETE
Etxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16-zbk.
DONOSTIA



EKO

Vivodist

Zinema egiteko abenturan zirrikitu bi eta huts bat

ZINEMA komertziala berebiziko kinka larrian dagoen bitartean, zinema amateurraren esperantza leihorik gabe gelditzeko zorian dago. Formato txikiko filmegintzan, hala ere, ezin daiteke esan oraingo hau unerik latzena denik. Duela urte batzuk izan zen arrisku puntu garbiena, bideoak eta berekiko lilurak super8-a bazterrean utziko zutela zirudienean. Orain, aldiz, traumarik gabeko elkar bizitze batera heldu dira, antza. Nolabaiteko egonkortasunera iritsiak zirela ematen zuenean, Zestoa eta Lekeitioko Topaketei buruzko azken berriek tristura ematen dute. Tristura, super-8aren mundua karga erromantiko handikoa delako, eta erromantizismoak erraz dakartza malakoak.

Duela hilabete bat zurrumurru gisa eman zuen ARGIAK berria: aurten zinema topaketa biok Eusko Jaurlari-

tzatik pezetarik ez zutela jasoko, Expo-92rako egin beharreko gastuak aitzaki. Iragarria gerokoak frogatu du, bai Zestoak eta bai Lekeitiok izugarri jeitsi behar izan bait dute egitarauaren langa. Xabier Unanue zintzoa da eta ez du tonuz kanpoko kexurik egin. Benito Fassbinder Artola-ren hitzak are adierazgarriagoak dira: «*Pare bat urte badira Jaurlaritzaradiru eske ez noala. Ematen diguten apurragatik ez naiz ibiliko despatxotik despatxora. Eta aurten ez omen digute emango*». Bosna milioi besterik ez omen dute denera behar eta, aitzitik,

egindako lana hortxe dago, gero eta ikuspegi modernoagoz, zinema giroaren arabera aldatu eta aurreraturik. Sevillar estandak behar dituen 400 milioiak beste norbaiti kendu behar bazaizkio, hau bezalako beste asko egin beharko dituzte Kultura Sailekoek. Erne, beraz, neska-mutik!

Erromantizismoa aipatu dut gora, baina gehiago ere bada. Zinema egiten saiatzea abentura izan da beti, eta mementuon inoiz baino gehiago. Abentura horretarako bi zirrikitu dira Zestoa eta Lekeitio, zoro batzuen

— **Gero eta zirrikagarri urriagoak ditu zinemagintzak, amateurrak zein profesionalak; orain arteko katalogoari begira bizi da euskal zinemak ●**



Eliz-Ondo aretoak bereganatu ditu orain arteko topaketa guztiak Zestoon.

Amurizaren bideak

ilusioa elikatzeko adinako klubak. Horregatik besterik ez bada, ezinezkoa da Lakuaren aurtengo hutsa aurrerantzean errepikatzea.

DIRU ofizialaren faltak ez du guztia argitzen ordea. Nahikoa da topaketa horietan zenbat lan aurkeztu diren ikustea, bideoz nahiz filmez. Gero eta zirikagarri urriagoak ditu zinema-gintzak. Zinema profesionalean ere bai. Orain arteko katalogoari begira bizi da euskal zinema. Aurtengo ekoizpenari begiratu baino ez dago. Berri pozgarrietako bat, Juanma Bajo Ulloa, zinema amateurrean hasitakoa dela gogoratu behar da. Bienbitartean, spotak eta enkarguzko lanak dira nagusi. Tarte gutxi sorkuntzaren zat.

IRRATIAK ere zer aipatu sortu digu aste honetan. Julian Beloki da Euskadi Irratiko zuzendari berria. Aldaketa berez ona da, horrelako zuzendaritzetan pertsonen eragiten bait dituzte aldaketak eta estilo berriak. Ziklo ez oso luzeak behar ditu komunikabide batek alde horretatik, berritasun eta bizigarritasunaren mesederako. Aurreko zuzendariak bederatzi urte egin ditu karguan, eta hori aro oso luzea da. Are hobeagoa izan daiteke aldaketa, Belokik egin-dako adierazpenei kasu eginez gero: orain artekoa aztertu, programazio eta hizkuntza aldetik, eta gauzak nola hobetu eta txukundu ikusteko asmoa dauka zuzendari berriak. *«Egin beharreko bat nolako euskara erabiltzen ari garen aztertzea da. Egokia ote den, benetako komunikaziorik ba ote dagoen, gure entzulea euskara gero eta gehiago erabil dezan bultzatzen ari ote garen eta abar»*. Hitz eta asmoetan, behintzat, eman da aldaketarik, eta ez da gutxi.

Josu Landa

E Z DUT beti miretsi izan Xabier Amuriza. Gogoan dut mutil-kozkorra nintzela ez nuela oso gogoko bere bertsotako moldea, baina orduan ez nekien eta ez nuen ulertzen oraingo laurdenik ere. Hala uste, behintzat.

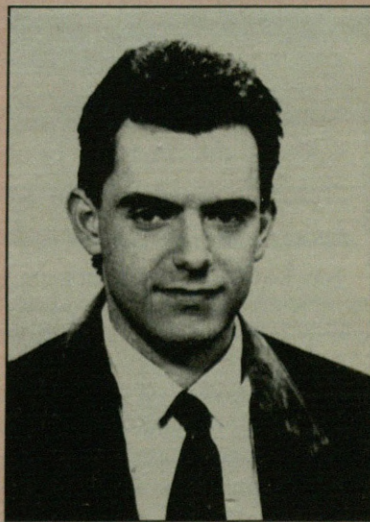
Gaur egun, guztiz miresten dut Amuriza bertsolaria eta asko estimatzen dut Xabier gizona, beste munduko traturik izan ez dugun arren. Zuzena eta kontsekuentea da, ene iduriko.

Berak badituen eta nigan aurki ez daitezkeen dohain ugarien artean, nabarmenetakoa zera dateke: urratu beharreko bidea zein den garbi ikusi eta bide horri gogor eusteko ahalmena. Harriturik nauka.

DUELA zortzi-hamarren bat urte, mahai-inguruz mahai-inguru ezagutu nuen, txapelketa eta gai-emailadun saioen defentsan, esanari gogor eutsiz. Egun, berriz, horrelakoei muzin eginik, lege zaharrean, librean bakarrik ari nahi izaten du, bizio zaharrei aurre egin eta erronka berriei aurpegi emanaz.

Nik begiak duela zortzi-hamarren bat urte bezain lauso ditut oraindik. Itsuturik akaso, pentsatzeko astirik ere hartzen ez dudalako bestela, bi eratako jaialdiak tartekatzea izan ohi dut gustokoen eta oso neketsu litzaidake, oso zail, Amurizak hautatu duen bideari jarraitzea. Badakit beretzat ere ez dela bide eroso eta erraza baina, beti bezain setati eta egosgogor, hortxe dihardu plazarik plaza, ogi gogorrari haginak zorrotz erakutsiz. Setati bezain langilea, egosgogor bezain zuzena behar du horretarako.

AITORTZEN dut ez nukeela bera ari denean hasi nahi, baina nahiago nuke gehiago balira gure artean Xabier bezain egosgogorak. Ez liguke mesede besterik egingo.



XABIER EUZKITZE

Argitaratu berri da folk talde honen hirugarren diskoa

Kazkabarra-k berrikuntza jorratu nahi izan du bere «Azken saltsak»-en

Taldeak zenbait partaide aldaketa izan ondoren bere hirugarren LPa kaleratu du. Aurretik bi disko, «Ihauteriak» eta «Ameskide», zituen argitaratuak eta «Azken saltsak» Kazkabarrak izan duen bilakaeraren emaitza da. Bertan, bere betiko bidetik aldendu gabe, konponketa gaurkotuagoak burutu nahi izan dituzte.

KAZKABARRA taldea orain zazpi urte gutxi gora behera hasi zen. Garai horietan Donostiako ihauterietan dantza talde batekin aritzen zen, dantza talde honen lanen doinuak jotzen. Handik urte gutxira Bixente Beltran, taldeko partaide eta musikaren egilea, Diputaziora joan zen Kazkabarrak grabaturiko zinta bat aurkeztera taldearen lehen diskoa burutzeko asmoz. Han erantzunik jaso ez zuenez Elkar argitaletxeara joan ziren grabaketarekin eta disketxeak zinta onartu eta diskoa grabatzeko proposamena egin zien. Diskoaren grabaketa bideratzeko zenbait lagun bildu ziren eta erabaki zuten handik aurrera talde finko bezala jarraitzea. Horrela sortu zen

Kazkabarra.

«Ihauteriak» lehenengo diskoan, bi ezik, kanta guztiak doinu instrumentalak baldin baziren, «Ameskide» bigarrenengo doinu kantatu gehiago agertzen dira, «*guk ez genuen nahi taldea txaranga bat bezalakoa izatea, folkaren esparrua zabaldu nahi genuen. Gainera, kontzertuak egiteko kantatutako doinuak behar genituen*», aipatzen digute taldekideek.

«Ameskide» kaleratu zutenean oraindik beste urrats bat eman behar zutela konturatu ziren. Disko landuago bat burutu nahi zuten eta horretarako moldakuntza batzuk beharrezkoak ikusten zituzten. Hau dela eta Aitor Amezagarekin kontaktatu eta lan egiteko era

berri bati ekin zioten. Emaitza kaleratu berri den «Azken Saltsa» euren hirugarren lana da.

Hobekuntza nagusi

Disko honetan, Kazkabarrak konponketa berri eta landuagoak egin ditu bere hasierako izpiritua alde batera utzi gabe. «*Itxura berria eman diogu taldeari. Gure neurri eta mugak ezagutzen genituen eta Aitor Amezagari laguntza eskatu genion kanten konponketak eta moldaketak egiteko. Guretzat pertsona egokia zen. Guk, doinu bakoitza nola egin nahigenuen planteatu diogu eta berak egin dizkigu konponketak. Gainera armo-*

niak askoz eta landuagoak egoteaz gain instrumentu guztiak badute bere tokia. Presentazioa asko hobetu dugu. Orain gustorago gaude. Konponketa eta moldaketa baten bitartez kanta bizi eta melankolikogoen artean nabiz instrumental eta abestutakoen artean oreka lortu dugu.

Lan egiteko era berri honetaz gain taldean zenbait partaide aldaketa izan da. Hau dela eta ahotsetan eta perkusioan hobekuntzak soma daitezke. Lehen, taldean, pertsona bakar batek kantatu eta jotzen zuen dantborra. Gotzonek taldea utzi zuen Martin trikitilariarekin aritzeko eta Patxi, ahotsan, eta Jon, perkusioan, sartu ziren Kazkabarran. Aldaketa hauek onerako izan direla ziur daude taldeko partaideak.

Disko berriari «Azken saltsak» izenburua jarri diote diskoa edukin aldetik zabal delako. Hitzetan, Joxerra Garzia eta Pello Esna- len hitzez gain Xalbador eta



Jon Arrizabalaga, Sergio Villar, Joxan Zabalo, Arantxa Lizaso, Bixente Beltran eta Patxi Saizekin izan ginen solasean.

Etchahunen poema batzuei musika jarri diete. Agertzen da baita ere doinu herrikoiren bat. Musika aldetik, bestalde, denetarik dago. Nahiz eta doinuak herri musikan oinarrituak egon eta instrumentu zaharrak jotzen jarraitu, taldea zerbait desberdina egiten saiatu da. Ez bait dute kanta zaharretan gelditu nahi, kantak hartu eta itxura aldatuz interpretatzen saiatu dira. Zerbait berria eskaini behar dela uste dute, aurrekoek egin-dakoa oinarritzat hartuta kanta berriak eginez alegia. Aldaketa guzti hauek en-

tzuleak onartuko dituela uste dute, «*gu oso gustora gaude, lan handia egin du-gu eta aldaketak onerako izan dira. Guretzat bide hau aurrekoa baino zuzenagoa da, kantak entzun-garriagoak dira. Lehen ere izan ditugu kritikak eta orohar oso mesedega- rriak. Kritika hauek jaso, erreflexionatu eta autokri- tika eginez aurrerantzean bidea zehazteko*».

Taldea hamar lagunek osatzen dute eta gehienak gazteak dira, «*musikak ez du adinik. Guk adin guz- tietako jendea ikusten du-*

gu gure kontzertuetan. Gazteriak behar du folka». Partaide guztien artean konpontzea ez da lan erraza eta musikatik bizi ez direnez askotan partaideren batek lan aukeraren bat aurkitu duenean honi eutsi eta azkenik taldea utzi behar izan du. Baina momentuz oso ondo moldatzen dira eta formazio honekin denbora asko jarraitzea espero dute.

Iaz Flandes eta Cantabrian izan ziren zuzenean jotzen eta oso giro eta har- rera ona aurkitu zuten bi lekuetan. Euren iritziz ber- tako musika, kanpoan he- men baino onartuagoa da- go, «*Kanpoan asko lantzen da folk musika. Jaialdi as- ko antolatzeaz gain esko- letan izaten da herri musi- ka ezagutzeko aukera. Hemen beziketa arazoa dago eta folkak hemengo eskoletan harrera txarra*

izaten du. Eskolan musika mota guztiak erakustez gain jendeak ezagutu beharko luke bere herriko musika, berea edo herriak berea egin duen musika».

Euren ustez komunikabi- deek ez dute berdin trata- tzen folk eta rock musika, «*komunikabideen eragina izugarria da, baina zerbait ona egin nahi badute joera aldatu eta ateak zabaldu beharko dituzte*».

Urriaren bukaeran berriro Flandesera joango dira zu- zenean jotzera. Gainera, Flandeseko iratiak kon- zertu oso bat grabatu eta irratiz eskainiko du. Ga- rantzitsua bait da eurentzat kanpora irten, egiten duten musika zabaldu eta bide ba- tez hemengo problematika kanpoan azaldu.

Joxi Goikoetxea

■ **«Hemen heziketa arazoa dago eta folkak eskoletan harrera txarra izaten du. Eskolan musika mota guztiak erakustez gain jendeak ezagutu beharko luke bere herriko musika» ●**

Dirulaguntza murrizpena Zestoa eta Lekeitioko zinemaldiei

Oraindik ere bide estuagoa zine eta bideo amateurrari

Zestoa Zine eta Bideo Topaketek aste bete gutxiago iraun dute aurten aurrekontu arazoengatik. Eusko Jaurlaritzak ez du dirulaguntzarik eman, eta uztailean burutuko den Lekeitioko Zinema Bilerak ere ez du jasoko. Zine amateurraren egoera osasuntsu ez dagoelarik gainera, Tolosako Bideoaldia ez da gehiago egingo.



Bideo lanak ere gutxitu egin dira zinemaldietan.

BEDERATZI bideo eta lau Super-8ko filme pantiailatu ziren Zestoa maiatzeko azken astean VI. Bideo eta XIV. Zinema Topaketetan. Aste bete laburragoa izan da edizio hau, eta usadiozkoak zituen ekitaldi berezirik gabe igaro da. Lanen kopuruari dagokionean, azken sei urteotan ezagututako edizio eskasena izan da. Orain dela sei urtera arte, hamar filme inguru izan ohi ziren gutxiarik, eta ondoko urteetan hogeitaz bat bideo.

Lekeition uztaileko lehen astean egingo den Zinema Bilerak ez du panorama hobea erakutsiko segur aski, normalean bi zinemaldiotako egitaraua berdintsua izan ohi dela kontuan hartuz gero.

Baina ez da produkzioa izan laburtu den kontu bakarra. Dirulaguntzak deusez murriztu egin ditu aurten Eusko Jaurlaritzak, eta aurrekontu orokorren %30 bat galdu dute bi topaketa hauek. «Horrelako zinemaldi bat txukun antolatu

ahal izateko bost milioi pezeta beharko genituzke» aipatu digu Zestoa Xabier Unanuek, «baina aurtengo gutxitzearekin, erdia besterik ezingo dugu erabili ahal izan».

Eusko Jaurlaritzak bere dirulaguntzak zergatik kendu dituen ez dago argi. Lakuako departamenduetatik behintzat ez digu inork erantzun nahi izan. Haatik, dagoeneko aipatu da, Jaurlaritzak 400 milioi pezeta behar zituela Sevillako Expo-92 pabilioia finantzatzeko, eta horregatik moztu behar izan dituztela hainbat subentzio. «Guk ez dugu murrizpenaren arrazoi ofizialik jaso» diosku Unanuek.

«Horrelako zinemaldi bat txukun antolatu ahal izateko bost milioi beharko genituzke» ●

XABIER UNANUE

«Telefonoz eta aurrez aurre jakin erazi zidaten Eusebio Larrañaga eta Joseba Arregik, baina ez da agiri ofizialik iritsi. Nik esan nien Jaurlaritzaren

erabakia onartzen nuela, baina ez nengoela inola ere ados. Bestalde, Sevillakoa egia baldin bada, zergatik kentzen zaio beti Kultura-ri? Horrek ez al luke Turismo-ko aurrekontuetatik hartu beharko?».

Dena den, ikusentzuteko amateurren gaurko egoera larriagotzeko, hirugarren datu bat: aurtengo urrian ez da Tolosako Bideoaldirik izango. «Bosgarren Kolek-

tiboa-k sortutako bideo arteari buruzko jaialdi honek lau urteko bizi iraupena ez du gainditu. Tolosako antolatzaileek ez dizkigute oraindik jakin erazi nahi izan Bideoaldia bertan behera uzteko arrazoiak.

Hala ere, tolosarrek 1989ko irailean argitaratutako agiri batean adierazi zuten bideo produkzioaren moteltze garaia zettorrela: «bideoaren mundutxo

klautrofobikoa», «baikor-tasun aroak bere beherakada Madrid eta Barcelonako jaialdi bandien klauturarekin hasten du», «festibal periferikoen erresaka», «autore garrantzitsuenen ibesa publizitate, instituzio, industria eta telebistara», «iharduera bideo artistikoak balantza politikoarekiko, finantziaketa prekarioarekiko dependentzia gehiegi du».

Zestoa zine aretorik gabe

Eliz-Ondo zinema aretoan egin izan zen Zestoako Zinemaldia iaz arte. Lekeitio-ko Zinemaldiko aretoa bezala, Zestoako areto hau elizaren 'zine parrokiara' da, orain dela hogeitamazortzi urte eraikia. Aurten ordea, ezin izan dute erabili.

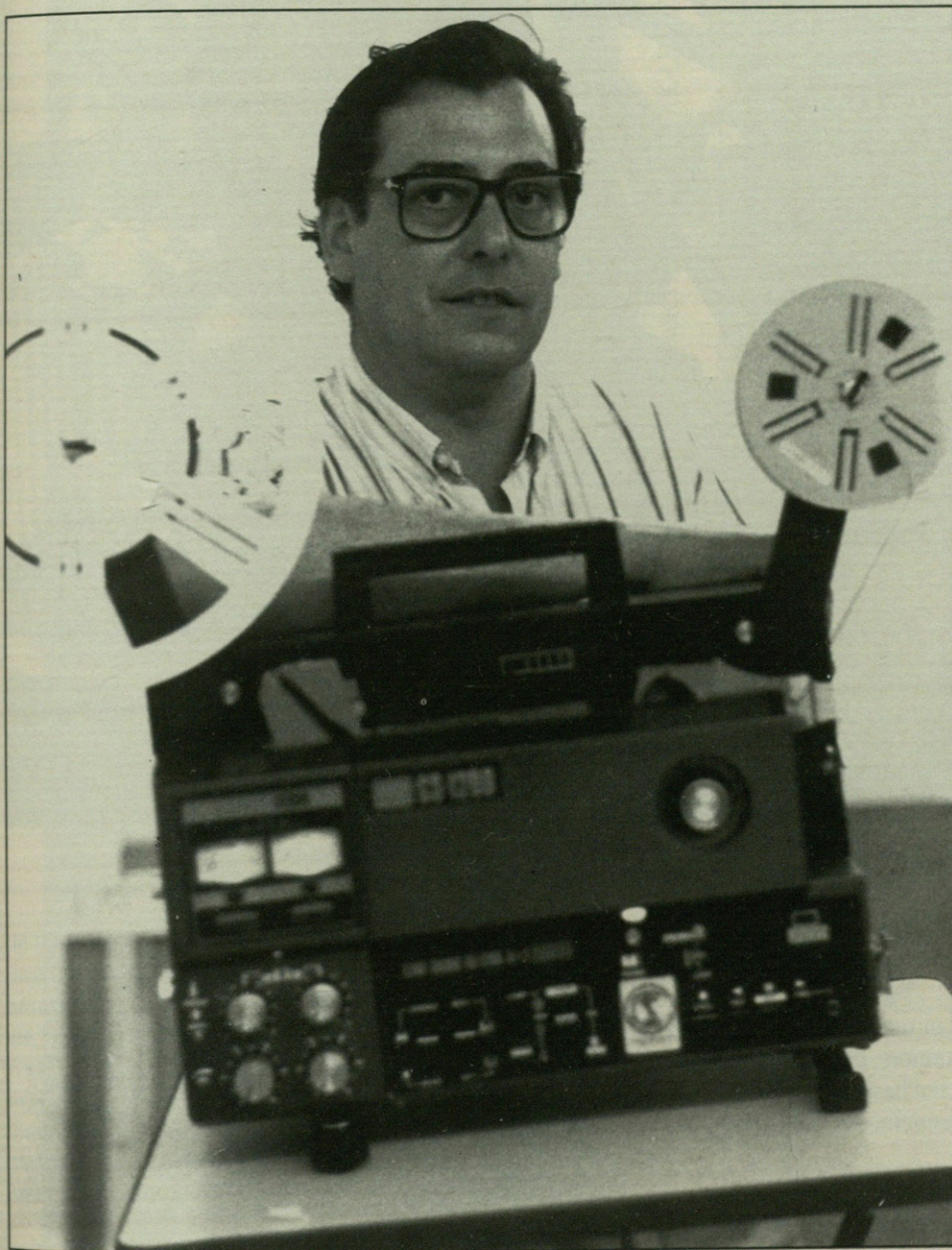
Bi urte hauetan itxita egon dela adierazi digu Unanuek, «eta topaketara-rako eta hitzaldi batzuetarako bakarrik erabiltzen zen. Urtean joan eta urtea etorri, Eliz-Ondoko azpiegitura hondatu egin da eta Udaletxeko areto bat hartu behar izan dugu».

Eliza eta udalaren arteko akordio bat egitea posible izango delako esperantza

Tolosako Bideoaldiaren antolatzaileek, bertan behera uzteko arrazoiak laster jakin eraziko dituzte ●

dauka Xabier Unanuek, eta hurrengo edizioetarako zinetoki aproposa izango dutela. «Eliz-Ondo ez bada, udalak eraikiko duen kultur etxea behintzat. Hala ere, nik nabiko nuke Zestoak Eliz-Ondo bezalako zinema areto bat izatea».

Tolosako Bideoaldia apailatu izan duen Bosgarren Kolektiboak ere egoitza arazorik badu. Itxuraz, udalak orain arte utzitako egoitza hustu behar izan zuten. «Udaletxeko kultura sailetik deitu ziguten telefonoz, 1991eko apirilaren



«Jaurlaritzakoei esan nien erabakia onartzen nuela, baina ez nengoela ados».

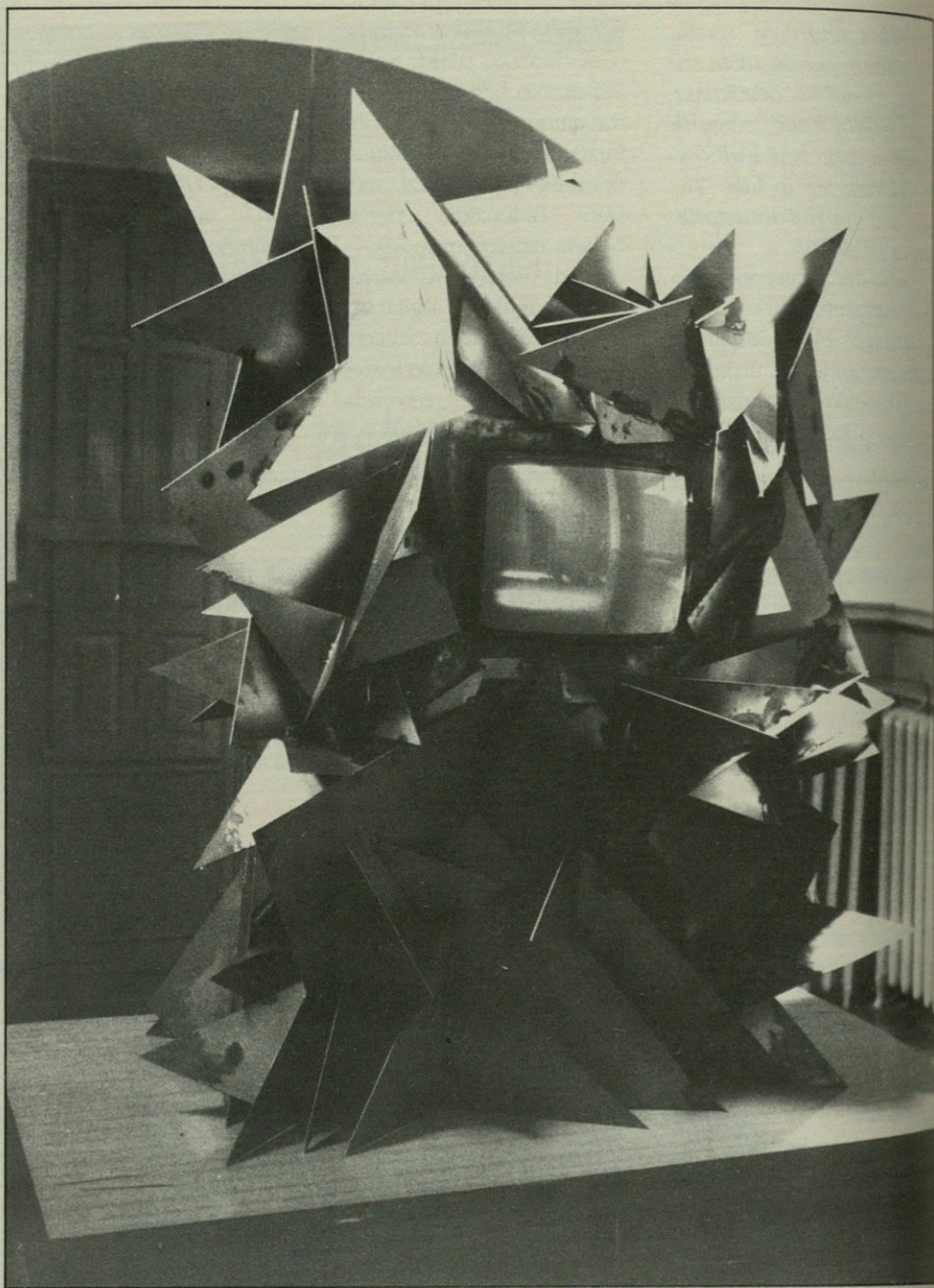
Lekeitioko Benito Ansola eta gutxi batzuk jarraitzen dute filmearekin ●

4eko eguerdian. Apirila-ren 8rako lokala hustu egin behar genuela agindu ziguten. Telefonoz izan zen, beste agiri ofizialik gabe».

Lekeitioko Zinema Bilera da azpiegitura aldetik arazo gutxien duena. Egoitza polita dauka, eta bi proiektore: bata, bideoentzat, eta bestea, Super-8ko filmeak emateko berri bat. Lekeitiarrak izan dira orain arte ekitaldi xumeenak egin dituztenak, nahiz eta egitarau parekoak moldatu, eta xumetasun horri esker lortu izan dute azpiegitura sendoa. «Oraingo kasuan bezala, dirulaguntzak murrizten badizkigute» adierazi zigun Lekeitioko Benito Ansolak, «lehiaketako egitarauari berdin eutsi eta ekitaldi bereziak kenduko ditugu».

«Pare bat urte badira Jaurlaritzara diru eske ez noala. Ematen diguten apurragatik ez naiz ibiliko despatxotik despatxora. Eta aurten ez omen digute emango. Zestoakoentzat ez da subentziorik izan, eta orduan guretzat ere ez dut uste izango denik. Bizkai-ko Diputazioa, Lekeitioko Udala eta Kutxaren laguntzekin jarraituko dugu».

«Pare bat urte badira Jaurlaritzara diru eske ez noala. Ematen diguten apurragatik ez naiz ibiliko despatxotan» ●



Aurten bostgarren edizioa izan behar zuen Tolosako Bideoaldia ez da egingo.

Super-8ko filmeak eskas

Sei urte dira Zestoa eta Lekeition bideoaldia antolatzen hasi zirela, zinemaldiaz gainera. «Azken bost ur-

teotan super-8ko produkzioa testimoniala da» eta gehienak bideoa pasa direla azaldu digu Unanuek. «Lekeitioko Benito Ansola eta gutxi batzuk jarraitzen dute filmearekin. Ni beti izannaiz zine zalea, bideoa ez dago zinearekin alderatzerik. Baina merkeagoa da eta...».

Benito Ansolak, Lekeitioko Zinemaldiko ardura-

dun nagusiak, bederatzi filme errodatu ditu super-8an. «Beste bat ere egin nabidut laster» aitortu zigun. Ansolak ere ez du bideoa gehiegi maite: «frogak egin izan ditut, baina ez naiz ongi moldatu. Bideoz kontatu behar dut, bai, istorioren bat».

Gorka Arrese

Marxkarada

Maskarada taldea



JOANES URKIJO

berbak legezko aiztoak



POESIA

Susa

JON ARANO

malezia sorta



POESIA

Susa

L I T E R A T U R A

BESTELAKO
HITZAK

Susa

Helbidea:
Industrialdea
1-2 pabilioiak
Lasarte-Oria

Joanes URKIJO. BERBAK LEGEZKO AIZTOAK. Poesia.

MASKARADA taldea. MARXKARADA. Antzerkia.

Jon ARANO. MALEZIA SORTA. Poesia.

Aldizkariarekin batera, Sarrionandiak itzultako poema galego bilduma opari

«Susa», konkistarik gabeko Amerika

Kalean da Susa literatur aldizkariaren 27. zenbakia, Amerika duela gai monografikoa. Eta azken aldian bezalaxe, aldizkariak liburuki bat dakar opari gisan: «Poemas Naufragos», Joseba Sarrionandiak egindako itzulpen bilduma labur bat, hizkuntza bietan agertua. Iñigo Aranbarri Susako kidearekin mintzatu gara argitalpenaren inguruan.

ARGIA. Gai monografi-koa jarri diozue aldizkariaren azkeneko zenbakia-ri. Noizean behin balakorik egiteko obitura hartu duzue, ez da ala?

SUSA. Tartean tartean zaleak gara gai bakarrari eusten, egia da. Susa Gernika, Susa Beltza eta Itzalpeko Ahotsak hura, kartzelako testuez osatu zen hura ditut gogoan. Amerikak eta datorren urteko ospakizunek derrigortu gaituzte ale hau ateratzera. Nola esan, zenbaki monografikoek badute erantzun puntualetik zer-bait, nahi ta nahiez aurretik jarritako gaiaren inguruan aritzeak teorizazioa dakar askotan berarekin, jarrera bat, informazio elkartruka-tzea. Beharrezko eta onura-garri zaiguna bestalde.

A. Zer nolako Amerika agertu nahi izan duzue ale bonetan?

S. Nahi, gure Amerika.

Agertu, badakigu zati txiki baino ez dela Susa 27 hone-takoa. Baina osotasun bat ematen saiatu gara: Indige-nismoa, negrotasuna, derri-gorrezkoak diren erreferen-tziak, ezezagun zoragarriak, bertako hizkuntza guzietan egindako literatura, kan-tuak, saioa, poesia, narrati-ba... Dena jasotzen zuen Amerika nahi genuen. Asmo antologiko edo entziklope-distarik gabekoa ordea. Eta pertsonala, geure gustoen menpekkoa.

Baina hankamotz geratu zaigu. Huts nabarmenak di-tu. Materiale ugari geratu da kanpoan. Ezin kontinente bat berrogei orrialdetan ka-bitu.

A. José Martí-ren artiku-luak protagonismo nabar-mena dauka aldizkarian. Editorial baten tankeran, beharbada?

S. Neurri batean bai, zerga-tik ez. Martí astintzen hasi

eta material ederrarekin egin genuen topo, bai poesian, bai artikuluetan. Eta artiku-luetan bazen harrigarriak, Bego Montoriok osorik itzuli duen «Gure Amerika» hau, esate baterako.

Martí moderno bat da hor ageri zaiguna, kritikoa oso gaitzekiko, gerora Ameri-ketako historian gertatuko ziren zenbait joera eta ger-takariri aurrea hartu zion teorikoa. Eta ez da gaur goizeko testua. Ezagun du, estilo bera oso da indartsua, barrokoa, korapilatsua gure

■ «Martí-ren 'Gure Amerika' testuak ehun urte ditu. Konkistatzaileen bostehunen aurrean bada zertaz egin gogoeta» ●

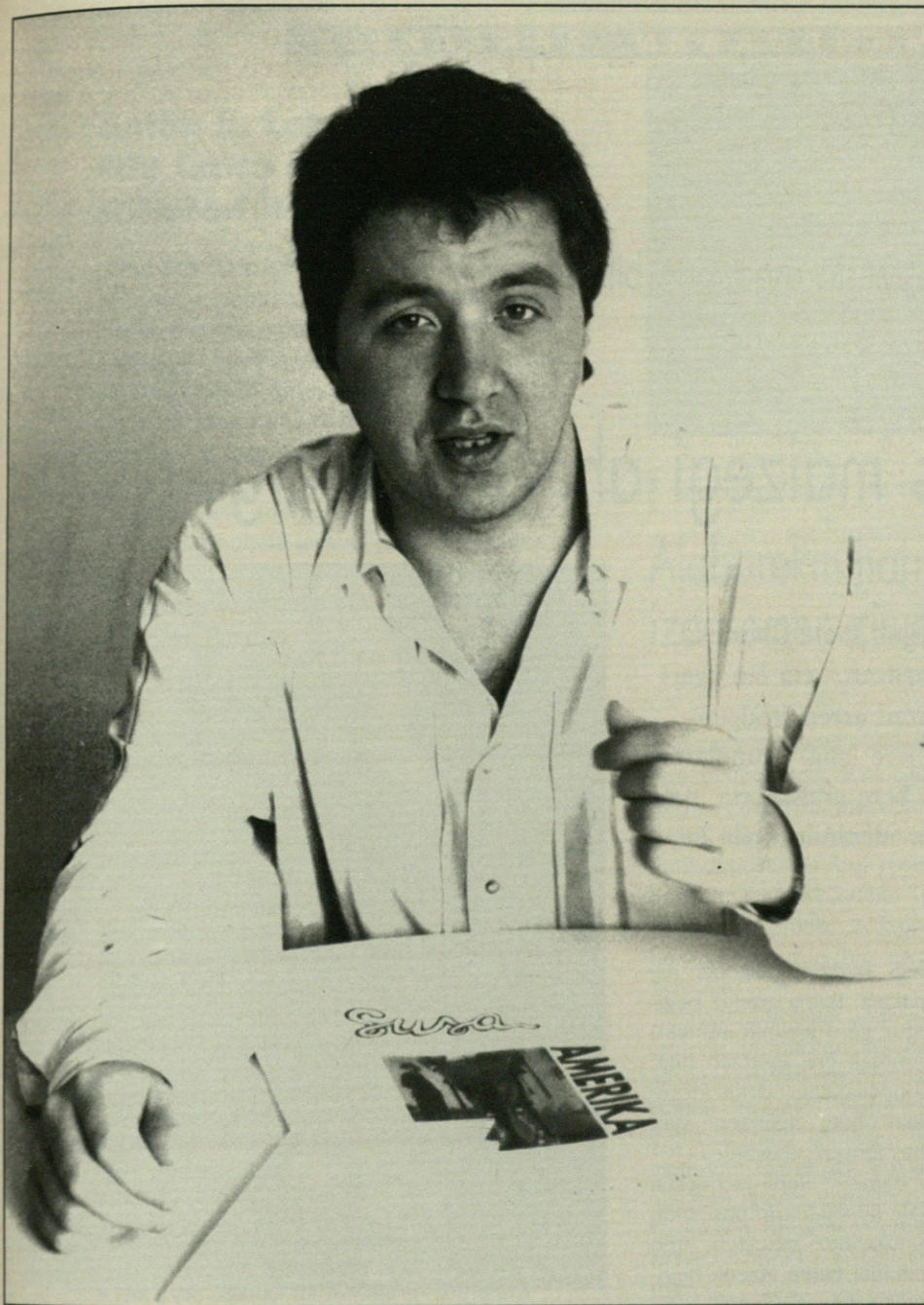
ohiturentzako. Ez da samu-rra irakurtzen. Ehun urte di-tu. Konkistatzaileen bos-tehunen aurrean bada zertaz egin gogoeta Martírekin.

A. Beste opari bat ere ba-dakar berriro Susak.

S. Separata liburu bihurtu zaigu Amerikan. Joseba Sa-rriionandiak kartzelan itzuli-tako zenbait poema galego batu, jatorrizkoak aurkitu eta idazle bakoitzaren fitxa txiki bat daraman edizioa prestatu dugu, Koldo Izagi-rreren sarreraz. Elebiduna, galegoz eta euskaraz. Zortzi poeten lanak biltzen ditu, hamasei poema guztira.

«Poemas naufragos - Galegoz heldu-tako poemak» izenez ba-taiatu dugu. Eta neurri ba-tean separata ez da hain aparteko gauza, galegoek naufragioez gain —Atlanti-koan itotakoak galegoz mintzo dira— asko bait da-kite Amerikaz. Ezinbestean bada ere.

Bada liburuska honetan ezusteko ederrik, Manoel Antonio bat kasu. Amado Carballorekin batera Sarri-ren poemetan agertzen de-na. Sarriarekin batera mundu bat konpartitzen duena. Trintxerpen izan zen aur-



Aranbarrik egiten du Susako edizioen apailatzaile eta koordinatzaile lana.

kezpena, Día das Letras Gallegas egunean. Harrituta utzi ninduen hango giroak. Ez ziren gazteak bakarrik hara bildu zirenak. Galego euskalerriratuak erakutsi zuten kontzientzia maila ez da egunero ikusten den gauza.

A. Zein zailtasun dauka literatur aldizkari bat egiteak?

S. Zailtasunak, asko. Geure artean askotan aipatzen dugun zerbait da aldizkariaren edizioarena. Liburu

bat baino lan handiagoak ematen ditu, dudarik gabe. Gaiak, jende guztia koordinatu, maketa, grafikoak...

■ **«Amerikako zati txiki baino ez da Susa honetakoa. Baina derrigorrezkoak diren erreferentziak ematen saiatu gara: indigenismoa, negrotasuna» ●**

Eta alerik ale hobetu nahi izatea. Egundoko aldaketa izan da aldizkariaren munduan oso denbora gutxian. Eta ez gurean bakarrik.

Guretzat, aldizkari literarioentzat bezala, argitalpen maiztasuna finkatzea da zailena. Urtero lau zenbaki berri egitea izango litzateke gure helburua, baina bi osatzera besterik ez gara iristen.

■ **«Gu zahar geratu gara. Susa egurtuko duen aldizkaria behar da, jende berriak, gazteek sortua» ●**

A. Aldizkariaren itxura-rengatik aipamen txaloga-riak izan dituzue, dotore-ziagatik...

S. Bai, jendeak esku artean hartzen duenean dexente erreparatzen du horretan. Baina hori, berez datorren zerbait da.

Gehiago kezkatzen nau besteak, aldizkariaren desagerketak, eta berriak ez sortzeak. Gu zahar geratu gara, zahartzaroak berarekin dakartzan bizio guztiak ditugu. Onerako eta txarrerako. Susa egurtuko duen aldizkaria behar da, jende berriak, gazteek sortua. Aldizkari literario kaineroa. Mundu bizia behar du izan aldizkariena, eztabaidarakoa, antiestatikoa. Baina zailtasun handiak ikusten ditut. Ez da erraza diru aldetik. Beharbada fanzine literarioa da formula. Ez dakit... Beharbada gu bakarrik gara behar hori ikusten dugunak. Eta hori litzateke okerreina.

Joxi Goikoetxea

Arkitektura, pintura eta poesia argazkian bildurik

René-Jacques maizegi ahaztutako argazkilaria

Larogetitairu urte ditu egun René Gitonek, René-Jacques argazkilaritzan, eta lan ugari eta kalitatekoa egina izan arren itzaletan gelditu da gehien bat bere lana. Egunotan inauguratu da Parisen bere erakusketa bat eta bi liburu argitaratu. Berandu bada ere merezi zuen.

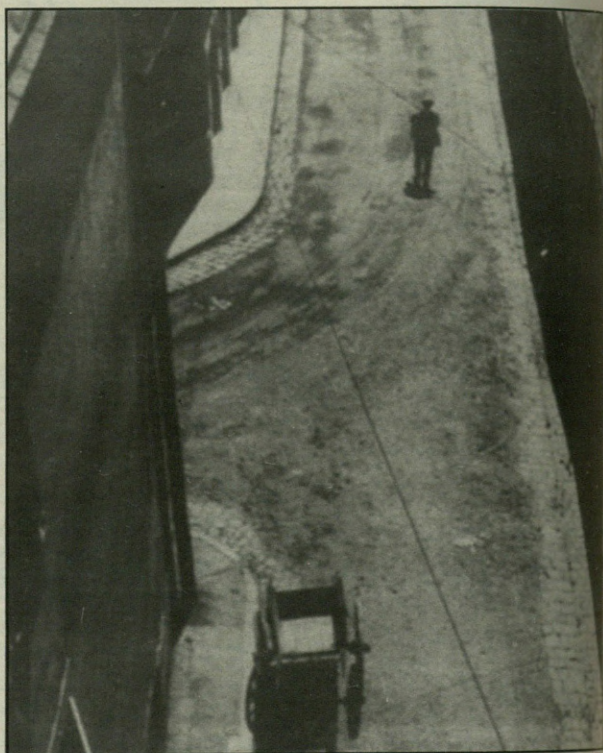
PHON PHEN hiri urrunean jaioa da René-Jacques baina zaila da, haurtzaroko pasaia horietako az-tarnak aurkitzea bere argazkietan. Agian zuhaitzen goi adarretatik so egiteko ohitura, goitik beherako perspektibak, airetikako begiradak.

Lan ugari eta oso desberdinak egin ditu bizitzan zehar argizkalariak, horien artean Jean Grémillonek zuzendutako «Remorques» filmeko argazkia (1939), nolabaiteko neorealismo espontaneoaren islada. Publizitate argazkiak ere eginak ditu René-Jacquesek. Bai eta alboko argazkietan ikusten diren bezalako Pariseko kale hustu eta hautseztatuetako instantaneak. Eta zaila zaio askotan begiraleari horien arteko zubia asmatzea, guztien atzean

begi berbera dagoela asmatzea. Baina arretaz begiratzuz gero amankomuneko puntuak ere agertzen dira, konposaketa, arkitektonikoa, beti agertzen den ihes-lerroak, ihesbidea.

Baina René-Jacquesen kale hustuak arin hasi ziren pertsonaiez betetzen, tren leihatila baten atzetik begiratzan duen neskatoa, lerro zuzenen sarean zapalduak agertzen diren pasearien aurpegiak, surrealismo eta modernismoaren ikutuak agertzen dira argazkitan.

Hainbat kritikoren ustez Kertesz eta Doisneau-ren parekotzat har daiteke René-Jacquesen lana, eta atzerapenarekin bada ere, Pariseko Tokyo Jauregian aurkeztzen den erakusketa ia exahustiboa, artista honen benetako maila baieztatzen duen lehena izango da.



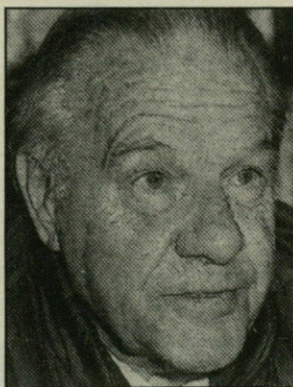
Antón R. López galegoa «De Catro a Catro» sariaren irabazle

Gutxi dira Galizian saririk ez banatzeko aukera duten Literatur Sariak, ospetsuenen artean bakarra, «De Catro a Catro» Vigo-ko kafetegiak antolatzen duena. Aurten saria ematea erabaki dute, ihaz ez bezala, eta Antón R. Lópezen «As reliquias» aukeratu dute aurkeztutako lanen artean. Antón R. López kazetaria da eta «Manual de Masoquistas» poemarioa du argitaraturik. Saritutako nobela (arauei jarraiki Edicións Xerais-ek argitaratuko duena) Galizian eta Perun kokaturik dago eta XVII. mendean gertatzen da.



Jack Nicholson aktore eta zuzendari

«The Two Jakes» da filmearen izena eta protagonista Jake Gittes da, «Chinatown» filme ospetsuko detektibe berbera. Ez da hau Nicholson-ek zuzentzen duen lehen filmea, aurreko biak («Drive He Said» eta «Road To The South») oso ezagunak ez badira ere, eta bukaeran pozik agertu arren nolabait behartutako lana izan da. Filmearen lehen saioak 1985ean hasi ziren eta Nicholson aktore bezala agertzen zen soilik. Arazo ugari eta dena bertan behera gelditu zen baina Nicholson-ek aurrera egin nahi zuen, egindako inbertsioak bultzaturik edo, eta modu bakarra berak zuzentzea zela ikusirik aurrera egin zuen. Ea noiz ikus dezakegun.



Lawrence Durrell eta Sappho bere alaba

Alabarekin harreman inzestuosoak izan omen zituen Lawrence Durrell

BAIETZ ezetz, alabak asmatutakoa dela, dena egia dela... eztabaida pil-pilean dago baina partaideek ezin dute dagoeneko ezer esan: L. Durrell joan den urtean hil zen 78 urte zituela eta Sapphok bere burua hil zuen 1985ean.

Salaketa Robson andreak egin du, Sapphoren literatur albazea. Honek dionez Sapphok utzitako testuetan argi frogaturik gelditzen da aitarekin harreman sexualak izan zituela eta gutxien barkatzen ziona gero gorabehera horiek nobelatan ibiltzea zen. «Avignon Quintet» nobelako Livia pertsonaia bisexuala alabarengan oinarritua dagoela adierazi du Robson-ek, Sylvaine eta Pia pertsonaiak.

Sappho Durrellen bigarren emaztearen alaba zen eta hamazortzi urte zituela aitarekin bizi izan zen bolar batez, honen laugarren ezkontzak porrot egin ondoren. Orduan gertatu omen ziren aita alabaren arteko harreman inzestuo-

soak eta garai hartan bertan, hirurogeitamarreko hamarkadaren hasieran, hasi zen idazlea «Avignon Quintet» lana moldatzen. Durrellek beti esaten zuen idazleek biografiarik ez zuela behar, liburuetan agertzen zela bere bizitza eta, gainera, ez zuen sekula inzestoa tabutzat hartu, kultura guztien iturria, dramaren jatorria zela adieraziz.

Datu guzti horien konbinazioak eskandaloa areagotu baino ez dute egin. Françoise Kertsman alarguntsa oso haserre agertu da eta aita alabaren arteko harremanak oso onak zirela aitortu du inzestoren existentzia ukatzen zuen aldi berean. Anthea Norton, Durrellen agenteak, alaba burutik gaiso zegoela adierazi du eta dena ospe bila asmatua dela adierazi. Bitartean argialetxe bila segitzen du Robson, testuok plazaratu ahal izateko.

J.M. Heritz

TEILAK



■ BAIONA ETA IRUÑEAN BURUTUKO DA UEU-REN AURTENGO EDIZIOA

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATE-KO XIX. edizioa izango da aurtengoa. Iruñean, ikastaroak Larraona ikastetxean burutuko dira uztailaren 15etik 27ra bitarte eta hermeretzi atal izango ditu. Egitaraua bost multzo nagusitan dago banatuta: Artea eta Komunikazioa, Giza eta Gizarte Zientziak, Hizkuntzalaritza, Natur Zientziak eta Teknikak. Baionako ikastaroak uztailaren 8tik 12ra burutuko dira eta Didaktika, Bideoa, Itzulpena, Irratigintza eta Aldizkariari buruzko saioak izango ditu.

■ «BERTSOLARI» ALDIZKARIA KALEAN

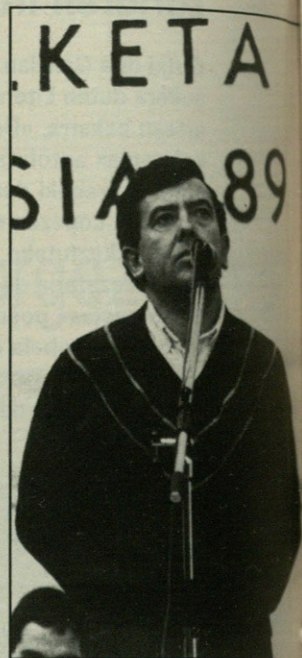
ASTEARTEAN aurkeztu zen Bilbon eta Donostian bertsolaritzaren inguruko gaiez arituko den «Bertsolari» aldizkari berria. Aldizkaria oso grafikoa da eta formato txikian aterako da hileroko maiztasunarekin. Edukin alde-tik zati bat periodistikoa, beste bat pedagogikoa eta bestea bilduma modukoa izango da.

■ BILBOKO ORKESTRA SINFONIKOAK HAMAR COMPACT-DISK GRABATUKO DITU

ILYA STUPEL maisu eskandinaviarren zuzendaritzaz eta Danimarkako Danacord Records disketxearen eskutik Bilboko Orkestra Sinfonikoak hamar compact-disk grabatuko ditu. Grabaketei datorren urrian ekingo zaie eta diskoak nazioarteko merkatuan banatuko dira. Hauetan Beethovenen bederatzi sinfoniak nahiz musikari honen zenbait kontzertu eta oberturak bilduko dira.

■ ZULOAGAREN ERAKUSKETA ESTATU BATUETAN

DALLAS hiriko Meadows Museum-ean inauguratu zen joan den astean Ignacio Zuloagaren koadroen erakusketa. Lehendik Bilboko Arte Ederretako Museoa eta Pariseko Pavillon des Arts-en erakutsi eta 70.000 ikusle inguru izan zituen. Erakusketa Dalletik New Yorkera eramango da eta handik Madrilera.



«Gaurko gazteak gu baino hobeto prestatuta daude txapelketarako. Jantziagoak dira bai hizkuntzaz bai jakintzaz. Ez zait iruditzen txapelketa neure terrenoa denik, horrelakoetan sufritzen dut ere ikaragarri sufritzen dut eta neu naizen bori ez dut azaltzerik izan. Lehenengo bertsolari bizi horietakoa jotzen dut neure burua, aitari batean ehun bertso kantatzeko pegarik batere ez.»

Anjel Larrañaga.
El Diario Vasco, 1991-V-29.

«Donostiako Itsas Museoaren helburu nagusia Euskal Herriko ondarearen berreskupenaren gune bibturtzea eta Euskadik bebar duen Itsas Museo Nagusia sortzeko lehen urratsa izatea da.»

Soko Romano.
El Mundo 1991-V-29.

«Txalaparta, betelanak
egitera mugatu da askotan
eta hori ez da guk daukagun
helburua. Gauzak horrela,
geure bideari ekiteari
erabaki genuen, txalaparta,
dantza kontenporanea,
antzerkia eta musikarekin
landuz.»

Irungo Txalapartariak.
Egin, 1991-V-30.

«Une bonetan disketxeko
lebenengo taldea gara,
promozio ona egongo dela
jakiteak eragiten du, baina
lan egiteko orduan beti uste
duzu jende ororengana
errazago iritsiko zarela.»

Aurora Beltran.
Deia, 1991-V-31.

«Nik iadenetarik egin dut. Ez
nuen antzeztera itzuli behar
itzultzeagatik soilik, arimak
ez zidan eskatzen eta ezta
lanbideak ere. Itzuli behar
nuen zerbait berria egitera
eta beldurra eta ikara,
profesioaren funtsak
direnak, sentitzera.»

Nuria Espert.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-V-31.



TXUTXU - MUTXUKA

DELIRIUM TREMENSEN LAN BERRIA ZUZENEAN GRABATURIKO SINGLE BIKOITZA

ESAN OZENKI zigilu independente berriak Delirium Tremens taldeak zuzenean grabatu duen single bikoitza kaleratuko du. Hauteskondeetako kanpainaren amaieran, HB alderdiak antolatuta, taldeak Bilboko Plaza Berrian eskaini zuen kontzertua grabatu eta grabaketa honekin burutuko du single bikoitza. Diskoa uztailearen hasieran argitaratuko da eta disketxearen bigarren lana izango da, lehenengoa oraindik kaleratzear dagoen Negu Gorriak taldearen «Gure jarrera» izeneko iraupen luzeko diskoa izango da.

NOR - NORI - NORK



B. OIHARTZABAL

Euskaltzain izendatu zuten iragan astean. Massachusetts Institute of Technology Unibertsitatean urtebete pasa ondoren Hiriart Urrutiren euskaltzain aulkia hartzeko proposatua izan da euskararen ikertzaile eta irakaslea ●



MICHEL PORTALI

eman diote Bunuzeko Musikaldian jotzeko aukera. Jaialdia abuztuaren 9 eta 10ean burutuko da eta bertan Portal klarinetejole baionarra, Estrella pianojole argentinarra, Servat eta Oihanburu miarritarraren koruak izango dira ●



JON MIRANDEK

idatzitako «Haur besoetako» gaztelerara itzuli du Pamielak. Gil Bera izan da itzultzailea eta sarrerako azterketa lanaren egilea. Pamielak leku bat ireki nahi du euskarazko lan bitxien itzulpenak bere tokia aurki dezaten ●

Kirola

Goitik behera jauzi eginda

GERO eta gehiago dira Euskal Herrian 'Puening' izeneko kirola ikusgarria egiten aritzen direnak. Itxuraz behintzat kirol arriskutsua bada ere, behar bezalako materiala eramanez gero ez dago batere arriskurik, eta esperientzia ahaztezina izan ohi da beti.

Zubiei dagokionean, hauen altura eta zabalera funtsezko elementuak dira. Izan ere zubiaren alturak zabalaren bikoitza izan behar du, bestela kazkarreko handi samar bat har daiteke eta. Ez dago beraz zubi



'Puening'a egiteko behar den gauza bakarra ausarta izatea da.

danetan kirola hau praktikatzerik.

Gipuzkoan badira emozio berri hau ezagutu ahal izateko bazter paregabeak. Oñati eta Araoz artean dagoen 'San Elias'eko zubia

horietako bat da, eta Soraluze eta Ibarrakoa ere egoiak dira oso.

Bestalde, goitik beherako jauzia modu ezberdinetan egin daiteke, eta gehienetan bakarka eta gerritik egin arren, binaka —nahiz elkarri loturik— badago egiterik ere. Batzuk buruz behera botatzen ausartzen dira.

Prestakuntza fisikoa dagokionez ez da aparteko kondiziorik eduki behar, ausardia da kirol honetan bete beharreko kondizio bakarra. Komenigarria izaten da hala ere esperientzia duen lagunen batekin joatea, sokak eta segurtasun neurriak ziurtatzea ezin bestekoa bait da noski.

Eraman beharreko materiala:

- **Sokak.** Bi bederatziko eta bat hamaikakoa.
- **Zortzia.** Bat edo bi. Saltoa egiten duena aseguratze eta saltoa egin ondoren behera jaitzeko.
- **Arnesa.** Sokak gerriko antzerako honetan lotzen dira.
- **Mosketoia.** Zortzia edo arnesarentzat.
- **Zintak.** Pisua eutsiko dutenak.

Entzia, oraina eta iragana

ENTZIA mendizerra Arabako lurretan kokatua dago, Urbasa eta Gasteiz mendi tartean. Andiatik arabar hiribururaino doan eta beharbada gutxi ezagutzen den mendilerroko zatia da. Bere mugak nahiko ondo berezita daude: alde batetik San Juango mendateak, eta haresi luze bat, bestetik, Urbasako mugan.

Inguruko tontorrik ezagunenak Baio (1.193 metro) eta Arrigorrieta (1.155 metro) dira.



Entzian azken urteotan artzantzak behera egin du.

Bertan oraindik ere artantza mantentzen da eta artzainek urtero eramanez ohi dituzte euren artaldeak hango belardietara. Bordak ere ugariak dira eta zenbait

lekutan —Legaire eta Opakua kasu— auzo txiki antzekoak osatzen dituzte.

Hala ere, gaur egun, artalde zein artzainen kopurua nabarmen gutxitu da.

Bidaia

'Aurrerapenak' bazter hauei aspalditxo egin zien lehen bisita, eta geroztik, bertako ohiturak eta kultura, azkar baino azkarrago aldatu dira.

Garai batean artzantzak inguru haietan zuen garrantziaren lekuko, hamahirutik gora dira bertan topa ditzakegun trikuharriak. Horietatik ezagunenak Legaire, Larrazabal eta Murubekoak ditugu.

Iragana eta orainean zehar bidaia egiteko paraie ezin hobeak dira hauek. Etorkizunari begira ere ez da kaltegarri izango lehen zena eta orain denaren arteko ezberdintasunaz ohartzea.

Erretzaileak gero eta kontrolatuago

BRITANIAR konpainia batek PSAB (Passive Smoking Alert) izeneko aparatua asmatu berri du. Honen zeregina inguruan dugu Karbono Monoxidoaren zenbatekoa neurtzea da, erretzea debekaturik dagoen lekuetan zigarro bat piztu bezain pronto abisua emanez. Asmakizuna kaletan zein etxe barruko ormen goikaldean jar daiteke eta berrogei segundu nahiko ditu karbono monoxidoaren maila jakiteko. Bestalde, aparatua kablez konektatua izan daiteke, eta bat baino gehiago jarri nahi izanez gero, denak batera bilduko dituen kontrol-mahaia ipintzea ere posible da. Ikusi egin beharko zer pasatzen den.



Erretzea kaltegarriaz gain arriskutsu bihurtzen ari da.

JOSE MARI ITURBEREN ELTZA

Andoni Egañarentzat



ANDONI EGAÑA

Negu luze hau pasatuta, gure itsas-lurak berotzen hasiak diren unean, lehendabiziko piper, ondo eta begi handiak agertu zaizkigu. Beraz, gaurko menua produktu hauetatzen egingo da; jaiotzez gipuzkoarra eta kostaldekoa izanik, barneratu eta arabarra egin zaigun Andoni Egañarentzat.

Bere itsasoa ikusi nahia

eta herrimina, bere ezau-garri fisiko eta artistikoak, bereziki sendimenduzko bertsoak kantatzerakoan duen gozotasuna, eta gure bizkaitar produktuen eza-gutza eta bizitasuna lotu nahi izan dugu gaurko menuaz.

Lehen platera, Bermeoko antxoa marinatuen entsalada, Kortezubiko piper berdeekin.

Bigarrenez, Elantxobeko begi-handia tipulaz, konpotaz eta muxilen olioaz epeletan.

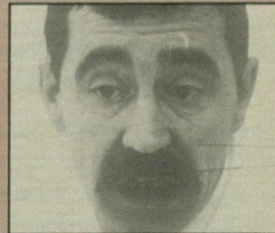
Hirugarren platera, idi buztanen krepinetak onddoekin, Bakioko txakolin beltzean.

Postrerako aingeru torradak ezti izozkiaz.

Menu on hau lagun-

tzeko honako edari hauek jarriko dizkizugu: Zallako txakolina, 86ko Labastidako 'Remelluri' ardo beltza eta 'azkenburuko' moduan Pedro Ximenez kopatxo bat.

Eta guzti hau jan ondoren, mahai inguruan, kafea, sagardoz kopatxoa eta Habanako puru batez, 'kanturriada' ederrak bota ditzagun gure gonbidapena luzatzen dizugu.



JOSE ANGEL ITURBE

Zientzia

Bideo-hargailu bat satellite guztientzat

Telebistarako satelliteak asko ugaltu dira azken hamarkadan. Satellite guztietatik emititzen dena aparatua bakar batekin hartzea ia ezinezkoa da. Erronka honi aurre egin nahi izan dio Grundig

enpresa alemaniarra eta STR-300 AP izeneko aparatua plazaratu du. Bideo-hargailu honen bidez, Astra, ECS-F1, Intelsat, Eutelsat eta Kopernikus satelliteetatik emititzen dena jaso daiteke. Horretarako, antena satellite bakoitzera zuzen dezake. Jasotako emisioak SECAM, PAL eta NTSC standarretan egon daitezke eta frekuentzia 950 MHz-etik 1750-erainokoa da.



Erabitzailak 99 programa memoriza ditzake eta prezioa 100.000 pezeta ingurukoa da.

ELHUYAR

Zinema

Artea



Alaba Iranen

Jatorrizko Izena: Not Without My Daughter. **Zuzendaria:** Brian Gilbert. **Antzezleak:** Sally Field, Alfred Molina, Sheila Rosenthal. **Musika:** Jerry Goldsmith. **Argazkia:** Peter Hannan. **Betty Mahmoodyren liburuan eta benetazko istorioan oinarrituta. EEBB 1990.**

HEGOALDERA Estatu Batuetako filmeak Iparraldera baino lehen datozkigu eta hau horietariko bat dugu. Baina Betty Mahmoodyren istorioa estatu frantseseko hainbat aldizkaritara lauhaizatu zen eta horrexegatik filmea ez zaigu hain arrotz egiten.

Bizi izandakoa bezalatsu, filmeak kontatzen digu emakume honi, hirukote honi zehatzago, gertatutakoa.

Michigan estatuan familia tipiko topiko bat bizi da. Ez hain tipikoa senarra Iraniarra baita eta aitzakia baten pean oporretarako edo familia osoa hara daroa. Ama eta alaba aho bete hortz iristean Iranera, hura harrera!!!

Hasiera hartatik gauzak okertzen hasten dira. Iran Ayatollharen iraultzaren garretan dago eta senarrak egundoko itxuraldaketa jasaten du.

Preso dauzka ama eta alaba. Amak gorriak ikusiko ditu alabarekin batera. Hortik aintzina dena ametsgaiztoa bilakatzen bait da eta gogo bakarra hatzaparretatik askatzea izango du eta.

Filme txukuna, ulerterreza, bere tentsioak dauzka eta deskuidatuz gero malko bat edo beste isurtzeko aukera ere badago. Zenbaitetan melodramatismoan jausten bada ere. Jakina, Estatu Batuen irudia ateratzen da garaile ezbai barik.

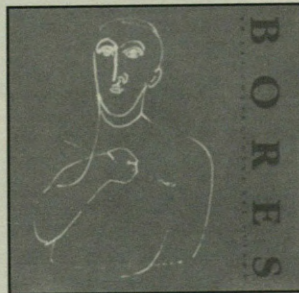
ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Ugarteren samurtasuna

DONOSTIA-KO Estudio Galerian J. Ugarteren pintura lanak dira ikusgai ekainaren 18a bitartean. Bere bide luzearen erakusgarri dira, 1952tik hona izandako bilakae-ra osoaren lekuko. Parisen eta Madrilén aberastutako nortasun handiko artista dugu Ugarte, eta era berean bere jiteari eusten jakin duena. Marrakzi zein konposizioz oso aberatsa, pintalariaren begiek ikusten dutena baino ez da ageri bere lanetan. Obra guztiak, hori bai, samurtasun berezi batez bus-



tirik daude. Pago eta sarrondoak gaitzat hartu marra sendo zein melibolumenaren mugetara legatzen da. Ugarte ezinbesteko ikuspegi pioaren arabera.



● Ekainaren 23a bitartean **Rafael Penagos** en erakusketa benetan interesgarria dago ikusgai Bilboko Arte Ederretako Museoa. Bertan artista honen kartel, marrakzi zein pintura lanak ikusi ahal izango dira.

● 40 artisten lanen bilduma izango den **'Arte 80'** erakusketa ekainaren 30 arte zabalik egongo da Donostiako San Telmo Museoa. Ordutegia: Jaiegunetan 9.30etatik 13.00etara eta 16.30etatik 20.00etara. 10.00etatik 14.00etara.

● Hilaren 16a bitartean **tezaleak** taldearen obra izango dira ikusgai Zarautzen. Ordutegia: Jaiegunetan 18.00etatik 20.00etara. 12.00etatik 14.00etara eta 18.00etatik 20.00etara.

Bertsoak

Maite dudan bati

Doinua: **Mutil koxkor bat.**

Berriro ere bihurtu zera
nere bertsoetako gai
nik zu ikusten zaitudanean
beti zabilta bain alai
Zure momentu txarrak pasatzen
lagunduko nizuke bai
Ezingo ditut inolaz bete
dauzkadan borrenbeste nabi
Eta ni beti geratuko naiz
zure maitasunaren zai

Erabat asper-asper egina
eguneroko lanean
Halako gauza astun bat badut
sarturik nere barnean
Une askotan egon nabi nuke
nik zure maitasunean
Nola askotan aurkitzen naizen
ni nere bakardadean
Nere tristura desagertzen da
ikusten zaitudanean

Zure atzetik aspaldi nabil
hortaz konturatu zaitte
Beti lagundu egin nabi dizut
ez dizut egin nabi kalte
Eta borrela jarraituko dut
nik zu guztiz lortu arte
Nabiz ta zu ibes joango zeran
neregandikan aparte
Nik zu beti maitatuko zaitut
nabiz eta zuk ni ez maite

Maitasun kontu guzti horiek
buru austeak dituzte
Nik ere zerbait holakoa dut
nik behintzat bori dut uste
Zu bezelako neska jator bat
bainbat mutilek nabi luke
Holako zortea dun mutila
neronek izan nabi nuke
Edozer gauza emango nuke
zure maitasunaren truke

Nere lehenengo maite polita
sortuz bainbeste arazu
Eta neretzat dudarik gabe
garrantzi asko daukazu
Betiko nere laguna zera
nabiz ta zuk ez egin kasu
Eta gu biok elkar gaitzen
autsi dira bainbat lazu
Nik zuri maite dizudalako
zuk ni gorrotatzen nauzu

Zure ondoan beti bor nabil
erabiliz bainbat truko
Nabiz ta zuk beti nere eskeintzei
egiten diezun uko
Ala ta guztiz esperantzarik
oraindik ez dut galduko
Nabiz azkenean gero zuk neri
beti nauzun baztertuko
Beti gogoan eduki ezazu
ez zaitudala abaztuko

AXIER BERGARETXE

● Hilaren 8an, Tolosako
Beotibar frontoian, gaueko
22.30etan, bertso jaialdi bi-
kaina antolatu dute Aurki-
zan erretako baserri baten
alde. Bertan **Iñaki Murua,**
Andoni Egaña, Sebas-
tian Lizaso, Angel Mari
Peñagarikano, Grego-
rio Larrañaga «Mañu-

korta» eta Txomin Gar-
mendia bertsolariak aritu-
ko dira.

● Hilaren 8an ere, Bilboko
Arenalean, eguerdiko
13.00etan, **Xabier Amu-**
ritza eta Andoni Egaña
gai librean arituko dira kan-
tari.

● Ekainaren 13an, bertako
festak direla eta, herri afaria
iragarria dago Ergoienen.
Bertan **Peñagarikano eta**
Mañukorta izango dira.

● Ekainaren 15an, goizeko
11.00etan hasita, **Euskal**
Herriko Eskolarteko
Txapelketako finala os-
patuko da Gernikan. Azken
saio hau bi mailatan banatua
egongo da, 14 urte bitarte-
koak eta hortik aurrerakoak.

● Hilaren 15an, bertako
euskaltegiak antolaturik,
bertso jaialdia izango da
Goizuetan. Honako lauko-
tea arituko da: **Peñagari-**
kano, Mañukorta, Ega-



ña, eta S. Lizaso. Saioa
arratsaldeko 19.00etarako
iragarria dago eta herriko
zineman izango da.


Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Musika



Talde zaharberritzaileen uniformitatea

AZKEN honetan folk talde guztiak lerro bera hartzen ari direla iruditzen zait: kanta xuabe batzuk; dantzarako kalejira, fandango eta arin-arin batzuk tartekatu; modan dagoen gairen bat erantsi; dultzaina, trikitia, albo-ka, irrintzi eta abarrez adornatu eta... to diskoa! Gustora entzuten dira kotxean Kazkabarraren Azken saltsak autopistan zoazela eguzkia hartuz, baina lehen aipatutako uniformitate hori ez dakit zergatik den: formula magikoa (saltzeko ala gustatzeko?) aurkitu dutelako, bestela argitaratzen ez dietelako edo, eta honen beldurra dut, imajinazio eza izatea arrazoia.

Doinu berriak tradizionalekin nahastea da azken bolada honetako 'moda'. Kazkabarrakoeak ere berdin egin dute. Letra zaharrak hartu (Xalbador, Etxahun, herrikoia) eta musika berria ezarri diote. Pello Esnal eta Joxerra Garziaren letrek ere gai tipikoak ikuitzen dituzte: Euskal Herria, maitasuna, natura... eta abar. Berrikuntza handirik ez.

Jende berria fitxatu dute hirugarren disko honetarako (ez ahaztu Ihauteriak eta Ameskilde diskoak) kazkabarratarrek hobera jo nahian: Aitor Amezaga, Patxi Saiz eta trikitijoleak talderatu dituzte. Kontzertu batzuk ere emanak dira dagoneko diskoaren aurkezpen gisa eta... ez da gutxi gaur egun! Entzuteko hurrengo aukera Azkoitian ekainaren 8an izango duzue.

JOXEMI SAIZAR



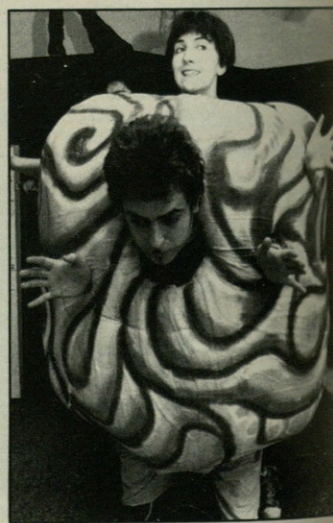
● Hazur Baltzak taldeak hainbat kantaldi eskainiko du kaleratzear duen izen bereko maxisingela aur-

kezteko —Lusty Mentalde donostiarrarekin batera—, Euskal Herrian zehar. Ekainaren 6an Iruñean izango dira bi taldeak. Hurrengo kantaldirako Bilboko gaztetxera hurbilduko dira, hilaren 8an, eta hilaren 21ean, azkenik, Donostiako Loiola auzoko pilotalekuan arituko dira, Pleasure Fuckers eta MCD taldeekin batera.

Antzerkia

Eskol antzerkia Getxon

EKAINAREN 8an eta 9an **Eskol Antzerkiaren IX. topaketak** izango dira Getxon, Getxoko Ume-Antzerkia Bultzatzeko Elkartek antolatua. Bertan, herriko ikastola eta ikastetxeetako ikasleak arituko dira, eta hamazazpi muntaia ikusgai izango dira. Larunbateko 11.00etatik 17.00etara luzatuko dira antzezpenak eta igandean, eguerdian izango da emanaldi bakarra. Ikasleek aukeratu dituzte gaiak, eskenografia, jazarak eta abarrekoak. Euskarazko lanen artean honako hauek antzeztuko dituzte: «**Bost izarretako hote-**



la», «Ugarte kanibala», «Pressing-catch», «Kleopatren piramideak», «Oiloen bikotea» eta «Kobazulo». Antzezpenak Algortako Gurea zinematik izango dira.

Dantza



Igandean Eskolarteko XX. Dantza Txapelketaren bukaera Aretxabaletan

DATORREN igandean, ekainaren 9an, jokatu du Aretxabaletan Eskolarteko XX. Dantza Txapelketako finala. Gipuzkoako herri horretako dantza taldeak 20 urte betetzen dituela eta, aukeratu du herri hori Euskal Dantzarien Biltzarrak final eguna ospatzeko. 35 talde iritsi dira Aretxabale-tako azken erakustaldi horretara, lau kanporaketetan (Erreterian eta Donostian) parte hartu zuten 75etatik.

Lau mailatan banatu dira partehartzaileak: 8 urte artekoak, 9-11 urtekoak, 12-14 urtekoak eta 15-18 urtekoak. Lehenengo mailan Jorrai dantza eta Txantxoak dantzatu behar zuten mutilek eta Agurra eta Makil Txiki neskek. Bigarren mailan Agurra, Makil Handi eta Arin Arin mutilek eta Txakolin, Zinta Dantza eta Arin Arin neskek. Hirugarren mailan Juan Zortzikoa, Brokel

Dantza eta Fandangoa mutilek eta Punta Motz, Boastitxea eta Fandangoa neskek. Laugarren mailan Ezpata Dantza, Esku Aldatzeko Doinua eta Belauntxingo mutilek eta Ormatxulo eta Uztai Handi neskek.

Talde bakoitzak Gipuzkoako dantzetan erabiltzen den makila jasoko du beti bezala eta aurreko txapelketaren 20. edizioa betetzen denez, partaide bakoitzak domina izango du oroigarri.

Aurtengo partaideen maila ona azpimarratu dute Euskal Dantzarien Biltzar-rakoek, batez ere Bidaso eta Oarso eskualdeetan. Ikastoletan dantza erakustearen garrantzia nabari da emaitza horietan. Beste ikastolak ere animatzen ditugu horretan hastera. Aurreko mutil asko atera direla azpimarratu behar da.

JOXEMI SAIZAR

Ekitaldiak

Bide seinaleak euskaraz orain

EKAINAREN 15ean euskaltzaleok zita garrantzitsua dugu. Izan ere, manifestaldia antolatuko du egun horretarako **Euskal Herrian Euskaraz** taldeak Iparraldean euskararen ofizialtasuna eskatzeko eta bide seinaleak ere gure hizkuntzan izan daitezzen. Manifestaldia, arratsaldeko 17.00etan, Baionako Euskaldunen plazatik irtengo da.



ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24

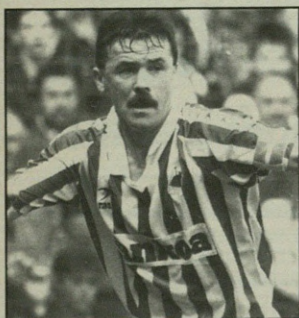
20004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Ekainak 10 (astelehena) 15.30etan, **txirrindulari-tza**. Italiako Giroko hamabostgarren etapa.

● Ekaina 13 (osteguna) 14.20etan, **«Alfred Hitchcocken ordua»**. Zuzendari britaniarrak zuzenduriko telesailaren lehen kapitulua.



● Hilaren 15an (larubata) 19.45etan, **Futbola** Barcelona-Sevilla.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Udarako programazio berria prestatzen hasiak dira iada Euskal Telebistan. Alde batetik, iaz emititu zen **‘Plazarik plaza’** ikuskizun saio antzeko bat egiteko asmoa dago, umorea eta aktuazioak tartekatuko lituzkeena. Bestetik, ETB-2ko **‘Detras del sirimiri’** ko Antxon Urrusolok ere, proiektu berria du eskuartean. Gauzak honela, ETBn udara partean saio berri dextente ikusi-ahal izango dira.



BOTOIA SAKATU AURRETIK

Vera Cruzeko urrea

Astearte 13

21.40etan, «Vera Cruz»
Zuzendaria: Robert Aldrich.
Antzezleak: Gary Cooper, Burt Lancaster, Denise Darcel, Cesar Romero, Sarita Montiel.

Robert Aldrichek zuzendua, wester generoari atxikitutako filmea da **«Vera Cruz»** izeneko hau. Antzezle tropelean bi izen ageri zaizkigu nagusi, Gary Cooper eta Burt Lancaster —luzemetraiaren protagonistak hain zuzen—, baina bitxikeria izango da ere Sarita Montiel euskaraz mintzatzen aditza.

Nahiz eta westerra ez den Aldrichek gehien jorratu



zuen generoa, bere filmografian etengabe topa ditzaizkion bi klabe nabarmentzen dira filme honetan: biolentziarik gogorrena, kamara joku eta mugimenduez ezin hobe adierazia.

Gaiari dagokionez, bi abenturazaleen istorioa kontatzen zaigu luzemetraian. Benjamin Ivane eta

Joe Erim gerra zibila bukatu eta gero Mexikon zehar dabilen bi abenturazale dira, pistolak erabiltzeko orduan azkar bezain odolberoak. Bikote honek Mexiko hiriburuko Maximilianoren jauregitik Vera Cruzera urrez beteta doan konboia eramateko ardura hartuko du.

● Astearte 11

21.40etan, Gaueko pelikula: **«Hautagaia»**
Zuzendaria: Michael Ritchie. Antzezleak: Robert Redford, Peter Boyle, Don Porter, Karen Carlson.

Bill Mac Kay abogatu gaztea senaturako hautagai izendatuko dute. Hauteskundeetan zintzotasuna eta leialtasuna agintzen ditu. Amerikar politikagintzari buruzko filme interesgarri bezain esanguratsua.

● Asteazkena 12

21.40etan, Gaueko Pelikula: **«Kellyren gizonak»**
Zuzendaria: Brian G. Hutton. Antzezleak: Clint Eastwood, Telly Savalas, Don Rickles, Donald Sutherland.

Kelly Bigarren Mundu Gerratean ustelduriko ofiziala da, alemaniar mandatarari batek gordeta duen atxori ikaragarri baten berri izango duena.

Telebista-Irratia

Mikel Oñaederra: «Gurea familian ikusteko programa bat da»

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Hauteskunde gaua

ETBko saiorik politenetako bat «Txandaka» izena duena da. Bertan, Mikel Oñaederra aurkezle dela, umeak dira programako protagonista nagusiak. «Grunding» produktorearen burutazioa, Euskal Herriko haur eta helduen gustokoa izango den programa egin nahi dute «Txandaka»koek. Oraingoz behintzat lortu dute.

galderak agertzen ziren, baina piskanaka piskanaka hemengo sorginak, bertso-larritza... eta antzeko gauzak sartzen ari gara.

A. Nabiz eta beraz, proiektua kanpotarra izan, hemengo girora egokitu beharra dago...

M.O. Hori pentsatzen dut nik. Azken finean haurrak leku guztietan berdintsuak izango dira, baina ikusten dutena, bizi dutena, hizkuntza, eta horrelako gauzetara egokitu beharra dago. Jakin dudanez Txinan ere programa bera eskaini behar dute, han ere hori egin beharko dutela pentsatzen dut.

A. Umeak ez al dira kamararean aurrean lotsatu samar aritzen?

M.O. Bai, dudarik gabe. Askotan kamararekin hasi aurretik bai heldu baita haurrei lasaitasun gehiago nabaritzen zaie. Hala ere grabaketa asko egiten dira eta gero onentsuenak agertzen dira. Bestela programaren bizitasuna ahuldu egingo litzateke, azken finean irri-parrea nahi dugulako, kuriositatea, hankasartze edota ziri-sartzea... haurrak libre aritzen dira beti. Ez dago trukorik.

Lehenengoetan oso osorik irauten zuen irrati-telebista gaua zen hauteskundeena. Orain

berri, gauerdirako dena amaituta dago. Izugarritzko abiadan gertatzen da guztia. Datu ofizialak berehala datozkigu eskura konputagailuz elaboratuta. Hauei itxaron bitartean, zundaldiak eta inkestek ematen digute gertatutakoaren berri urnak itxi bezain laister. Telebista eta irrati kanalen arteko lehiak areagotu egin du azkar ibili beharra. Informazioaren itxura bera ere asko aldatu da. Zuzeneko loturak edonoiz eta leku askorekin, berria beti informazioaren iturburuetatik emateko gertu. Datuak ere konputagailuzko grafikoen bitartez, kolore askotan eta modu espektakularrean. Ia ia txirindulari lasterketetan bezala. Hauteskunde gaueko telebista informazio politikoaren espektakularizatze bilakaeraren adierazgarri ona da. Pasa den igandean zortziretatik aurrera izandako telebista sprint-aren zorabioan garaile nabaria izan zen ETB, besteak baino askoz arinago, prestuago eta egokiago ibili bait zen informazioa jaso eta aurkezterakoan. Bukaeran, ordea, halako saturazio eta sobredosiaren sentsazioa. Hain azkar eta errepetitiboa dena. Profesionalentzat.



ARGIA. Zuen programako protagonista nagusiak umeak dira, bala ere lebiakidea jende heldua izan ohi da. Bi ikuslego mota horiengana ailegatzaren zarete beraz...

M. OÑAEDERRA. Nik baietz pentsatzen dut. Gurea familian ikusteko programa bat da, alde batetik haurrek eta beste alde batetik helduek ikustekoa. Ordua ere berezia da, eta nahiz eta orain udara aldera goazen, negua edo udazkenean programa aproposa da familia giroan ikusteko.

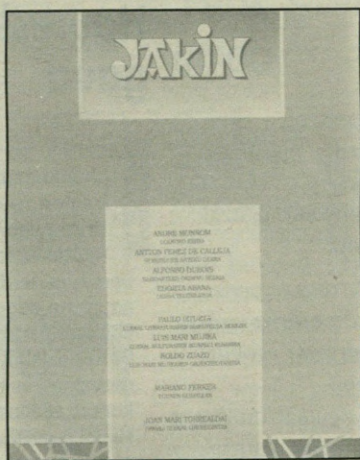
A. «Txandaka» saioa «The kids are funny too» programan oinarritua dago. Zein barreman duzue horren sortzaile den «Grunding» produktorearekin?

M.O. Produktora horrek zenbait langile dauzka hemen, beraien filosofi edo nahi hori galdu ez dedin arduratu eta superbisore lanetan aritzen direnak nolabait. Galdereei dagokionez esate baterako, aldaketa handia dago, Australia edota Ameriketako egoera ez baita Euskal Herriko bera. Hasiera batetan hango

ALBERTO IRAZU
PATXI AZPILLAGA

Liburuak

Aro berriko bigarren alea



Jakin. Martxoa-Apirila 1991.
145 orrialde.

KOMUNZKI sozial zientziak aztertu dituen **Jakin** en bigarren aldia da oraingo hau; Euskal kulturaren bilakabidean aspaldiko urtetan funtsezko lana obratzen ari den saio-aldizkari honek, bai itxura nola atal egitura aldetik eman izan ditu aldaketa nabariek.

Itxurari dagokionean, formatoz handiago eta diseinuz modernoagoa heldu zaigu; batetik, liburuari hasiera ematen dion 'Summary' berriak lehengo entsegu modukoa ordezkatu du. Barrurago joanik, orain arteko monografikotasuna hautsi nahian omen dabilta aldizkariaren egileak. Arintasuna eta aniztasuna xerka alegia. 62garrena hala izan ez bazen, azken ale honek honelaxe dirudi, neurri ba-

tean. 'Gai Nagusia' atalak, Golkoko Krisiaz dihardu. Lau autoreek jorratu duten gaia. Atzeritar bat, André Monnom eta gure arteko, Antton Perez Calleja, Edorta Arana eta enetatz ezezaguna den 'Hegoa' taldeko Alfonso Dubois. Aintzinantzean ere, Ekialde Hurbilari buruzko eta orohar Arabiar herrien inguruko lanek jarraipena ukanen dutela espero dugu.

'Hainbat aburu' sailean, 61. zenbakiko J.M. Lasagabasterren literatur bibliografia lana eta Koldo Zuazok euskalaritzaz eginiko lana kritikatuak dira. Lehen Paulo Iztuetaren lumatik, Luis M. Mujikarenetik bigarrena. Koldo Zuazoren ihar-despena dator ere bai, hiru garren artikulua batean.

Lasagabasterrek zein

Zuazok, beren orrialdetan zedatu behar izanak, ez zien batere lagundu ziurrenik. Ez eta honelako lanek behar duten ganoreari mesederik ekarri ere. Denen sustengoarekin, luzagabe, hilabeteakaria bihurturik, muga hauek gaindituak izanen dira apika.

'Egunean gurgilean' sailarako fitxaketa berria egin dute jakindarrek. Garai batean, aldika, Joan Altzibar ezizenez sinatzen zuenaren ordeiz, Mariano Ferrer irratilaria dugu errotari eguneroko gurgilean. Errotariaren lana ona izanen bada, egunean egunekoa behar. Honetarako, Mariano maisua da. Txema Auzmendi lankidea bere ikusmoldeen euskaratzailea izateak, lanaren emaitza zihurtatzen du osorik.

Azkenik, 'Liburuak' sailak, euskal liburugintzaren beharrezko txostena ematen digu, aldizkariaren zuzendariak berak egin. 14 urtez lan hau zertu eta gero, Eusko Jaurilaritzari dei bat luzatuaz, Joan Mari Torrealdaik, berari berez ez dagoen zeregin honi—oraingo baldintzak aldatu ezean bederen— adioa ematekotan dagoela goitatzten du arrenkuratsu.

Erantzun egoki hau medio, bai sail hau, hala nola gainontzekoen jarraikortasuna bermatua izanen dela desiratzen dugu, betiere, euskal kulturaren onerako.

MIKEL ASURMENDI



Egileak: Jose Angel Garcia de Cortazar eta Beatriz Arizaga.

Titulua: Euskal Herria Erdi Aroan (I).

Argitaratzen du: GAIAREK.

Saiakera. 220 orr.

Ikerketaren lehen zatia honetan, egileek lau ataletan banatu dute liburua: Erdi Aroko Historiaren ardatzak, lan-mundua, mundu hiritarraren eragina, eta aro guztietako beharrik premiatsuenak asetzeko modua.



Egileak: Pako Aristi & Jon Zabaleta.

Titulua: Jantoki txinoan.

Argitaratzen du: EREINEK.

Ipuina. 63 orr.

Mertxe Pandeletxe eta Mari Bexamel gaztetxoak lagun handiak dira eta hamaika abentura eman dituzte elkarrekin. Saila irekitzeko aukeratu den honetan, Donostian aurkitzen ditugu, Txonartola kantariarekin bazkaltzen.

1942-1992
50garren
URTE-
URRENA

1942. URTEKO BEDATSEAN, HAIZEAK ERAMATEN DU TXARANGAREN MUSIKA PRAXKUREN BASERRIRAINO



...BAINA DENA EZ DA FESTA... GERRAOSTEA LATZA ZELA ETA PRAXKU...
...AMERIKETARA JOAN NINTZAAN... XENTIMORIK GABEE

HANTXE "TEN BEARS" ZEGOEN, MEXICOKO ERRESER BATIK IHES EGINDAKO KOMANTXEA "EL PASO"KO HIBAIA ZEHARKATU ETA GASOLINDEGIAN BERE ABENTURA BUKATU ZUENA...

...ABESTI HABANEROA GIZURRA ZELA KONTURATU ORDUKO, JADANIK BERANDU ZEN, ETA BERE HERRIRA ITZULTZEKO DENETARIK EGIN ZUEN PRAXKUK...



IDAHOAN EGON ZEN ARTZAIN...
...BEER!



MANHATANEN ETXEA EGITEN...
...ATZOKO ISTIRUPUAN LAU BELTZ HIL ZIREN...
TAK TAK TAK



ETA NEW-MEXICON GASOLINDEGI BATEAN LANGILE



GAU BATEAN, UGAZABAK, ILUNPEAN, TEN BEARSEN GALTZETAKO SAKELEAN DOLAR PILLO BATSARTU ZION



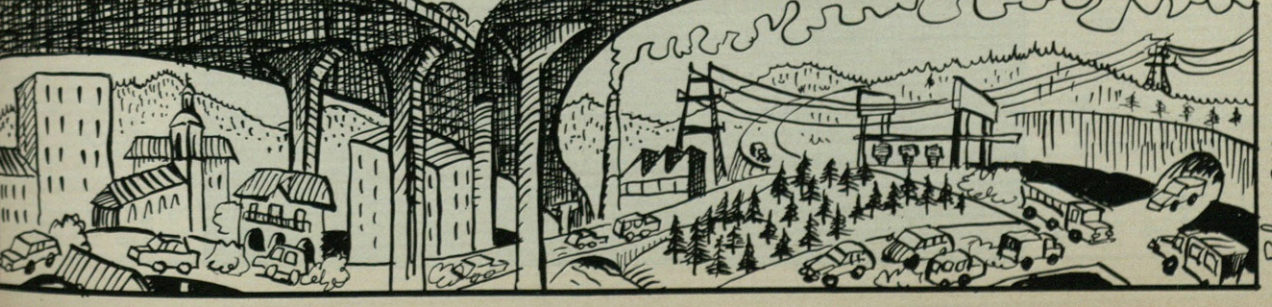
...TIRO BATEN HOTSAK ES NATU ZITZAION PRAXKURI



...MARSHALL EN ERTZEZ ARGI ZEGOEN AFFERA: INDIARRAK UGAZABARI OHOSTU ETA HONEK, AUTODEFENTSAN NOSKI, TIRO BAT BOTA BEHAR...



...BEHARBADA HORREGATIK IZORRATU ZITZAION HAINBESTE PRAXKURI, 1992 GARREN URTEAN, BERE HERRIXKARA ITZULTZEAN, GURASOEN BASERRIA ZEGOEN LEKUAN GASOLINDEGI BAT IKUSTEA...



Denborapasa

Gurutzegrama

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2								■		
3				■						
4						■				
5										
6			■				■		■	
7								■		■
8		■								
9			■							
10						■				

EZKER ESKUIN : 1.-Berritsua. 2.-Etsaia. Lehena eta azkena. 3.- Errep., distira adierazgarria. ----- etorri, ihardunaren gaia berriro hartu. 4.- Ezkontsaria. Ipar., lotsagabe. 5.- Inurrien bizileku. 6.- Fosforoa. Ez leun. Noruegako autoetan. Bokala. 7.- Ikutzea. Potosioa. 8.- Tona. Gai ezti, urkor eta kristalkorrak. Errep., turdus merula. jaka mota. 10.- Ez astuna. Anaia, hitz elkarketan.

GOITIK BEHERA : 1.-Harroputz. 2.- Eralki, gastatu. Kontsonantea. Zakur. 3.- Lagunarteko solasaldia. Bat. 4.- Zaireko ibilgailuetan. Etzan erazi. 5.- Soinu-fenomenoa. 6.- Joaki naiz. Bizk., izeba. 7.- Karta joko berezia. Ez emea. 8.- Kontsonantea. Grazia. Ipar., ea. 9.- (Ald.) Aroa. Ukitu behar ez dutena adierazi nahiz, umeei zuzendu ohi zaien hitza. 10.- Azeria, hainbat lekutan. Itsasuntzien aparkaleku.

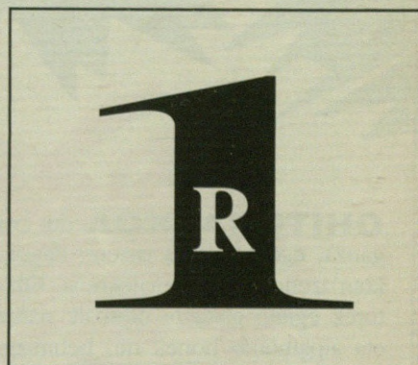
Nor bere tokian

Elektrizista bat Barne Ministeritzako burua den estatuan ez da batere harritzekoa haren azpimultzoetan -irakur bedi autonomietan- beste hainbeste gertatzea. Politikoen gauzak. Ikas ezazu zer bizibide zuten bost gizaseme prestuok, zenbat urte eman duen bakoitzak bere profesioan eta zein sailetan ko(lo)katu diren.

1. **Teologoa** ez den **Santiagok 14 urte** zera-man bere lanean gobernutik deitu diotenean, hala ere ez dihardu **Kultura** sailean..
2. **Anastasio** ez den **arrantza patroiak 18 urte** pasa du itsasoan. Gaurko egunean **Hezkuntza** arloan air da.
3. **Manuel medikua** zen eta **ekonomilariak** baino urte gutxiago eman du bere profesioan.
4. **Osasun** sailean sartu dena **16 urtez** aritu da bere lanean.

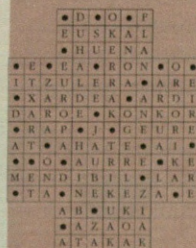
5. **Aparejadoreak medikua** baino urte gehiago egin du bere espezialitatean, nahiz eta bi hauek **Osasun** sailean dagoenak baino denbora gutxiago eman beren lanean.
6. **Ekonomilariak Barne Sailean** dihardu egun.
7. **Aparejadorea** izandako **Benitok** ez du zeri-kusirik **Kultura** sailarekin.
8. **Patxiri** soldata ez datorkio **Industria** sailetik.

IZENA	LANBIDEA	URTEAK	SAILA
	10		
	12		
	14		
	16		
	18		

[illegible]

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama



Korta Berriak

MUSIKARIA	TRESNA	LEHENGO TALDEA	ORAINGO TALDEA
Txabi	Ahotsa	La Lechera	Amonal
Txusmi	Teklatua	Jauriantza	Eskizoides Unidos
Txiki	Bateria	Koskabilotxo	Katuarratak
Txepas	Kitarra	AntiOstia	Kalaxnikof
Txafo	Kitarra baxua	Lasai hi	Duro y a la maderita

Hieroglifikoa: Gora Marino

KAKU



Modernoak

OHITURAZKOA dut bai gauza, egoera edota jarrerai dagozkien izendapenak ematearena. Ohiturek egiten gaituzte nonbait, nahiz eta aipatutako honek niri behintzat sarri askotan egin baino desegin nauen. Ez bait da oso ohizkoa, ipuin zaharrak dioskunez, erregeari larrugorritz dabilela hori bera aurpegiratzeari baina, esan bezala, horixe daukat aspaldiko bizio, perbertsio edo eta auskalo non eskuratutako usadioa.

Guzti hau alde aurretik adierazia goazen harira. Moderniaz inguratuta gaude. Bai horixe!

Eta baieztapen hau zertara datorren bere buruari galdetzen dionari honako hauxe erantsiko nioke: bejondeie-la!

Izan ere, modazko horrenbesteko bost duroko hitzak alboratuz (post-modernia, transbangoardia etab...) bada garaia, kultur arloan bederen, izendapenak behar den bezala adierazteko: Euskararen munduan modernia dugu nagusi.

BIZITUTAKO esperientziei forma ematean datza funtsean kulturaren zeregina. Kanta zaharrak, modernia aitapontekoa, arrazoiari norberaren esperientzien mugak ezarri nahi izan omen zion. Hau da, alde batetik gizabanakotasuna azpimarratu, eta bestetik, bizitutakoa forma berrietan moldatu. Beraz, ez dago modernia ikuspegi



FITO RODRIGUEZ

honetatik edukin handirik aldarrikatu beharrik baizik eta bizieraren dauten jasoketa, gordeketa zein gizarteratzeko bideen azalerazketa soilik. Onerako nahiz txarrerako.

Beraz, euskal kulturaren izen propioak jarri gero Ruper Bernardo eta Sarri besteak beste.

Baina ez dezala inork pentsa honek alde ala kontrako eritzia denik. Aitzitik, egun egiten ari den kultur produkzioaren ulerkuntzarako bidea besterik ez da hemen plazaratutakoa. Hau da, pentsamenduaren historia ematen dizkigun baliabide eta erreferentziak kontutan izanik euskal literatura, musika edota beste motako kultur formen sorrera beren iturburretatik ikustatu ahal izateko saioa besterik ez litzakete honako hau. Komentario bat. Akaso inuxente baina inola ez inozente.

BETIDANIK egokitu dizkigute auskalo nongo zer nolako periodizazioa Euskal Literatura, arte,

antzerkilaritza edota orohar kultur produkzioaz aritzerakoan. Ez dut uste, hala ere, egokipen hori oso egokitzen har genezakeenik. Ondorioz, hemen Modernia aipatzen den tankera zentzuan darabilt ohizko denboraren sailkapenen kaltez.

Bai horixe, artean goian aipaturikoak modernoak direlako. Eta orohar modernoak gara nahi eta nahi ez egun gure euskal kultura modernoa bait da. Bada, ez postmoderno edo kultur merkatuan erabili ohi den beste etiketa horietarikoak. Modernoak, inguru kulturalaren emaitzak hemengo esperientzien arauera bertsiionatzen hasi bait dira. Modernoak birmoldatu egiten bait dira bertako tradizioaren azalpenak. Nahi bada ere, ohiturazko gizataldeak perbertitzen bait ditugu. Hizkuntza bezala...

Labur esanda, euskaldun gisa Historian sartzea lortzen ari bait gara. Eta hori, oraingo, subertsioa da.

Horregatik, hain zuzen ere, «Bilbo Euskalduntzen» bezalako kontzertuak kultur merkaturako beharrezko inbertsioa izatetik aparte egunerokotasunak agindutako kultur bideei buelta ematea edota iraultzea suposatzen dute, hartatik ere inbertsioa beraz. Eta ez bakarrik, soziolinguistika adieraziko lukeen legez, bertoko euskalduntasuna trinkotzeko, baizik eta forma zein adierazpen mailetan modernitatearekin bat doazelako. Bazen garaia!

ASTIA SOBERAN?
JAIEGIN PRIMERAN!



DENBORA
GALDUEN
BILA

jāiegin

LARUNBAT
ETA IGANDERO
ZEURE KIOSKOAN
ESKA EZAZU!

ASTEBURUETAKO ZEURE ALDIZKARIA



35 URTE GEROAGO ERE EUSKAL KULTURAREN ALDIZKARI BERRIA JAKIN DA

Hainbeste urtetan zehar Euskal Herriko kultur arloan aitzindari izan den JAKINek, izena gordez, izana aldatu du.

Askoren nahiari erantzunez, berriro ere aldatu egin da, Euskal Kulturaren aldizkari berri bilakatuz.

Gaurko JAKINen ezaugarriak honakoak dira:

- Diseinu modernoagoa
- Formato handiagoa
- Egunerokotasunari lotuagoa
- Autore eta gai-aukera zabalagoa
- Atzerriko kultur aktualitatearen informazio handiagoa

Euskal Kultur arloan zer gertatzen den jakin nahi izanez gero, beharrezkoa duzu JAKIN. Baita KULTURA, EUSKARA, LITERATURA, IRAKASKUNTZA, ZIENTZIA SOZIOPOLITIKOAK, HISTORIA... bezalako gaiak ere jorratu nahi izanez gero, bertan aurkituko bait dituzu goimailako autoreak.

PAULO AGIRREBALTZATEGI • JOXE AZURMENDI • JOSEBA INTXAUSTI
JOAN MARI TORREALDAI • BERNARDO ATXAGA • KARLOS SANTAMARIA
TXILLARDEGI • ANGEL LERTXUNDI • JOSE AUSTIN ARRIETA • PIARRI
XARRITON • JOSE MARI SATRUSTEGI • ANDRES URRUTIA • EMILIO LOPE
ADAN "BELTZA" • JUAN MARI LEKUONA • ANDONI SAGARNA • JOKIN
LATEGI • JOSE ANTONIO ARANA MARTIJA • PATRI URKIZU • KOL
ZUAZO • KOLDO IZAGIRRE • MANOLO PAGOLA • LONTXO OIHARTZ
IBON SARASOLA • JOSE MARIA SANCHEZ CARRION "TXEPETX" • PA
IZTUETA...

JAKIN
EUSKAL KULTURAREN
ALDIZKARI BERRIA